NICOLAI RIGALTII GLOSSARIVM

Τακτικὸν μιξοβάρβαρον.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE, QVÆ

AD NOVELLAS IMPP. QVI in Oriente poſt Iuſtinianum regnauerunt, de re militari Conſtitutiones pertinent.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LVTETIÆ,

Apud AMBROSIVM DROVART, via Iacobæa, ſub ſcuto ſolari.

M. DCI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

CLARISSIMO AMPLISSIMOQVE VIRO,

ACHILLI HARLÆO

Equiti, Regni Curiæ Præſidi primario, & ſacri conſiſtorij Senatori,

NIC. RIGALTIVS S. D.

LIbrum hunc, de ſignificatione verborũ quorundam obſcuriorum, quæ paſſim occurrunt in Tacticis Conſtitutionibus Imperatorum, penes quos ſumma rerum in Oriente fuit, ſub tui nominis quaſi tutela, Præſes ampliſſi-

ā ij

Digitized by Google

me, in publico proponere auſus ſum, adeóque dicatum & conſecratum tibi nunc offero, ſecurus quid plerique ſentiant, modo à te, qualecũque iſtud opus, tanto támque illuſtri παρασήμῳ non indignum fuiſſe iudicetur. Hoc vnum vereor, ne grauiſſimis occupationibus tuis moleſtè & importunè nimis obſtrepere videar, qui vocabulorũ infrequentium explicationes exhibeam viro maximis negotiis aſſiduè incumbenti, & principalem regiæ curæ partem in principe Curia ſuſtinenti, βουληφόρῳ ἀνδρὶ,

Ὧι λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Nimirum ſapientiſſimus gubernator, Iuſtitiæ clauum tenens, ſedes in puppe Senatus: quódque nos cotidie cernimus, & nihilo minus admiramur, tam reuerenda ſedenti grauitas, tam

accurata veritatem inquirenti ſedulitas, tam ſancta iudicanti religio, támque facunda pronuntianti maieſtas, vt in te ſolo totum Senatū, δικαιοσιώνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος: aut cum Senatu Egeriam quandam, vel potiùs Aſtræam ipſam, fuiſſe omnes exiſtiment. Nec vero in luce modo atque in oculis omnium præſtantiſſimus es, ſed etiam intus domíque omni ſcientiarum paratura inſtructiſſimus, verúmque litterarum lectione multa exercitatiſsimus: vt inde pleno omnium ore, νόμος καὶ βιβλιοθήκη ἔμψυχος dici meritiſsimò poſsis. Inter hæc præclara perfectæ virtutis ornamenta, ſingularis humanitas tua in eam me adduxit opinionem, vt credam, te munuſculum iſtud, pertenue ſit licet, non vſquequaque aſpernaturum.

Obſeruabis in eo, quod fortaſſe pariet legenti voluptatem, voces non paucas, quas olim Imperium Orientale procudit, hominibus adhuc noſtris aut ignoratas aut neglectas; tamen ad intelligendos illius æui ſcriptores, qui nec pauci nec contemnendi ſunt, apprimè vtiles ac neceſſarias. Et ne verba dediſſe videar, obſeruabis æquiſsimas in rebus bellicis Conſtitutiones, nunquam antehac in lucem editas, quarum non leuis vtilitas erit ad ea quæ ſparſim in Iure de re militari tractantur. Pluſcula de his fortaſſe quam par eſt apud te dixi. nullum tamen iudicium meum interponens, ſed exquirens tuum. Patere obſecro, vir Ampliſsime, vt hoc qualecunque litterarium opus in tuo nomine appareat. meámque ſimul audaciam ſiue

temeritatem, in quam me deuotiſsimus erga te animus impulit, æqui boníque conſule. Hoc ſi conſecutus fuero, cætera quæ hîc deſiderari poſſunt, præſtitiſſe videbor. Bene vale, Præſes ampliſsime. Lutetiæ Pariſiorum. IV. Kalend. Martias. A. S. M. D C I.

Digitized by Google

LECTORI.

QVOD in Onoſandri editione pollicitus eram, Lector, ſoluo ecce nunc libens, eoque libentiùs, quòd viris doctiſſimis non ingratum fore audio quòdque ſuſcepti huius operis Cl. V. Franciſcum Pithoeum adſtipulatorem, vel potiùs auctorem habeo. Is enim quemadmodum vt aggredi auderem mihi facilè perſuaſit, ſic etiã vt perficere poſſem, quà conſilio, quà libris optimis animum & vires addidit. Illud autem effeciſſe mihi videor, vt permulta vocabula græcobarbara, quibus Imperatores aliquot, qui olim Orientali imperio potiti ſunt, in ſuis Tacticis, hoc eſt, de re militari Conſtitutionibus, frequenter vtuntur, è codicibus manu ſcriptis eruta, variorum inter ſe ſe locorum collatione, intelligi vtiliter poſſint. In hac etiam cogitatione curaque verſatus ſum, vt citandis Imperatorum

Digitized by Google

torum verbis, ea potiſsimum decerperem, quæ maximè ad illius ſeculi militarem hiſtoriam pertinere iudicabam. Præcipuam vero partem in iſtis iure ſibi vindicare poſſunt Mauricius & Leo: quorum plerunque eadem aut parum diuerſa ſunt verba. quoties tamen alter alteri lucem adferebat, ambos committere & componere operæ pretium eſſe putaui. Leonis A. duos codices habui. vnum è Bibliotheca Regia, alterum è Medicea Reginæ Katharinæ. meliorem vbique ſecutus ſum: ſed variantes alterius lectiones ſemper indicaui: quæque ad oram libri adtexere alij ſolent, ea in calcem conieci. Conſtantini Tacticorum exemplar è Bibliotheca Palatina deſcriptum miſit mihi amiciſsimus doctiſsimuſque Ianus Gruterus, vbique fere Mauricio re & verbis conſimile. quæ tamen diſcrepare, meoque inſtituto vtilia eſſe viſa ſunt, ſingula ſuis locis adnotaui. Hoc amplius, atque inprimis te ſcire velim, in hiſce libris tractandis, quæ mea ſiue ſuperſtitio ſiue religio fuit, nihil animo meo, quod criticam attinet, indulſiſſe. imò in barbaris vocibus exſcribendis, barbariem ipſam retineri, repreſentari, ac denique vetuſti

Digitized by Google

codicis fidem integram intactamque conſeruari placuiſſe. Huiuſmodi igitur ſi tibi ſe ſe offerant ſæpenumero, per errorem aut incuriam obrepſiſſe ne exiſtimes. Quæ vero Typographorū exerrationes, ſiue in litteris, ſiue in accentibus, diſplicebunt, aut feras aut emendes velim. Correctionis operam in me recipere non licuit. Vale.

Digitized by Google

GLOSSARII SYNOPSIS.

Ἀδέστρατα.
Ἀβεστιαρίου.
Ἀδνούμιον.
Ἀθάνατοι.
Ἀκία.
Ἀκάλια.
Ἀλακάπα.
Ἄλογα.
Ἀντικήνσωρες.
Ἀγγαρεία.
Ἀντισαγιτάτωρ.
Ἄπληκτον.
Ἀποβέτζαι.
Ἀργαβία.
Ἄρμα.
Ἄρματος.
Ἀρμαμέντον.
Ἀρμοσταλίων.
Ἀρμαλοῦρα.
Ἀρμελαύσια.
Ἀρχονταρεῖον.
Ἀσηκρῆτις.
Ἀτεγία.
Ἀφέλετρα.
Ἀσκοδάβλα.
Βαγοῦσαι.
Βάνδον.
Βαρδούκιον.
Βαστάγια.
Βεργία.
Βιξιλλατίωνες.
Βηρύτλαι.
Βίγλαι,
Βέρεδον.

Digitized by Google

Βικάρειος,
Βουκελλάριοι.
Βούκινον.
Βουτλίον.
Βορδόνια.
Γάλαιαι.
ΔΕπουτάτοι.
Δηφένσωρες.
Δομέστικος.
Δρόμωνες.
Δούξ.
Δροῦγγος.
ἜΜπετος.
Ἐμπροσθοκούρβιον.
Ἐξκούβιτον.
Ἐξπέδιτον.
Ἐξπλοράτωρες. 173.
Ἐπισέλλιον.
Ἐπιλώρικα.
Ἑτρῆσαι.
ΖΑβαι.
Ζιβύνη.
Ζωστάρειον.
ΘΕμα.
Θηκάρειον.
ἸΛάρχης.
Ἱππακοντισταί.
Ἱπποτοξόται.
Ἱπποκλάσται.
ΚΑβαλλάριοι.
Καλκάλουρα.
Κάλπα.
Καμδρόδα.
Καμελαύκιον.
Κάμπος.
Καμπιδούκτωρ.
Καντάτωρ.
Καπλία.
Κάπσα.
Κάρραγος.
Καρβατίωνες.
Καρφία.
Κασσίδες.
Κάστρον.

Digitized by Google

Κένταρχος.
Κέντουκλα.
Κεφαλή.
Κέρκιτα.
Κινστέρνη.
Κλεισοῦραι.
Κλιβάνια.
Κομεάτον.
Κόμης.
Κόντος.
Κονδά.
Κοντουβέρνιον.
Κόρτη.
Κούκουρον.
Κουμπάρια.
Κοῦρσον.
Κούρσωρες.
Κορυφάδιον.
Κόχλακες.
Κράβατος.
Κρικέλλια.
Κροσσία.
Κουμπανία.

Λ Ακίδια.
Λεγεῶνες.
Λωρία.
Λωρίκιον.
Λιβρία.
Λωρόσοκκον.

Μ Αγγάνα.
Μανδάτα.
Μανδάτωρ.
Μανίκια.
Μανικέλλια.
Ματρίκιον.
Μάζα.
Ματζούκια.
Μαγλαβῖται.
Μάρπιος.
Μαυρίσκια.
Ματζοβάρβουλα.
Μεράρχαι.
Μέναυλον.
Μῆλα.

Digitized by Google

Μιώστωρες.
Μίσται.
Μονόβανδα.
Μονόξυλον.
Μονοπάπια.
Μῦαι.
Μουλτάριοι.
Ναύκλαι.
Ναυκέλλια.
Νουμερικά.
Νοβίσκουμ.
Ξυλόκαστρα.
Ξυλοκόντια.
Ὀπτίματοι.
Ὀπισθοκούρβιον.
Οἰκοφύλακες.
Ὀρδινον. Ὀρδινία.
Ὀρδινεύειν.
Ὀρνίβωρες.
Παγανός.
Παλλίονες.
Πάλλικες.

Παλούδιον.
Πάμφυλον.
Πανθεῶται.
Παξαμάδιον.
Παραβανδῖται.
Παρακοντάκιον.
Παραμήνεια.
Παραπόρτια.
Πεδατοῦραι.
Πεδικλόν. Πεδικλοῦν.
Πελτασταί.
Πληγάτοι.
Ποδόψελλα.
Ποδάγραι.
Ποδοκλάσται.
Πραίτωρ.
Ποντογέφυρα.
Πόρται.
Πουβλικίζειν.
Πούβλικα.
Πούγγια.
Πραῖδα.

Digitized by Google

Προκλάστης.
Περζονκάρεαβος.
Περζονοτάρειος.
Ῥασά.
Ῥεπαραλλίων.
Ῥιπλάριον.
Ῥόγα.
Ῥωθώνια.
Σάγη.
Σάγμα.
Σαγμάρια.
Σαγμοσέλλιον.
Σαγία.
Σαγίνη.
Σαγίττα. Σαγιττάτωρες.
Σάκα.
Σακέλλιον.
Σαλίβα.
Σαμιάτωρες.
Σάριστα.
Σκαπλία.
Σέδετα.
Σειρομάστης.
Σεκουῶδοι.
Σέλλα.
Σελοπούγγιον.
Σιβύνη.
Σίγνον.
Σιγνοφόρος.
Σιλέντιον.
Σκάλα.
Σκελίσματα.
Σκλαβινίσκια.
Σκούλκαι.
Σκουλκάτωρες.
Σκουλκεύειν.
Σκουτάρια.
Σκουτάτοι.
Σκυλεύειν.
Σκρίβωνες.
Σουβλία.
Σουδάτον. Codda.
Σπαθία. Σπαθάτος.
Στάβαρα. σταβαρῶσαι.

ςαῦλον.
ςολαῖ.
ςρατηλάτης.
ςήματα.
σωλωάρια.
TΑξείδιον.
Ταυρέα.
Τέντα.
Τοῦβα.
Τετράδια.
Τασιναρίας.
Τραπεζίται.
Τριβοῦσοι.
Τρίποδον.
Τρισάγιον.
Τζηκούρια.
Τοξάρια. Τοξοζώνια.
Τετράδια.
Τοῦλδον.
Τουρμάρχαι. Τοῦρμα.
Τουφία.
ΦΑμιλιαρικά.
Φαρδέα.
Φλάμουλα.
Φλάσκια.
Φοιδεράτοι.
Φοινικίς.
Φοσσάτον. Φόσσατα.
Φούλκω.
Φρατρία.
ΧΑλκότουβα.
Χαρζάνια.
Χαρτουλάριοι.
Χειρομάνικα.
Χειρόψελλα.
Χειροσίφωνα.
Χουζία.
ΨΕυδοπάπιον.

NIC. RIGALTII GLOSSARIVM TACTICVM GRÆCO-BARBARVM.

SIVE

DE QVORVNDAM VERBORVM SIGNIFICATIONE

quæ ad Nouellas Imperatorum de re Militari Conſtitutiones pertinent.

α.

ΑΔΕΣΤΡΑΤΑ.

ΑΔΕΣΤΡΑΤΑ, militum in bello vtenſilia. σαγμάρια. Leo Imp. Tactic. Conſtit. x. §. 12. Ἐκ δὲ τοῦ τούλδου κινοῦντας ἐπὶ τὴν

Digitized by Google

μάχλην παραλαβεῖν τὰ ἀδέστρατα, ἤγουν σαγμάρια. Deinde nonnulla quæ adeſtratis continentur recenſet: καὶ ἢ τέντας διπλᾶς, ἢ σαγία διπλᾶ, εἰς τὸ τὸ μὲν ἐν σκέπεσθαι, εἴπερ χρεία καλέσοι· τὸ δὲ ἕτερον εἰς τένταν, ἤτοι τὸ λεγόμενον καμβρόδην ἔχειν· ἀλλὰ καὶ δαπάνην ἢ παξαμαδίου, ἢ πίστου, ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους ἐλαφροῦ κ' ἢ λ' λίτρας. Mauricius lib. V. Strategici cap. 3. iiſdem fere verbis: ἐκεῖθέν τε ἐκ τοῦ τέλδου κινοῦντας τοὺς ἐπὶ μάχλην παραλαμβάνειν τὰ ἀδέστρατα· καὶ ἢ τέντας μικρὰς, ἢ σαγία διπλᾶ, εἰς τὸ τὸ μὲν ἐν μέρος σκέπεσθαι εἴπερ χρεία καλέσοι· τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν τένταν ἤτοι καμβράδαν ἔχειν, καὶ δαπάνην βουκελάτου, ἢ πίστου, ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους. Ambulante exercitu Adeſtrata ante Imperatorem aut ferebantur aut agebantur. Idem Mauricius Strateg. I. cap. 9. Χρὴ περιπατοῦντος τοῦ στρατοῦ ἡγεῖσθαι τὸν τοῦ παντὸς στρατηγὸν, προπορευομένων αὐτοῦ τιμῆς ἕνεκεν τῶν ἐπιτιμίων καὶ ἰδικῶν αὐτοῦ αὐ-

Digitized by Google

θρώπων μετὰ τῶν ἀδεστράτων καὶ βυκελλαρικῶν βανδῶν. &c. Milites habebant Pallicarios, ſiue pueros qui adeſtrata ferebant aut agebant. quando ſcilicet cum hoſte confligendum erat, ea relinquebantur in foſſato, ne in ipſo pugnæ tumultu vnà cum pueris diſturbarentur. Leo Conſtit. X. §. 9. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ συμβολῇ ἐγγὺς ἔχειν τῆς παρατάξεως ἀδέστρατον, οὐκ ἀναγκαῖον κρίνομεν, ἀλλ' ἐν τῷ φοσσάτῳ καταλιμπάνεσθαι, καὶ γὰρ συμβαίνει πολλάκις καὶ ταραχῆς γινομένης εὐκόλως παραπίπτωσιν, διὰ τὸ ὑπὸ μικρῶν παλλικαρίων κρατεῖσθαι. quæ poſtrema verba minùs aptè Io. Checus interpretatur. Mauricius V. Strateg. cap. 2. vetat ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μάχης ἐκ περισσοῦ ἀδέστρατα σύρειν τοὺς στρατιώτας, διὰ τῶν παλλίκων αὐτῶν. quis enim conflictûs tempore in tanta turba tantóque periculo dignoſcere ſua poſſet? ἐν τηλικαύτῃ ἀνάγκῃ καὶ ταραχῇ καὶ φύρσει τις

δύναται ἐν πλήθει τούτῳ τὸ ἀδέστρατον αὐτοῦ ἐπιγνῶναι; ac tandem ipſe cum Leone & verbis & ſententia conſentit: ἐν αὐτῇ δὲ τῇ συμβολῇ ὡς ἡμεῖς νομίζομεν, ἑστὼς ἔχειν τῆς παρατάξεως ἀδέστρατον οὐκ ἀναγκαῖον κρίνομεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ φοσσάτῳ καταλιμπάνεσθαι· συμβαίνει γὰρ καὶ παρατρέπειν αὐτὰ εὐκόλως ἐν ταραχῇ ὑπὸ μικρῶν παλλίκων κρατούμενα.

ΑΒΕΣΤΙΑΡΙΟΥ.

Ἀβεστιαρίου. φύλακος. qui eſt principi à veſte. Anonymus: ἐκτὸς δὲ τοῦ τοιούτου χωρίου κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος πηγνύσθω ἡ τοῦ ἀβεστιαρίου σκηνή, κατὰ δὲ τὸ δέξιον τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ὄπισθεν δὲ τοῦ ἀβεστιαρίου ἢ τοῦ φύλακος, καὶ καθ᾽ ἑξῆς κοιτωνιτῶν καὶ ἑβδομαρίων καὶ λοιπῶν τῶν διακονούντων οἰκείως τῇ βασιλικῇ ὑπηρεσίᾳ. Sic in antiquis inſcriptionibus, A veſte. DVLCISSIMAE. MEMORIAE. EIVS.

Digitized by Google

VALENS. AVG. LIB. PHÆDIMIANVS. A VESTE. BEN. MER. FECIT. Item in aliis: A VESTE. REGIA. &, A VESTE. IMP. PRIVATA. Veſtiarium, ταμεῖον. Nicetas Choniates in codice Barbarogræco, ταμεῖον βασιλικὸν ſiue θησαύρισμα, nuncupauit βεστιάριον τῆς βασιλείας. Item Veſtiarium ἱματοφυλάκιον, ἀλλαξιμάριον. Curopalates pag. 57. Τοῦ βεστιαρίου, οὕτω κοινῶς ὀνομαζομένου ἀλλαξιμαρίου. Suidas: Βεστιάριον παρὰ ῥωμαίοις τόπος ἔνθα ἡ ἀναγκαία ἀπόκειται ἐσθής. Manuel Moſchopulus: Βέστα παρὰ ῥωμαίοις τὰ ἱμάτια· ἐξ οὗ καὶ βεστιάριον κυρίως ἐν ᾧ τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα φυλάσσονται.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ΑΔΝΟΥΜΙΟΝ.

Ἀδνούμιον. Suidas: ἀπογραφὴ ὀνομάτων παρὰ ῥωμαίοις. Adnumiaſtæ nomi-

Digitized by Google

na militum perſcribebant, imò eorum familiam & armaturam. Leo Conſtitutione VI. §. 15. Χρὴ ἐπιμελῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τε ῥόγας καὶ τοῦ ἀδνουμίου, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν καὶ τὸ ἅρμα ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι. Inde ΑΔΝΟΥΜΙΑΖΕΙΝ, Cenſere; & magnus Cenſor, μέγας ΑΔΝΟΥΜΙΑΣΤΗΣ apud Curopalatem. Ὁ δὲ μέγας ἀδνουμιαστὴς τοῦ φοσσάτου ἀδνουμιαζομένου παρὰ τοῦ μεγάλου Δομεστίκου, πάρεστι μὲν καὶ αὐτός. ἐὰν δέ τινες ὦσιν ἀπὸ τούτων στερούμενοι ἀλόγων, ἢ ἁρμάτων τινῶν, ἀπογραφόμενος οὗτος τὰ λείποντα, ἐπιμελεῖται ἀναπληροῦσθαι ταῦτα. Adnumiaſtæ vices etiam Merarcha fungebatur. Mauricius lib. VII. Strategic. Χρὴ παρασκευάζειν τοὺς μεράρχας τὰ βάνδα ἀδνουμιάζειν πρὸ μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας τοῦ πολέμου καὶ οὕτως ἐπιδιδόναι τοῖς βανδοφόροις τῶν ταγμάτων. Item, quotidiana fiebant à minoribus Ducibus ἀδνούμια, & quaſi dia-

ria. Anonymus. Τὰ ἡμερήσια καθ' ὡς ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς χρὴ γίνεσθαι· καὶ ἕκαστον τῶν μικρῶν ἀρχόντων τῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν καθ' ἑκάστην βλεπέτωσαν· ἵνα τῇ ἀκριβείᾳ τῶν ἡμερησίων συστελλόμενοι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπληκεύωσι, καὶ μὴ τολμᾷ τις ἀπολειφθῆναι τοῦ ἰδίου ἄρχοντος. Quod Adnumij genus non intellexit apud Cedrinum Xylander, vbi de Kekaumeno: Ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ἀδνούμιον πλαττόμενος, πρωΐθεν ἐξιππαζόμενος, καὶ πόρρω τῶν ἄλλων ἀφιστῶν, πρῶτον μὲν ἐκάλει τὸν ἡγεμόνα, καὶ τὴν βουλὴν ἀνεκάλυπτεν. De catholicis & vniuerſalibus adnumiis elegans locus apud Anonymum Tit. περὶ ἀδνουμίων. Τὰ δὲ καθολικὰ ἀδνούμια οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα πρὸς ἀσφάλειαν καὶ σύστασιν τοῦ παντὸς εἰσὶ στρατεύματος, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν παλαιῶν στρατηγῶν. οὐ μετρίως γὰρ καὶ αὐτοὶ τῶν τοιούτων ἀδνουμίων ἐφρόντιζον. ἔξεστι τοίνυν περὶ τοῦ τῆς πολεμίας ἐπιβῆναι γῆς ἅπαν ἀδ-

νουμιάζειν τὸ στράτευμα δι' οἰκείων καὶ πιστῶν ἀνθρώπων τοῦ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως, ὅπως γνωσθῶσιν ὅσοι μὲν πρὸς τὸ ταξιδεῦσαι συνίεισιν τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ βασιλείᾳ, ὅσοι δὲ ὑπελείφθησαν οἴκοι, ὅσοι δὲ καὶ ἔφυγον, πρὸς τούτῳ καὶ τίνες μὲν ἐν ἀληθείᾳ δι' ἀσθένειαν ὑπελείφθησαν, τίνες δὲ καὶ τεθνήκασιν, καὶ τίνες καλῶς τούς τε ἵππους καὶ τὰς πολεμικὰς πανοπλίας κέκτηνται· καὶ εἴπερ φυλάττοιτο ἡ ἀκρίβεια αὕτη ἀδνουμίων, τοῦ ταξιδίου οὐ τολμήσουσιν οἱ στρατευόμενοι ἀπολιμπάνεσθαι.

ΑΘΑΝΑΤΟΙ.

Ἀθάνατοι. Anonymus, περὶ καταστάσεως ἀπλήκτου: Καὶ τὸ μὲν βασιλικὸν ἄπληκτον σὺν πάσαις ταῖς ἑταιρείαις καὶ τοῖς ἀθανάτοις, ἀφαιρεῖται ὀργυίας τ'. Idem: Δέον ἐστὶ καὶ εἰς τὰ ἕτερα τρία μέρη τοῦ βασιλικοῦ ἀπλήκτου, ἔνδον μὲν τῶν δημοσίων ὁδῶν, τὰς ἑταιρείας ἀπληκεύειν καὶ τοὺς ἀθανάτους, ἔξωθεν δὲ τῶν

ἑταιρειῶν,

ἑταιρειῶν, τὰ λοιπὰ τάγματα. Vid. Briſſon. de Regno Perſ.

AKIA.

Ἀκία. λόχος, manipulus. Leo Conſtitut. III. §. 73. Τὴν τῶν ις' ἀνδρῶν ἀκίαν λόχον ἐκάλουν οἱ παλαιοί. Idem eadem Conſtitut. §. 33. φύλακας τῶν ἀκίων, ἤγουν τῶν κατὰ τὸ πάχος τῆς παρατάξεως ὀρδίνων, οἳ καὶ δεκαρχίαι καλοῦνται. Item Ἀκία, contubernium. Leo eadem Conſtitut. §. 35. ἐπιλογὴν καὶ ὀρδινίαν ποιεῖσθαι ἐν τοῖς κοντουβερνίοις τουτέστιν ἀκίαις. Mauricius lib. I. Strateg. c. 5. ὀρδινεῦσαι εἰς ἀκίας παλαιούς τε καὶ νέους. Anonymus: Λόχος, καὶ στίχος, καὶ ἀκία, καὶ κοντουβέρνιον, ταυτόν ἐστι.

AKATIA.

Ἀκάτια Leoni Conſtit. XIX. §. 67. naues minores expeditæ & cele-

res τῶν λεγομένων ῥωσβορείων Σκυθῶν. Suidæ: εἶδος πλοίου ἀλιευτικοῦ. Thucyd. Int. Ξυγγραφ. ζ. ὄνομα ἐστὶ μηχανὴ ἐπ᾽ ἄκρων τῶν ἀκατίων πηγνυμένη, ἀφ᾽ ἧς περιβάλλοντες βρόχας, τοὺς σταυροὺς ῥᾳδίως ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνέσπων. &c. Vetus Gloſſarium: Ἀκάτιον, Cumba. Lexicon Cyrilli ms. Ἀκάτιον πλοιάριον μικρόν. Plinius cap. 30. lib. IX. Concham eſſe acatij modo carinatam, inflexa puppe, &c. Baſilius Epiſtola ad Gregor. Theolog. τῷ μεγέθει τοῦ πλοίου δυσχεραίνουσιν, ὡς πολὺν τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ἐπὶ τὸ λέμβον, ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες &c.

ΑΛΛΑΚΑΤΙΑ.

Ἀλλακάτια, Leo Conſtitut. V. §. 8. μαγγανικὰ ἀλλακάτια ἑκατέρωθεν στρεφόμενα. Idem Conſtitutione VI. §. 25. ἑτέρας ἁμάξας ἐχούσας τοξοβαλίστρας καὶ σαγί-

τας αὐτῶν, καὶ βαλίστρας ἤτοι μαγγανικὰ τὰ λεγόμενα ⋆ ἀλακάπα, στρεφόμενα κύκλωθεν.

ΑΛΟΓΑ.

Ἄλογα, Anonymo ζῶα νωτοφόρα, ζῶα ἀχθοφόρα. Ἄλογα ſæpe pro equis apud Leonem, Mauricium, & alios. Sic apud Mauric. Strategic. II. cap. 1. ἀλόγου θρασύτης. Hinc etiam apud Curopalatem ἀλογάτωρ, & πρωταλογάτωρ. Græca lingua vulgari, ἄλογο, equus. Et in Niceta Chon. ὀχήματα, ἄλογα. &, ἄλογον ὑποστελλιακὸν, πολεμιστήριος ἵππος. Sic Animalia & Pecora pro Equis, l. IX. De re militari, in Cod. Th.

ΑΝΤΙΚΕΝΣΩΡΕΣ.

Ἀντικένσωρες, Mauric. lib. 1. Strateg. cap. 3. λέγονται οἱ περιλαμβάνοντες ἐν

ταῖς ὁδοιπορείαις, καὶ τὰς ἐπιτηδείας ὁδοὺς, καὶ τοὺς τόπους τοὺς πρὸς τῇ τῶν ἀπλήκτων ποίησιν διερευνῶντες καὶ κατανοοῦντες. Et cap. 9. ὀφείλοντες τὴν τῶν ὑδάτων καὶ τῆς νομῆς χρῆσιν καταμανθάνειν. Idem lib.II.cap.12. Δεῖ ἀφορίζειν καὶ ἀντικένσωρας ἤτοι πρεπάτωρας, τοσούτους τοὺς ὀφείλοντας προλαμβάνειν, καὶ τὰς ὁδοὺς προγινώσκειν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄπληκτα ὁδηγεῖν τὸν στρατόν. Dixit πρεπάτωρας, quaſi προηγουμένους. Gloſſæ veteres: Anticeſſor, προηγούμενος. Anteceſſus, ἔμπροσθεν βαδίζων. Leo Conſtitut. III. §. 23. Ἀντικένσωρας δὲ ἄλλους τινὰς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ ῥωμαῖοι. οὓς, ὡς οἶμαι, νῦν τοῖς μινσοράτορσι συντάσσοντες, ἰδίως οὐκ ὀνομάζουσιν· οὗτοι δέ εἰσιν, & cetera vt in in Mauricio ſupra.

ΑΓΓΑΡΕΙΑ.

Ἀγγαρεία, neceſſariò ſubeundus labor. Coruée. Suidas: Ἄγγαρος, ἐργάτης, ὑπηρέτης, ἀχθοφόρος· ὅθεν ἀγγαρείαν ἀνάγ-

Digitized by Google

κὴν ἀκούσιον λέγομεν, ἐκ βίας γενομένην ὑπηρεσίαν. Vetus Gloſſarium: Ἀγγαρεύω, angario. Angaria, περιεργασία, ἀκουσία ἐργασία. Petrus Rauennas Chryſologus, Serm. XXXIIX. Angariāti mille paſſus, addere ſuam ad alia duo millia ſeruitutem. Ibidem paulò poſt: angariare hominem ſuis actibus occupatum. & alibi etiam. Nec alio ſenſu accipiendę Angariæ apud Vegetium his locis. Lib. I. Si longior expeditio emergit, in angariis plurimum detinendi ſunt, procúlque habendi à ciuitatis illecebris. Lib. III. In bello, qui plùs in angariis vigilauerit, plus in exercendo milite laborauerit, minus periculum ſuſtinebit. Nec apud Modeſtum quoque Lib. de vocab. rei milit. Siue ad vigilias vel angarias faciendas, ſiue ad opus aliquod, vel ad curſionem campi exeunt milites tubicine vocante operantur,

rurſus tubicine admonente ceſſant. Fruſtra circa angarias & parangarias angitur Godeſc.Stevvechius.

ΑΝΤΙΣΑΓΙΤΑΤΩΡ.

Ἀντισαγιτάτωρ, Dux ſagittariorũ, ſiue leuis armaturæ. Mauricius. ὥστε πρότερον τῶν εἰδότας τοξεῦσαι, καὶ μαθεῖν δυναμένους, καὶ γοργούς, καὶ νεωτέρους, εἰς ψιλοὺς χωρισθῆναι, εἰ μὲν ὑπὲρ τὰς εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας εἰσὶ, τὸ ἥμισυ μέρος· εἰ δὲ ἔλαττον, τὸ τρίτον ἐν ἑκάστῳ ἀριθμῷ, καὶ εἰς δεκάρχας ὁρδινευθῆναι αὐτῶν, καὶ ἐπιστῆναι δεκάρχας χρησίμους καὶ ἄρχοντας, τὸν λεγόμενον ἀντισαγιτάτωρα. Vitioſa hæc Medicei codicis ſcriptura ſic emendanda eſt: καὶ ἐπιστῆναι δεκάρχας χρησίμους, καὶ ἄρχοντα ἕνα τὸν λεγόμενον ἀντισ. Ita enim Leo Conſtitut. III. §. 71. qui & Ἀντισαγιτάτωρα vocat ἀρχισαγιτάτωρα, & ἀρχιτοξότην. Πρότερον δὲ χωρήσεις εἰς ψιλοὺς τοὺς εἰ-

ὄντας τοξεῦσαι, ἢ τοὺς μαθεῖν δυναμένους, τοὺς γοργοὺς, τοὺς νεωτέρους, ἱκανοὺς πηδᾶν ὅπου βούλονται, ἐὰν μὲν ὑπὲρ τὰς κδ χιλιάδας εἰσὶ, τὸ ἥμισυ μέρος, εἰ δὲ ὀλιγώτεροι, τῶν κδ χιλιάδων τὸ τρίτον μέρος ἐν ἑκάστῳ ἀριθμῷ, καὶ τότε ὀρδινευθῆναι αὐτοὺς, ὡς τοὺς ἀνωτέρω εἴπομεν, εἰς δεκαρχίας· καὶ ἐπιστῆναι αὐτοῖς δεκάρχας χρησίμους, καὶ ἄρχοντα ἕνα τὸν λεγόμενον ἀρχισαγιττάτορα, ἤγουν ἀρχιτοξότην.

ΑΠΛΗΚΤΟΝ.

Ἄπληκτον, φοσσάτον. Suid. τόπος ἔνθα καταλύουσι τῆς ὁδοιπορείας τὰ στρατόπεδα. Leo Conſtitutione XI. §.1. Ἄπληκτα ἤτοι φοσσάτα· κυρίως γὰρ φοσσάτον τὸ ἄπληκτον τοῦ ὅλου στρατοῦ καλεῖται. ſic Suidas quoque φοσσάτον exponit στρατὸν & στρατόπεδον. Scriptor Anonymus: Τὸ βασιλικὸν ἄπληκτον σὺν πάσαις ταῖς ἑταιρείαις καὶ τοῖς ἀθανάτοις ἀφαιρεῖται ὀργυίας τ΄. Idem: Δέον

ὅτι δὲ εἰς τὰ ἕτερα τρία μέρη τοῦ βασιλικοῦ ἀπλήκτου ἔνδον μὲν τῶν δημοσίων ὁδῶν τὰς ἐπαρχείας ἀπληκεύειν, &c. Conſtantinus Porphyrogenneta lib. περὶ Θεμάτων, Themate I. ὕπαρχοι δὲ ἦσαν διττοί· ἕτεροι μὲν πραιτωρίων, ἕτεροι δὲ πόλεων· καὶ οἱ τῶν πραιτωρίων διηκόνουν τοῖς βασιλεῦσι ϛρατεύουσι, καὶ τὰς τῶν ϛρατιωτῶν τροφὰς ἐξ ἑτοίμου παρέχοντες, τά τε τῶν βασιλέων ἄπληκτα διευθετοῦντες, καὶ τὰς ὁδοὺς ἐκκαθαίροντες. Nihil hîc mutandum, etſi tentauerit vir eruditiſſimus Bon. Vulcanius: & ἄπληκτα, tentoria non ſunt, ſed, foſſata. Porro ἀπλικεύειν aptè ad Suidæ mentem interpretaberis, Applicare: Vt in vetere Gloſſario: Applicat, παραβάλλει, προσπελάζει. Applicata, καταβληθέντα, καταλύσαντα. Et hinc interpretandus quoq; Sidonius Apollinaris lib. III. Epiſt. 3. Subducta eſt tota protinus acies in ſupercilium collis abrupti; quę quum priùs applicata

» plicata eſſet oppugnationi, te viſo, » non eſt explicata congreſſui. Plane ad Gloſſarij ſenſum dixit Fabius Declamat. 388. Dum pirata applicat.

ΑΠΟΒΕΤΖΑΙ.

Ἀποβέτζαι, Leuiora zabarum tegmina. Mauricius I. Strateg. cap. 2. Χρὴ ἔξωθεν τῶν βοείων θηκαρείων τῶν ζαβῶν ἀποβέτζας ἐλαφρὰς ἔχειν, ἵνα ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου, καὶ ἐν καιρῷ κούρσων ὄπισθεν τῶν ὀπισθοκαρβίων κατὰ τὰς ψόας τῶν ἵππων βαστάζωνται· καὶ ἐὰν συμβῇ βροχῆς, ὡς εἰκὸς, γινομένης, πρὸς μίαν ἡμέραν ἀφανεῖς γίνεσθαι τὰ ἐνδύματα βαστάζοντας. Huiuſmodi ἀποβέτζας, Leo vocauit θηκάρια ἀπὸ δερμάτων ἐλαφρὰ, Conſtitut. VI. §. 22. Ἔξωθεν δὲ τῶν βοείων θηκαρίων τῶν ζαβῶν ἔχειν τοὺς στρατιώτας ἀπὸ δερμάτων θηκάρια ἕτερα ἐλαφρὰ, ὅπως ἢ ἐν καιρῷ, &c. vt in Mauricio. Tale quidpiã

Digitized by Google

fortaſſe eſt, φάσκαλος ὁ ἐκ δέρματος, ὁ λεγόμενος ἰδιωτικῶς τζαμανδᾶς, ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια φέρομεν, apud Tho. Magiſt. Tamen ſarcinæ eſſe magis videtur.

Α Ρ Γ Α Β Ι Α.

Ἀργαβία. vnde flaſcia, ſiue vaſa aquaria, militum ab ephippio pendebant. Mauricius lib. VII. Strategic. cap. περὶ τῆς ἐν σελοπουγγίοις δαπάνης, milites monet, præter alia quæ in ſellis ſecum ferre ſolent, habeant quoque φλάσκιον μικρὸν ἐν τῇ ἀργαβίᾳ ὕδατος γέμον, ἢ μὴ οἴνου, διά τε τὰς τυχηρὰς περιστάσεις, καὶ τὰς ἀπαντώσας χρείας. Eadémque omnino verba leguntur apud Leonem Imp. Conſtitut. XIII. §. 11.

Α Ρ Μ Α.

Ἄρμα, ὁπλιτικόν. Moſchopulus, Ἅρμα, κοινῶς τὸ τέθριππον, ἅρματα δὲ πληθυν-

τικῶς τὰ ὅπλα. Tho. Magiſter: ἅρμα, ἐν ᾧ ἵπποι ζεύγνυνται· οἱ δὲ ἐπὶ ὅπλων λαμβάνοντες, οὐ καλῶς χρῶνται. Recentioris tamen æui ſcriptores Græci ἐθνικῶς καὶ πληθυντικῶς, ἅρμα & ἅρματα pro Armis dixerunt. Choniates in Iſaacio: μὴ φορῶν ἐν σιδήρου ἅρμα τι, &c. Mauricius lib. I. Strateg. c. 2. ὥσπερ τοὺς στρατιώτας, οὕτως καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ τὸ ἅρμα ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι. Ita etiam locutus Leo in Tacticis, & notaui ſuprà in voce Αδνέμιον. Idémque præterea Conſtitut. VI. §. 21. Κελεύομεν δὲ, ὦ στρατηγὲ, καὶ ἅρμα ἐπιφέρεσθαι ἐν τῷ ἐλασσοῦ διὰ βασταγῆς, καὶ μάλιστα τοξάρεια καὶ σαγίτας, ἵνα τοῖς, ὡς εἰκὸς, ἀστοχοῦσιν ὅπλοις, ἐξ αὐτῶν ἀναπληρῶται. Arma hoc loco non currum intellige: & hactenus ſupinam in curru interpretationem venditauerit Io. Checus. Manifeſtò ſecundùm me Leo Imp. edicit, vt milites habeant ἁμάξας τὰς

Digitized by Google

φερȣ́σας διαζωφὰς καὶ τὰ ἐκ περιαστοῦ ἅρματα, eadem Conſtit. Iulius Aphricanus lib. de bellico Apparatu: εἰσάγειν δὲ καὶ τὰ πρὸς κατασκευὴν ἁρμάτων, οἷον σκουταρίων, μεναυλίων, σαγιττῶν, &c. Eóque ſenſu Codinus Curopalates arma nuncupauit ἅρματα. Et parũ cauiſſe videtur Franc. Iunius his locis: Ἐὰν δέ τινες ὦσιν ἀπὸ τούτων στερούμενοι ἀλόγων ἢ ἁρμάτων τινῶν, ἀπογραφόμενος οὗτος τὰ λείποντα, ἐπιμελεῖται ἀναπληροῦσθαι ταῦτα. & paulo poſt: Ἐὰν τινα ἀπὸ τῶν ῥογατευόντων στρατιωτῶν ἄπαιδα συμβῇ τελευτῆσαι, τὸ τοῦ πολέμου ἄλογον ἐκείνου καὶ τὰ ἅρματα πρὸς τὸν μέγαν Δομέστικον κομίζονται. Ita ſępiculè iſtud nominis in Cedreno, Niceta, Leone, Mauricio reperi. indéque etiam, ἁρματώνεσθαι, & ἁρματωθῆναι. I. ὁπλίζεσθαι. item, ἁρματώμενος & ἁρματωθεὶς, ὁπλισμένος.

ΑΡΜΑΤΟΣ.

Ἀρμάτος προσαγορεύεται ὁ σύμμαχος τοῦ ὁπλιμάτου, ἤτοι ὁ αὐτοῦ ὑπασπιστής. Mauric.lib.1.Strategic.cap.3.

ΑΡΜΑΜΕΝΤΟΝ.

Ἀρμαμέντον, ἐν ᾧ δημόσια ὅπλα ἀπόκειται· ὁπλοθήκη. Iuſtinianus Nouella πε΄. εἰ δέ τι νέον κατασκευάζουσι, τοῦτο ἀφαιρεῖσθαι παρ' αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ θείῳ ἡμῶν εἰσφέρεσθαι ἀρμαμέντῳ. Leo Conſtitut. VI.§. 29. ἑτέρας ἁμάξας φερούσας τὸ ἀρμαμέντον ἑκάστου ἀριθμοῦ τῶν στρατιωτῶν. Mauricius: ἑτέρας ἁμάξας λόγῳ τοῦ ἀρμαμέντου ἑκάστου ἀριθμοῦ. Hinc caſtiganda apud Leonem Regij codicis ſcriptura: ἑτέρας ἁμάξας λόγου ἀρμαμέντου. vbi perperam quoque Interpres, currus plenos armamenti. In Conſtant. Tactic, legitur,

ἑτέρας ἁμάξας λόγῳ ἁρμάτων. Suidas, ἁρμαλιά, ἁρμαμαξυπηγεία.

ΑΡΜΟΣΤΑΤΙΟΝΑ.

Ἁρμοστάτιονα, πολιορκίαν, dixit Mauricius lib. II. Strategic. cap. 6. ὥστε καὶ ἐν ταῖς * ἁρμοστασιῶσιν εὐχερῶς καὶ συντόμως ὑπὸ κατασκόπου ἀριθμεῖσθαι διὰ τῶν προβεστατῶν ὅλον τὸν στρατόν. & perſpicuè cap. 10. Φλάμουλα δὲ ἐν καιρῷ μάχης τὰ κοντάρια ἔχειν οὐ συμβουλευόμεθα. ὅσον γὰρ εἰς ἁρμοστάτιονα καὶ πολιορκίαν, ἤτοι ἐπίδειξιν καὶ κόμπον, ἀναγκαῖα εἰσί, τοσοῦτον ἐν ταῖς μάχαις ἀχρεῖα.

ΑΡΜΑΤΟΥΡΑ.

Ἁρματοῦρα πρῖμα, Μελέτη προότη. Gloſſarium ms. vetuſtiſſ.

ΑΡΜΕΛΑΥΣΙΑ.

Ἁρμελαύσια. Mauricius Strategic. cap. ποῖα δεῖ φορεῖν ἱμάτια τοὺς πεζούς.

Εἴτε ζωςάελα γοθθικὰ, εἴτε ἀρμελαύσια ἔχουσι, κονδὰ μέχρι τῶν γονάτων αὐτῶν δεῖ φορεῖν αὐτούς. Vetus Iuuenalis Interpres: Sat. V.143. Viridem thoraca, armilau- « ſiam praſinam. Iſidorus Hiſpalenſis lib. XIX. Etym. cap.22. Armelauſa « vulgo vocata, quòd antè & retro di- « uiſa atque aperta eſſent, in armos « tantùm clauſa, quaſi armiclauſa. «

ΑΡΧΟΝΤΑΡΕΙΟΝ.

Ἀρχονταρεῖον. Vide Κόρτη.

ΑΣΗΚΡΗΤΙΣ.

Ἀσηκρήτις, à ſecretis: vt ſuprà, ἀβεστιαρίου. Anonymus, περὶ καταστάσεως ἀπλίκτου: Κατὰ δὲ τὸ βόρειον μέρος ὁ τῆς μεγάλης ἑταιρείας, ὁ λογοθέτης, καὶ ὁ ἀσηκρήτις, καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένοι ἀπλικεύετωσαν. Curopalates: ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων. Alexius Comne-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

nus Nouella III. *κατασρωϑήτω οὖν τὸ ϖρὸν πιττάκιον ἐν τοῖς τῶν ὑφ' ἡμᾶς σεκρέτων χαρτίοις.*

ΑΤΕΓΙΑ.

Α'Τεγία, Τέντα. Leo Conſtitut. V. §. 11. *Φροντίσοις δὲ καὶ ἑτοιμάσοις καὶ τὰς λεγομένας τέντας καὶ ἀτεγίας μετὰ τῆς αὐτῶν ἐξοπλίσεως· ἐν αἷς καὶ ὑετῶν καὶ καυμάτων, ὅτε χρεία, ἕξεις ἐλευθερίαν.* Ita legitur in codice Regio. in Mediceo verò ſic: *φροντ. δ. καὶ ετ. κ. τ. λ. τένδας καὶ ἀτεγείας μετὰ τ. αὐ. ε. αἳ τινες καὶ βροχὰς καὶ καύματα ἀπαντήσουσι.* Vide *τέντα.* Maurorum attegiæ, Iuuenali Sat. XIV. caſæ & catheiæ, Interpr.

ΑΦΕΛΕΤΡΑ.

Α'Φέλετρα, Equorum munimenta, qualia erant *προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· τῶν βλημάτων ἐρύματα.* Nicet. Chonia. *ἄλογα αὐτῶν δερματώμενα μετὰ*

κεφα-

κεφαλαρέων καὶ σαγισμάτων λωρικαγνῶν. Leo Conſtitut. VI. §. 8. de militaribus equis: *σκέπεσθαι τὰ σήθη καὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν· εἰ δυνατὸν καὶ τὰς κοιλίας διὰ * μακρῶν ἀποκρεμασμάτων ἀπὸ τῶν λεγομένων ἀφελέζων τῆς σέλας. μεγάλων γὰρ ταῦτα κινδύνων πολλάκις τοὺς ἵπποις διασώζουσι, καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὀχουμένοις.* Sic apud Xenophontem, *Κύρ.παιδ.ϛ'*.equi armati *προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις*: Puto autem eadem eſſe Feltra; vt in antiquis Baiuuariorum legibus: SI QVIS IN EXERCITV ALIQVID FVRAVERIT, PASTORIAM, CAPISTRVM, FRENVM, FELTRVM, VEL QVÆCVNQVE INVOLAVERIT, &c. Feltra, lanæ ſunt coactæ; quas, addito aceto, ferro reſiſtere ait Plinius. ex iiſque thoraces olim fiebant, vt notauit doctiſſimus Lipſius, lib. III. de

Digitized by Google

Milit. Rom. Ad huiuſmodi lanas & feltra pertinet hæc quoque vetus epigraphe:

DIS MANIBVS
L. CORNELII
IANVARI
QVI VIX. ANN. XVII
LANARI. COACTOR.

Gloſſarium vetus: Πιλωτὸν, coactile. Πιλωτοποιὸς, coactiliarius. Item Coactilia apud Vlpianum l.xxv.§.1. D.de aur. arg. m. Vide Iac. Cuiacium cap. 11. lib. V. Obſeruat. Nihil tamen in Plinio mutari velim.

ΑΣΚΟΔΑΒΛΑ.

Ἀσκοδάβλα, φλάσκιον. Vide Παξαμάδιον & φλάσκια.

Digitized by Google

β.

ΒΑΓΕΥΣΑΙ.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

BAγεῦσαι. Suidas, βαγεύει, πλανητεύει. Mauricius lib.I. Strateg. cap. 6. Εἴ τις τολμήσῃ βαγεῦσαι ὑπὲρ τὸν χρόνον τοῦ κομεάτου, καὶ τῆς στρατείας ἐκβληθῇ, καὶ ὡς παγανὸς τοῖς πολιτικοῖς ἄρχουσι παραδοθείη. Leo Conſtitut.IIX.§.4. Εἴ τις τολμήσῃ βαγεῦσαι ὑπὲρ τὸν χρόνον τοῦ κομεάτου, ἤγουν τῆς ἀπολύσεως τῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους.&c. Nec ſatis accuratæ videntur interpretationes Io.Checi,& Filippi Pigafettæ Itali. Rufus Νόμ. στρατιωτ. νδʹ. Περὶ στρατιωτῶν βαγευόντων. Εἴ τις τολμήσῃ βαγεῦσαι ὑπὲρ τὸν χρόνον τοῦ κομεάτου, καὶ τῆς στρατείας ἐκβληθήσεται, καὶ ὡς παγανὸς τοῖς πολιτικοῖς ἐκδοθήσεται ἄρχουσιν. Idem, νϛʹ. Ἐὰν στρατιώ-

της τῶν πόλεμον ἐπιστάμενος, βαδίσῃ, ἢ ἀπὸ φοσσάτου ἀναχωρήσῃ, &c. Vid. l. II. §. Et vnumquemque. C. De offic. Præf. Præt. Afric.

ΒΑΝΔΟΝ.

BΑνδον. Suidas: οὕτω καλοῦσι ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ. Gloſſarium vetus: Bandum, Σίγνον. Mauricius lib. I. Strateg. c. 3. & Leo Conſtitut. III. §. 14. βανδοφόρος, ὁ τὸ σημεῖον τοῦ βάνδου βαστάζων. Idem: βανδοφόρους ἤτοι δρακοναρίους, βουκινάτωρας, &c. Idem Mauricius cap. 2. Χρὴ τὰς μὲν κεφαλὰς τῶν βάνδων ἑκάστου μέρους ὁμοχρόους γίνεσθαι· τὰ δὲ φλάμουλα ἑκάστης μοίρας ἰδιόχροα εἶναι· ἵνα ὁ καὶ τοῦ καθ᾽ ἕκαστον θέμα εὐκόλως ἐπιγινώσκῃ τὸ ἴδιον βάνδον, δεῖ ἕτερα ἰδικὰ σημεῖα προστιθέναι ταῖς κεφαλαῖς τῶν βάνδων ἐγνωσμένα τοῖς στρατιώταις. Idem lib. VII. Τὰ βάνδα τῶν ταγμάτων μικρότερα, τὰ δὲ τῶν μοιραρχῶν τε-

λαιέστερα. Leo Conſtitut. V. §. 5. βάνδα διαφόρως βεβαμμένα. Imminente conflictu erigebantur ΜΟΝΟΒΑΝΔΑ, ſigna ſcilicet αὐθεντικά: Leo Conſtitut. XII. §. 74. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν τῆς συμβολῆς τὰ αὐθεντικὰ καὶ μονόβανδα ὑψοῦσθαι, ὥστε μὴ πολλῶν βάνδων ὑψουμένων φύρσιν ἀπαντᾶν, ἢ καὶ ἀνεπίγνωστα γίνεσθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῶν στρατιώταις. Victis hoſtibus banda quoque illorum cum pręda capiebantur. Cedrenus: Οἱ δὲ ῥωμαῖοι πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα τὰ Περσικὰ λάφυρα, καὶ τοὺς ζωγρηθέντας ἅπαντας σὺν τοῖς βάνδοις. Et exſtat lex Rufi, Περὶ βάνδου ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν χειρωθέντος. Item ΒΑΝΔΑ, τάγματα, bandes, troupes. Leo Conſtitut. III. §. 2. Διαιρείσθω τοίνυν ὁ πᾶς ὑπὸ σὲ στρατὸς εἰς τάγματα, ἤγουν τὰ λεγόμενα βάνδα διάφορα. Conſtitut. VI. §. 15. θεματικῶν βάνδων δυνατώτεροι. Mauricius lib. VII. Strat. cap. 17. Χρὴ εἴτε ἐν φωσσάτῳ διὰ γὰρ τὸ βάνδον,

ἤτοι τὸ τάγμα,&c. Hoc amplius. ΒΑΝ-ΔΟΝ, κυστωδία. Gloſſarium vetus ms. Κυστωδία, τὸ στράτευμα, ὅπερ οἱ ῥωμαῖοι βάνδον καλοῦσι. Idem in Lexic. Cyrilli ms.

ΒΑΡΔΟΥΚΙΟΝ.

Βαρδούκιον, haſtile, iaculum. Leo Conſtit. VII. §. 59. leuis armaturę milites cenſet, τὰ ῥικτάρεια, ἢ τζικούρεια, ἢ βαρδούκια ἔχοντας. huiuſmodi telum innuere videtur Sidonius, vbi de Sigiſmere iuuene regio, lib. IV. Epiſt. 20. Securibúſque miſſilibus dextræ refertæ. Barducio vtebantur quoque in venatione. Cedrenus, 463. Κυνηγεσίας δέ ποτε γινομένης, τῷ βασιλεῖ κατὰ τὸ φιλοπάτιον περιεπορεύετο τούτου ὁ πρωτοστράτωρ ἔφιππος, ἐπιφερόμενος ἐπὶ ζώνης καὶ τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον. θορύβου δὲ καὶ τῆς βοῆς γινομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους, λύκος τῆς ὕλης ἐξέθορε παμμεγέθης. ὁρ-

μήσας δὲ κατόπιν αὐτοῦ ὁ βασίλειος, ἔρριψε καὶ αὐτοῦ τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον, καὶ τυχὼν τοῦ θηρίου κατὰ τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς, ταύτην ἐδιχοτόμησεν. Vide Ματζούκιον.

ΒΑΣΤΑΓΙΑ.

BΑστάγια. Lora quibus appenſa arma faciliùs feruntur. Leo Conſtitut. V. §. 3. Ῥικτάρια, τζηκούρια, καὶ ἕτερα τζικούρια ἀμφίστομα, ἐφ' ἑνὶ μέρει οἱονεὶ σπαθίου, ἐπὶ δὲ τὸ ἕτερον ὄπισθεν ξίφος κονταρίου, μετὰ θηκαρίων αὐτῶν δερματίνων καὶ βασταγίων, παραμήρια, μαχαίρας μεγάλας μονοστόμους. Locum hunc integrum depromſi, ne cui deinceps impoſturam faciat praua nimis Checci interpretatio.

ΒΕΡΓΙΑ.

BΕργία, virgæ & ferulę quibus milites in exercitationibus, & incruentâ

pugnâ, vtebantur. Leo Conſtitut. VII. §. 3. γύμναζε δὲ τὸν στρατὸν τοιούτοις τρόποις καὶ ἐπιτηδεύμασι. πρῶτον μὲν ἕνα ἕκαστον στρατιώτην ὡς ἐν μελέτῃ, τοῦτο μὲν ὁπλίτας σκουτάτοις πεζῇ, ἤγουν τοὺς φοροῦντας τὴν πανοπλίαν, εἰς μονομαχίαν μετὰ σκουταρίων καὶ βεργίων * ἐξ ἐναντίας ἀλλήλων. Idem §. 19. Διαμερίσας δὲ τὰ στρατεύματα * πρὸς ἀλλήλοις ἀσιδήρῳ μάχῃ συμβαλλέτωσαν, ἤτοι διὰ κονταρίων ἀντὶ ξίφων ἢ σαγιττῶν ὁμοίως, ἢ, ὡς εἴπομεν, ἀντὶ σπαθίων, βεργία, ἢ νάρθηκας, ἢ καλάμους ἀντὶ κονταρίων ἀναδιδούς. Mauricius: εἰς μονομαχίαν μετὰ σκουταρίων καὶ βεργίων ἀντὶς ἀλλήλων. Idem: συμβάλλειν σχηματικῶς, ποτὲ μετὰ τῶν βεργίων, ποτὲ δὲ μετὰ σπαθίων γυμνῶν. Cedrenus: βεργίῳ τὰ αὐτοῦ γόνατα παραχαράξασαν. Iulius Africanus, βέργας ἰτεΐνας dixit, ſed alio ſenſu: ἀθροίζειν δὲ καὶ κληματίδας καὶ βέργας ἰτεΐνας.

BIΞIΛ-

ΒΙΞΙΛΛΑΤΙΩΝΕΣ.

Βιξιλλατίωνες, Cedren. οἱ τῶν ῥωμαίων ἱππεῖς. Mauric. lib. II. Strategic. c. 6. ἀριστερὰ αὐτῶν τὰ τῶν * βιξελλατιόνων ἀριθμῶν ἀπὸ ἑπτὰ ἀνδρῶν ἑκάστην δεκαρχίαν. I. Lipſ. lib. IV. de Milit. Rom. Gloſſarium vetus: Βεξιλλατίων, Vexillacio.

ΒΗΡΥΤΤΑΙ.

Βηρύτται, ῥιπτάρεια. Leo Conſtitut. VI. §. 25. βηρύττας, ἃ λέγεται ῥικτάρεια. Mauricius: βηρύττας ἤτοι λαγκίδια, σκλαβινίσκια, τοὺς ἀπείρως πρὸς τοξείαν ἔχοντας. Idem: εἰς τὸ ῥίψαι μήκοθεν βηρύτταν, καὶ μαρτζοβάρβουλον. Idem: εἰς τὸ ῥίψαι μήκοθεν βηρύττας καὶ σφενδόβολα. Gloſſæ veteres: Βεροῦτα, εἶδος ἀκοντίου, Cannumentum.

ΒΙΓΛΑΙ.

Βίγλαι, φυλακαί. ὀπτῆρες καὶ φύλακες. vigiliæ. Βίγλα ſiue βίγλη, ἐπισκοπή. Scri-

E

ptor anonymus:Καταμηνυόμενος δὲ ἢ πα-
ρὰ τῶν ἐπακολουθέντων τῷ κούρσῳ, ἢ παρὰ τῶν
εἰς ἀποσκοπὴν καὶ βίγλαν ἀποσταλέντων. Mau-
ricius lib. X. Strategic. Τὰς βίγλας ἐπι-
μελῶς κατὰ διαδοχὴν γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ταῖς
νυξί. Iulius Aphricanus: Αἱ βίγλαι τῆς στρα-
τιᾶς κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ὑπὸ τοῦ ἱππι-
κοῦ πλήθους ὀφείλουσι γίνεσθαι. τοῦ γὰρ τοιούτου
παντὸς ἱππικοῦ εἰς τριάκοντα δύο ἱππιλαρχίας
κεχωρισμένου, ἐχούσας ἀνὰ ἱππέων ρκή. ὀφεί-
λει ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ὁ ἰλάρχης μετὰ τῆς ἰδίας ἴλης
τῶν ρκή ἱππέων ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν τῆς
βίγλας, τῇ ὅλῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ ὅλῃ νυκτί. καὶ πάλιν
μεθ' ἡμέρας ὁ ἕτερος, καὶ οὕτως οἱ καθεξῆς,
ἕως ἂν λβ' ἶλαι τὰ τριάκοντα δύο νυχθήμερα
διέλθωσι κατὰ διαδοχὴν ἀλλήλων, εἶθ' οὕτως πά-
λιν ἀνακυκλοῦται ἡ τῆς τοιαύτης δουλείας πρό-
νοια ἀπὸ τοῦ πρώτου ἰλάρχου. Alia quoque
viglarum ſiue vigiliarum ratio in Cu-
ropalate: Πρὸ τοῦ πεζεῦσαι τὸ φοσσάτον, ἀπερ-
χόμενος ὁ τῆς βίγλης μέγας δρουγγάριος, καθί-

στῆσαι τὸ λεγόμενον ΗΜΕΡΟΒΙΓΛΙΟΝ, ὡς παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου προσετάχθη. καὶ οἱ μὲν ἡμέρας βιγλήσοντες ἀπέρχονται εἰς τὴν βίγλαν αὐτίκα· ἀπέρχεσθαι δὲ συνήθες ἐστὶ φοσσάτον ἐλαφρὸν, διὰ τὸ δὲ τόξα φέρειν αὐτούς· οἱ καὶ οὐδαμῶς καὶ τὴν νύκτα βιγλίζουσι· πρὸς δὲ τοὺς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς βιγλήσοντας, ἀπερχόμενος οὗτος ὁ μέγας δρουγγάριος περὶ τὰς τοῦ δειλινοῦ ὥρας λέγει οὕτως, ἄρχοντες ἑτοιμάσθητε, δειπνήσατε, καὶ δότε προφὴν τοῖς ἵπποις. καὶ ὅταν ὁ τεταγμένος καὶ πρέπων τῆς βίγλης ἔλθῃ καιρὸς, ἐκβάλλει τούτους τοῦ στρατοπέδου. Voces illius ſæculi, Βίγλα, Ημεροβίγλιον, Βιγλήσοντες, Βιγλίζουσι. Leo Imp. vſurpauit iſtas quōque ab eadem forma: Βιγλεύοντες, & Βιγλάτορες. Conſtitut. XII. §. 57. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων ὑποδεεστέρων καθ' ἑκάστην τοῦρμαν σκουλκάτορας, ἤγουν βιγλεύοντας ἀφορίσεις, &c. Conſtitut. XVII. §. 96. δεῖ τοὺς βιγλάτορας πιστοὺς εἶναι, καὶ εἴδει σώματος ἀνδρείῳ, καὶ ψυχῇ εὐτόλμῳ, καὶ ὁπλίσει λαμπρούς.

Digitized by Google

Anonymus : καὶ διασκοπῆσαι διὰ τῶν ἀποστελλομένων βιγλατόρων τὰ συμπαρακείμενα χωρία. Hinc etiam Ἐσωβίγλα, & Ἐξωβίγλα, apud eundem lib. περὶ καταστάσ. ἀπλ. Item Titulus, περὶ καμινοβιγλίων καὶ κατασκόπων, De iis qui itinera explorant. Vide Τετράδια & Κέρκιτα.

ΒΕΡΕΔΟΝ.

BΕρέδον. Notabilis veredi vſus in bello fallendis hoſtium excurſionibus, apud Anonymum : Οὕτω δὲ τοῦ στρατηγοῦ τὰ περὶ τῶν πολέμων τοῦ φοσσάτου διενεργοῦντος, χρὴ καὶ ἄρχοντα τῶν χρησίμων καὶ ἐμπείρων μετὰ τεσσαράκοντα ἱππέων μήκοθεν ἀποστεῖλαι φυλάττειν τὴν ὁδὸν * ἣν ὑποστρέφειν μέλλει τὸ τῶν πολεμίων κοῦρσον. καὶ ἡνίκα τούτοις θεάσηται πρὸς τὸ φοσσάτον αὐτῶν ἐρχομένοις, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς Τασίναις, τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῖς βέρεδον, ἐρχόμενον, συνέγ-

γους αὐτῶν καταμηνύσαι τῷ φοσσάτῳ τὴν τοῦ κούρσου αὐτῶν παρουσίαν. εὐθέως ὁ εἰς τὴν βίγλαν ἀποσταλεὶς ἄρχων μηνυέτω τῷ στρατηγῷ, καὶ εἰ μὲν ἴδῃ τὸ βέρεδον μήκοθεν πολὺ τῆς παρατάξεως τοῦ κούρσου ἐρχόμενον, ἀποστείλῃ ἄρχοντα τῶν χρησίμων μετ' ἐκλεκτῶν ἱππέων ἐπιθέσθαι κατ' αὐτῶν, εἰ δυνατὸν, ἀδοκήτως, καὶ κατακυριεύσῃ τούτων ῥᾳδίως. εἰ δὲ πλησίον καὶ συνεγγὺς τῆς παρατάξεως τοῦ κούρσου ἔμπροσθεν αὐτῶν περιπατεῖ, μὴ ἀποστειλάτω κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀρκεσθήτω πρὸς ἃ ὁ θεὸς αὐτῷ συνήργησεν εἰς τὸν κατὰ τοῦ φοσσάτου πόλεμον, καὶ ὑποστρεφέσθω μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἐπιλαμβανόμενος τῶν ἐπιτηδείων καὶ ὀχυρωτέρων τόπων.

ΒΙΚΑΡΙΟΣ.

Βικάριος, παρὰ ῥωμαίοις, διάδοχος, Suid. Vicarius, Succeſſor. Vegetius lib. III. Dux autem debet eſſe attentus,vt

in omnibus legionibus, ſiue auxiliis, vel vexillationibus, de Tribunis, Vicariis, Principiiſque, ſi qui turbulenti vel ſeditioſi ſunt milites, non pro inuidia ſuggerentium, ſed pro rerum veritate cognoſcat, &c. Mauricius: Ὅπου μὲν τελοῦνον γενναῖον καὶ φρόνιμον, καὶ κατὰ χεῖρα μάχεσθαι δυνάμενον, ὅπως ᾖ βικάριον ἢ καμπιδούκτωρα, &c.

ΒΟΥΚΕΛΛΑΡΙΟΙ.

Βουκελλάριοι, παραμένοντες στρατιῶται: quaſi adſeclę, paraſiti, bucciones; mancipia armata. Huiuſmodi olim per prouincias & agros alebantur, vt patet ex l. vlt. C. ad legem Iul. de vi publ. Iacobus Cuiacius præſtantis eruditionis Iuriſconſultus lib. II. de Feudis tit. 7. milites, quos veteres Galli nuncupabant Bacheliers, à Buccella-

riis deduxit. Et in vetere Gloſſario, adſecla, Baccellarius etiam dicitur. Mauricius lib. II. Strateg. c. 2. Buccellariorum quaſi ordinem conſtituit: τῶν μοιρῶν, καὶ μερῶν, καὶ ταγμάτων ἄρχοντας, ἑκατοντάρχοις, δεκάρχοις, καὶ πεντάρχοις, καὶ τετράρχοις, βουκελλαρίους, καὶ φοιδεράτους, ζάβας σὺν * σκαπλίοις τελείας, &c. Idem cap. 9. ambulante exercitu Buccellarios ante & poſt Imperatorem ambulare iubet: Χρὴ περιπατοῦντος τοῦ στρατοῦ, ἡγεῖσθαι τὸν τοῦ παντὸς στρατηγὸν, προπορευομένων αὐτοῦ τιμῆς ἕνεκεν τῶν ἐπιτημίων καὶ ἰδικῶν αὐτοῦ ἀνθρώπων, μετὰ τῶν ἀδεστράτων καὶ βουκελλαρικῶν βάνδων, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ εὐθὺς τοὺς * σπαθαρίους, καὶ μετ' αὐτοὺς, τοὺς βουκελλαρίους. Turnebus cap. 16. lib. XXIV. Aduerſ. Mauricij macrocola quędam ſe vidiſſe refert. & ex iis quidem verba quoque illa quę proximè citaui, excerpſit, ſed pro σπαθαρίους, legit, ἀνθρώπους, minus emendatè,

ac libri fortean vitio. Idem lib. XXVI. cap. 15. vbi de buccellato agit, indicato hoc Suidæ loco de Buccellariis Galatis, Βουκελλάριοι οἱ ἑλληνογαλάται ὀνομάζονται, καὶ ἡ τῶν βουκελλαρίων χώρα γαλογραικία.
„ iſti Buccellarij, inquit, ad buc-
„ cellatum, vt ſuſpicor, nihil pertinent:
„ niſi ſit ab eo illis nominis origo, quod
„ adfirmare non auſim. Sed hæc res doctiſſimum virum fefellit. Buccellarij enim, Græcis cognominati Galatę, buccellas, ſiue buccellatos panes militibus ſubminiſtrabant. Diſertè id teſtatur Conſtantinus Porphyrogenneta. lib. περὶ Θεμάτων. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Θέμα τῶν Βουκελλαρίων οὐκ ἀπὸ τόπου τινὸς τὴν προσηγορίαν ἐκτήσατο, οὔτε μὴν ἀπὸ ἔθνους οὕτω καλουμένου, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπακολουθεῖν τοῖς στρατιώταις, καὶ τὰς τροφὰς αὐτῶν ἐπιφέρεσθαι. Βουκελλάριος γὰρ κατὰ Ῥωμαίων διάλεκτον ὁ φύλαξ τοῦ ἄρτου καλεῖται. ὥστε εἶναι τοὺς στρα-

τιώτας

τιώτας ἐλαφροὺς καὶ ἀβαρεῖς πρὸς τὸν πόλεμον. Βουκέλλος γὰρ τὸ κρικελλοειδὲς ψωμίον καλεῖται. Κελλάριος δὲ ὁ φύλαξ τοῦ ἄρτου. Τὸ γὰρ οἰκεῖον ὄνομα τοῖς ἔθνοις καὶ ἑλληνικὸν, Μαρυανδηνοὶ ὀνομάζονται· ἐπεκλήθησαν δὲ Γαλάται. Quod quibus temporibus in vſu eſſe cœperit, declarat Olympiodorus in Excerptis per Photium: Ὅτι τὸ βουκελλαρίου ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὁνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν, οὐ μόνον ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν. paulo poſt: ὅτι τὸν ξηρὸν ἄρτον βουκελλάτον ὁ συγγραφεὺς καλεῖσθαι φησὶ, καὶ χλευάζει τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τούτου Βουκελλαρίων ἐπικληθέντων. Atque his Buccellariis, cum illis de quibus antea dixi, nihil niſi nomen commune eſſe exiſtimo. Nec in Mauricio, Leone aut aliis reperi Buccellarios, qui militibus panes miniſtrarent. imò ipſi milites ſecũ aut in ſellopungiis, aut curribus, buccellata habebant. Mauricius

lib. II. Strateg. ἑτέρας ἁμάξας ὡσεὶ ί ἢ κ΄ βασαζούσας πίσους ἢ βουκελάτα. Idem lib. VI.cap.3. εἰς τὴν τένταν, ἤτοι καμβρόδαν, ἔχειν καὶ δαπάνην βουκελάτου, ἢ πίστου, ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους, εἴκοσι ἢ τεσσαράκοντα λίτρας. Idem lib. IIX. Χρὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου ἐν ταῖς σέλλαις ἐπιφέρεσθαι ἕκαστον στρατιώτην ὕδωρ ἢ βουκελάτα. Gloſſarium vetus ms. Βουκελάτου, ἄρτου ἐλαφροῦ, ὃς λέγεται Κολλίκιον. Vide Παξαμάδιον.

ΒΟΥΚΙΝΟΝ.

BΟύκινον, Buccinum, buccina. Nicetas: ἐπιμήκης αὐλῶν, μακρὸς ὡσεὶ βούκινα. Leo Conſtit. VII. §. 33. ὅταν θέλῃ κινῆσαι, σημαίνειν δέον μόνῃ τῇ φωνῇ, ἢ τῷ βουκίνῳ, ἢ νεύματι φλαμούλου, καὶ οὕτως κινεῖ· ὅταν δὲ θέλῃ στῆναι, σημαίνειν ἢ τῇ φωνῇ, στά, ἢ τῷ * ἤχῳ τοῦ σκουταρίου, ἢ τῇ τούβᾳ, ἣν νῦν λέγουσι βούκινον, (ἢ τῇ ταυρέᾳ) Mauricius lib. II. Strateg. cap. 18. Βούκινα δὲ πολλὰ λαλεῖν, ἤτοι κινεῖν, ἐν καιρῷ

μάχης, ἢ συμβουλεύομεν. Anonymus: Κόμης βουκίνων. Item, Βουκινάτωρες: Leo Conſtit. III. §.51. βουκινάτωρες, οἵ τινες ἐν καιρῷ τὰ συνήθη σαλπίζουσι. Idem Conſtitut. XI. §.21. Ἔχειν δὲ σε ὦ στρατηγὲ περὶ σταυρὸν βουκινάτωρας, καὶ μικρῶν βουκίνων, καὶ μεγάλων, καὶ τοῦ ἠθισμένου βουκίνου, σαλπίζοντας περὶ ἑσπέραν παύεσθαι τῶν πόνων· καὶ διπλοῦντας ψάλλειν τὸν τρισάγιον ὕμνον. Curopalates: ἵστανται πάντες οἱ λεγόμενοι παιγνιῶται, ἤτοι σαλπιγκταὶ, βουκινάτορες, ἀνακαρισταὶ καὶ ζουρουλισταί. Idem. Σαλπίζουσι δὲ καὶ οἱ σαλπισταὶ ὁμοίως, καὶ οἱ βουκινάτορες δι' ὀργάνων ἀργυρῶν.

BOYTTION.

Βούτιον. Glosſarium vetus: Βούτιον, cupella. Βούτις, cupa. aliud Gloſſ. Cupa ſeu Vagna, Βούτις μεγάλη, ἣν τινες γαυλὸν καλοῦσιν. Item: Γαυλὸς, ποιμενικὸν ἀγγεῖον, hoc ſinum. Italis, Botta. Liber inſcriptus,

Corona pretioſa: Botta: βȣ́τζη, ἀμφορεὺς. Nicet. Chon. Βȣτζία, οἴνων δοχεῖα ἐν λύγων. Videndus Cuiacius cap. 26. lib. IX. Obſeruat. Milites in aridis & ſiccis regionibus aquam adſeruabant in buttiis ſiue cupellis. Mauricius lib. X. Strateg. Εἰ δὲ ἀπόρως πρὸς τὸ ὕδωρ ὁ τόπος ἔχει, μηδὲ * ῥυτȣ̃ ἐν αὐτῷ ὄντος, μηδὲ ἐν ὀρύγματι εὑρισκομένȣ, δεῖ ἢ πίθοις ὀστρακίνȣς, ἢ βȣ́τας τελείας προευτρεπίζειν, καὶ γεμίζειν ὕδατος, καὶ κόχλακας ἐν αὐτῷ ποταμίους ῥίπτειν, εἰς τὸ * ἀπαρκέσαι μέχρι τῆς τȣ̃ χειμῶνος ὥρας· καὶ φθάσειν κινστέρνα οἰκοδομηθῆναι, καὶ ὄμβριον ὑποδέξηται ὕδωρ· ἵνα δὲ μὴ ὡς εἰκὸς ὄζῃ ἀκίνητον μένον τὸ ὕδωρ ἐν τοῖς ἀγγείοις, (δεῖ ἐπιτόνια γίνεσθαι ἐν τοῖς ἀγγείοις) καὶ δοχεῖα μικρὰ παρατίθεσθαι αὐτοῖς, ἵνα κατ᾽ ὀλίγον ἀποστάζον τὸ ὕδωρ ἐν αὐτοῖς, κίνησιν προσδέχηται· ἅμα δὲ * τῷ πληροῦσθαι τὰ δοχεῖα, πάλιν * ἀποκινοῦν ἐν τοῖς πίθοις ἢ βȣτίοις τȣ̃το, ἵνα διὰ τῆς κινήσεως ταύτης διαπνέηται τὸ ὕδωρ, καὶ μὴ ἀφανίζηται. Laborant

hæc Mauricij verba, vt etiam Leonis; cuius diſcrepantes ab illo lectiones contuli, vt iam facilè vtriſque medicina fieri poſſit.

* Leo, βρύτε. * Leo, αἰπαρχήσαι. (Incluſa parentheſi deſunt in Leone.)
* Leo: τε͂. * Leo: ἀποκινοῦω.

ΒΟΡΔΟΝΙΑ.

Βορδόνια, Iumenta, muli, burdones. Conſtantinus Tactic. ἔχει δὲ καὶ βορδόνια, καὶ ἱππάρια, καὶ αὐτὰ σαγμάρια, πρὸς τὸ βαστάζειν τὰς εἰρημένας χρείας. Vid. Cuiac. cap. 16. lib. XI. Obſeruat.

Digitized by Google

γ.

ΓΑΛΑΙΑΙ.

ΓΑλαίαι & Γαλέαι. Nauigij velociſſimi genus: Leo, Naumachicis §.10. Καὶ ἔτι δὲ κατασκευάσεις δρόμωνας ἐλάττους δρομικωτάτους, οἱονεὶ γαλαίας, ἢ μονήρεις λεγομένους, ταχινοὺς καὶ ἐλαφροὺς, οἵαπερ χρήσῃ ἔν τε ταῖς βίγλαις, καὶ ταῖς ἄλλαις ταχιναῖς χρείαις. Idem §.penult. Ἔχειν δὲ καὶ μικροὺς καὶ ταχεῖς δρόμωνας, οὐ πρὸς πόλεμον ἐξωπλισμένους, ἀλλὰ πρὸς τὰς βίγλας, καὶ τὰς δαπάνας, καὶ τὰς ἄλλας ἀπαντώσας ὁμοίας χρείας· καὶ ἔτι τά τε μονήρεια λεγόμενα, καὶ τὰς γαλαίας. Baſilius Naumachicis: Ἢν γὰρ καὶ μειζόνων πλῆθος δρομώνων, καὶ νῦν ἐστὶ χρὴ οἷς ἐπισῶσι τὰ λεγόμενα πάντως ξυλόκαστρα· ἀλλὰ καὶ μέσαι τριήρεις καὶ μονήρεις τινὲς ταχιναὶ, λεπταὶ γαλέαι, αἷς ἐν ταῖς βίγλαις χρηστέον πρὸς ἐρεθισμὸν τῶν ἐναντίων, καὶ διά-

λυσιν τάξεων. Eſt-ne verò Galæa, Naſoniana illa nauis quæ

---- à picta caſſide nomen habet?

Triſt.I. Eleg. IX. Certè placet coniectura cap.7.lib.VII.Animaduerſ.in Io. Con. Ro. Titij.

δ.

ΔΕΠΟΤΑΤΟΙ.

ΔΕποτάτοι, & δεσποτάτοι, Mauric. lib.I.cap.3. οἱ παρακολουθοῦντες τῇ τάξει, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀνακομίζοντές τε καὶ περιποιούμενοι. Leo Conſtitut.III. §.15. Δεποτάτοι δὲ προσηγορεύοντο πάλαι, οἱ νῦν λεγόμενοι σκρίβωνες, οἵτινες παρακολουθοῦντες τῇ παρατάξει, τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀναλαμβάνονται ὡς ἰατροὶ, καὶ περι-

Digitized by Google

ποιοῦνται. Deputati, *ἀφωρισμένοι*, ſelecti alacres ex ſingulis ordinibus aliquot viri minus locupletes, qui vulneratos in prœlio reficiebant, aut collapſos ab equis erigebant, aut laborantes è certamine aſportabant. Scalas duas ad læuam ſellæ partem habebant, quò faciliùs, & ipſi, & milites iuxtà periculo erepti in equum aſcenderent. pro ſingulis militibus ſeruatis ſingulos nummos accipiebant. Leo Conſtitut. XII. §. 52. Πρὸς τούτοις κελεύομέν σοὶ, ὦ στρατηγὲ, ἵνα ἀφορίσης, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πρόμαχον παράταξιν τοὺς λεγομένους δεποστάτους, τουτέστιν, τοὺς ἐπιμελητὰς τῶν τραυματιζομένων στρατιωτῶν. καὶ καταστήσης ὀκτὼ ἢ δέκα ἄνδρας καθ' ἕκαστον βάνδον ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάγματος ἐλαφροὺς καὶ γοργοὺς, δίχα ὅπλων, τοὺς ὀφείλοντας ὄπισθεν, ὡς ἀπὸ ἑκατὸν ποδῶν, τοῖς ἰδίοις τάγμασιν ἀκολουθεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τοῦ πολέμου, ὡς πολλάκις γίνεται, τραυματιζομένους ἐπικινδύνως, ἢ ἐκπίπτον-

ἐκπίπτοντας ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μὴ δυναμένους ἀπομάχεσθαι, ἀναλέγονται καὶ περιποιοῦνται· ἵνα μὴ καταπατῶνται ὑπὸ τῆς δευτέρας παρατάξεως οἱ ἀληθῶς γενναῖοι στρατιῶται, καὶ ἐκ τῆς ὀλιγωρίας τῶν τραυμάτων διαφθείρονται. καὶ ἵνα οἱ διασώζοντες αὐτοὺς λαμβάνωσιν ὑπὲρ μισθοῦ, ἀπὸ τοῦ ταμείου τῆς βασιλείας ἡμῶν, κατὰ ἕνα ἕκαστον στρατιώτην διασωζόμενον παρ' αὐτῶν, νό. α'. Et §.54. Ἵνα δὲ εὐκόλως ἐπὶ τῶν ἵππων ἀναβαίνωσιν οἵ τε λεγόμενοι* διποτάτοι, καὶ οἱ τραυματιζόμενοι στρατιῶται οἱ ἀπὸ τῶν ἵππων πίπτοντες, πρέπον ἐστὶν ἵνα ὁ * δεσποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλας ἔχῃ, τουτέστι τὴν μίαν πρὸς τῷ ἐμπροσθοκουρβίῳ, καὶ τὴν ἑτέραν πρὸς τῷ ὀπισθοκουρβίῳ, ἵνα ὅταν μέλλωσιν οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἵππου ἀνέρχεσθαι, ὁ μὲν διὰ τῆς σκάλας τῆς ἔμπροσθεν, ὁ δὲ διὰ τῆς ἑτέρας σκάλας ἀνέρχηται. ἀναγκαῖον δὲ ἐστι τοὺς λεγομένους δεποτάτοις καὶ εἰς φλάσκια ὕδωρ βαστάζειν, διὰ τοὺς πολλάκις λειποθυμοῦντας τραυματίας. Idem imperat iiſdem fere

verbis Mauricius lib. III. Strateg. cap. 8.nec erit inutile his ea cõferre & componere. Alia verò ſignificatione ὁπλοποιοὶ καὶ δεπουτάτοι Iuſtinian. Nouell. πέ. ſiue, Deputati Numerorũ, Nouel. Iulian. Anteceſſ.CP.LXXIX.2.

ΔΗΦΕΝΣΩΡΕΣ.

ΔΗφένσωρες, ἔκδικοι, βοηθοί. Defenſores. curſores ſubſequebantur, vt eos defenderent, & clades, quas ij forte acceperant, ſarcirent. Leo Conſtitut. III. §. 21. Δηφένσωρες δὲ οἱ τούτοις (curſorib.) ἐπακολουθοῦντες, μὴ ἐκτρέχοντες δὲ καὶ λύοντες τὴν τάξιν, ἀλλὰ συντεταγμένως περιπατοῦντες, πρὸς ἐκδίκησιν τῶν κουρσώρων, εἴπερ αὐτοὺς, ὡς εἰκὸς, τραπῆναι συμβαίνῃ· οὕσπερ δικαίως ἄν τις καλέσοι ἐκδίκους. Mauricius lib. I. Strateg. cap.3. Δηφένσωρες, οἱ συντεταγμένοι περιπατοῦντες, πρὸς ἐκδίκησιν τῶν κουρσώρων, εἴπερ

αὐτοῦ τραπῆναι συμβαίνῃ. Leo Conſtitut. VII. §. 38. ὅτε δὲ συντεταγμένως, ὡς διφένσωρας, οὓς ἡμεῖς καλοῦμεν ἐκδίκους, &c. & §.42. ἑτοίμως ἔχωσι καὶ εἰς κούρσωρας, ἤγουν προκλάσας, ἢ προμάχους, καὶ εἰς διφένσωρας, ἤγουν ἐκδίκους, ἢ βοηθούς. Mauricius lib. IIII. Strateg. Μοίρας γυμναζομένης, τὰ μὲν τῶν βάνδων αὐτῆς τάσσειν κούρσωρας, τὰ δὲ διφένσωρας. καὶ πάλιν ἐναλλάσσειν αὐτὰ, ὅτε τοὺς κούρσωρας διφένσωρας ποιεῖν, ὅτε τοὺς διφένσωρας κούρσωρας. Idem lib. III. cap. 15. Πάντων τῶν ταγμάτων ἰσομετώπων ἐν τῇ τάξει ἱσταμένων, δέον ἐκ τῶν περὶ αὐτὰ ταττομένων τοῖς γενναιοτέροις, κἂν δεκαπέντε, ἢ καὶ εἴκοσι ἄνδρας ἀφορίσαι ἐπὶ τῇ ἑκάστου αὐτῶν φυλακῇ καὶ ΔΙΦΕΝΣΙΏΝΙ. Idem: Εἶτα ὑπερκεράσεως ἢ ἐξελεύσεως αἰφνιδίας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὡς εἰκὸς, γενομένης, αὐτὴ διὰ τοῦ νώτου, ἢ τῶν πλαγίων ἀπορούσα βοηθείας, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ΔΙΦΕΝΤΕΥΟΝΤΟΣ αὐτὴν καὶ ἐπιβοηθεῖν δυναμένου. Idem: κατέρχεσθαι αὐτοὺς ἐκ τῶν ἵππων, καὶ οὕτω πεζῇ

ἑαυτοῖς ΔΙΦΕΝΔΕΥΕΙΝ. Voces iſtæ occurrunt quoque in aliis recentioris æui ſcriptoribus, nec ſemel.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ.

Δομέστικος. Leo Conſtitut. III. §.30. Ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ περιέλευσις εἰς τινὰς ἄρχοντας διαιρουμένη, οἷον τόν τε κόμητα τῆς κόρτης αὐτοῦ, καὶ τὸν τοῦ θέματος δομέστικον, καὶ, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τοὺς λοιποὺς ἐξ ἔθους τῆς περιελεύσεως αὐτοῦ ὑπηρέτας, οὓς περιττὸν ἡγούμεθα καταλέγειν. Leonis mentem aperit ac declarat Conſtantinus Porphyrogenneta lib. περὶ Θεμ. Τὸ καλούμενον, οὐκ οἶδα ὅπως, θέμα Ὀπτίματος, οὐδεμίαν ἔχει κοινωνίαν πρὸς θέματα· εἰς γὰρ δουλείαν μόνην προσείληπται, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ οἰκειότατον, καὶ μήτε τούρμαις, μήτε δρουγγίοις τετιμημένον, ἀλλὰ τὸν τοῦτο κρατοῦντα, δομέστικον μόνον ἀγορευόμενον, εἰς γὰρ ὑπηρεσίαν ἐτέτακτο τῶν στρατιωτῶν, ὅτε οἱ βασιλεῖς

Digitized by Google

τοῖς ἔθνεσιν ἐπεστράτευον, στρατιωτῶν δὲ ἐκείνων τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάγμασι ταττομένων, &c. paulo poſt: διὸ οὐδὲ εἰς θέματος τάξιν λελόγισται, οὐδὲ ὁ στρατηγὸς ὁ τούτου ἄρχων κατονομάζεται, ἀλλὰ, δομέστικος, ὁ ὑπὸ χεῖρα ὢν τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὴν ἀξίαν καταδεέστερος. Martianus apud Procopium lib.I. de bello Vandalico, Aſparis Ducis Domeſticus, hoc eſt arcanorum ſocius, dicitur.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΑΤΟΝ, officium eccleſiaſticum, apud. Balſam. Can. Apoſt. 17.

ΔΡΟΜΩΝΕΣ.

Δρόμωνες. Leo Naumachicis, §.3. Κατασκευασθῆναι δὲ καὶ δρόμωνας δεῖ ἀρκοῦντας πρὸς ναυμαχίαν κατὰ τῶν ἀντιστρατευομένων, &c. Procopius lib.I. de bello Vandalico. ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ πλοῖα μακρὰ, ὡς ἐς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα ἐνενήκοντα δύο· μονήρη μέν τοι, καὶ ὀροφὰς ὕπερθεν ἔχοντα, ὅπως

Digitized by Google

ᾧ ταῦτα ἐρέσσοντες πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἥκιστα βάλλοιντο· δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν ἄνθρωποι. πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστα. Ταρίδες, δρόμωνες, Nicet. Choniat.

ΔΟΥΞ.

ΔΟύξ. Mauricius lib. II. cap. 3. Μοιράρχης ὁ τῆς μοίρας ἄρχων, ὁ λεγόμενος δούξ. Idem cap. IV. καὶ ἐπιστῆναι αὐταῖς μοιράρχας χρησίμους τοὺς λεγομένους δοῦκας. Ecloge Baſilicorum LVII. 14. Πᾶσα δὲ προπέτεια κατὰ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου, κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. Cedrenus: Δοῦκα δὲ καὶ αὐτὸν γεγονότα, καὶ τοῖς ἀνωτέρω συναριθμηθέντα, νυνὶ δὲ ἐσχάτοις κακοῖς ὑποβεβλημένον. Curopalates: ὁ ἀμηράλιος ὑπὸ τὸν μέγαν δοῦκαν εὑρίσκεται. Conſtantinus Porphyrogĕneta: ἀλλὰ περὶ ὅλην καὶ κατ' ἀρχὰς τάγματά τινα καὶ λεγεῶνες ὑπῆρχον ἀναγεγραμμέναι κατ' ἔθνος, ὡς ἡ λεγεὼν ἡ τῶν μ' μαρτύ-

ρων, δὲ ἄλλη Πισιδικὴ, καὶ ἑτέρα Θετταρικὴ, καὶ ἄλλη ἄλλως ὠνομαζομένη, ὑπὸ δοῦκα καὶ ἡγεμόνα τυγχάνουσα, πολλάκις δὲ πραιπόσιτον. Idem Δουκάτα, ἡγεμονίας, dixit: ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν γενόμενοι, εἰς ἐπαρχίας διηρέθησαν, καὶ ἡγεμονίας, καὶ δουκάτα· Anonym. ΔΟΥΚΑΤΩΡΕΣ. Οἱ δὲ δουκάτωρες μετὰ τοῦ περιξίμου ἔσωσαν, ἢ μεθ᾽ ἑτέρου τινὸς, εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος πληροφορίαν ἔχει.

ΔΡΟΥΓΓΟΣ.

Δροῦγγος, drungus, globus. Veget. Ἄθροισμα, πλῆθος, μοῖρα. Mauric. lib. II. Strategic. 3. Μέρος ἐστὶ τὸ ἐκ τελῶν μοιρῶν συγκειμένων ἄθροισμα, ἤγουν δροῦγγος. Idem lib. III. cap. I. Οἱ ἀρχαῖοι τοῦτο παρατηρήσαντες εἰς δρούγγους ἤτοι μέρη, καὶ μοίρας διαφόρους, πρὸς τὴν χρείαν, ἔταξαν. Idem: τοὺς δὲ ψιλοὺς, μὴ ὡς τοὺς σκουτάτους ἐπ᾽ εὐθείας τάσσεσθαι, ἀλλὰ κατὰ δρούγγους, τοῦτ᾽ ἔστι τρεῖς ἢ τέσσαρας.

Leo: Μοῖρα δέ ἐστιν, ἤτοι δροῦγγος, τὸ ἐκ ταγμάτων ἤτοι ἀνδρῶν τῶν λεγομένων κομήτων συγκειμένων πλῆθος. Δρουγγάριος, vni militum globo prę̨erat: Leo Conſtitut. III. §. 9. Δρουγγάριος λέγεται ὁ μιᾶς μοίρας ἄρχων, ἥτις ὑπὸ τοῦ μέρους τοῦ τουρμάρχου τάττεται. Sed auguſtius aliquando fuit Drungarij nomen. Idem Leo, Naumachicis: Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι περὶ κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ βασιλικοῦ πλωΐμου, καὶ οἱ τῶν ἄλλων θεμάτων πλωΐμοι στρατηγοὶ, δρουγγάριοι ἐκαλοῦντο ποτὲ τοῖς ἄνω χρόνοις, καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς, κόμητες μόνον καὶ κένταρχοι, ἀλλὰ νῦν εἰς στρατηγίδα ἡ ἑκάστου τῶν δρουγγαρίων ἀρχὴ ἀναβέβηκε, καὶ οὕτω καλουμένη ταῖς στρατηγικαῖς καταμερίζεται τάξεσιν. Videatur Balſamo ad Epiſt. Baſilij ad Amphiloch. ΔΡΟΥΓΓΙΣΤΙ, ἅμα, πυκνῶς, μάζα. occurrit paſſim.

ΕΜΠΕ-

ε.

ΕΜΠΕΤΟΣ.

Ἔμπετος, προσβολή, Impetus Barbarorum. Vrbicius: Καὶ ὅτι μὲν ἡ πρώτη τῶν βαρβάρων προσβολή, ὃν νῦν ἔμπετον καλοῦσι, κατενεχθήσεται, &c.

ΕΜΠΡΟΣΘΟΚΟΥΡΒΙΟΝ.

Ἐμπροσθοκούρβιον καὶ Ὀπισθοκούρβιον, Antelena, & Poſtelena, vt in veteribus Gloſſis. Leo Conſtitut. XII. §. 54. Πρέπον ἐστὶν ἵνα ὁ δεσπότης τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλλας ἔχῃ, τουτέστι τὴν μίαν πρὸς τῷ ἐμπροσθοκουρβίῳ, καὶ τὴν ἑτέραν πρὸς τῷ ὀπισθοκουρβίῳ, &c. Mauricius lib. III. Strateg. cap. 9. Δεῖ τὰς δύο

Digitized by Google

σκάλας τῶν διποτάτων καὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τὸ σέλας ποιεῖν, τουτέστι τὴν μίαν πρὸς τῇ κούρβῃ, ὡς ἔθος ἐστὶ, καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τῇ ὀπισθοκούρβῃ. Vide Διποτάτοι.

ΕΞΚΟΥΒΙΤΟΝ.

Ἐξκούβιτον. Conſtantinus Porphyrogenneta Themate XII. Τοῦ γοῦν Ἀρμενίου πεσόντος ἐν τῷ προλεχθέντι πολέμῳ πρὸς Συμεὼν τοῦ ἀθεωτάτου βουλγάρου (ἦν γὰρ ἐξάρχων τοῦ βασιλικοῦ τάγματος τῶν καλουμένων ἐξκουβίτων.) &c.

ΕΞΠΕΔΙΤΟΝ.

Ἐξπέδιτον, Expeditio, ἔξοδος ἐκδημητική στρατιωτῶν. Suidas. Ἐξπέδιτα, τὰ στρατιωτικὰ πλήθη. Hiſtoria Miſcella: Cum ergo Valens Boſphoro traiecto veniſſet in Thraciam, primùm quidem Conſtan-

tinopoli commoratus eſt præparans bellum:deinde Traianum magiſtrum cum expeditis cõtra Gotthos deſtinauit.Leo Conſtitut.III.§.1. Ἐκλέξεις δὲ στρατιώτας ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑπὸ σὲ θέματος, μήτε παῖδας, μήτε γέροντας, ἀλλὰ ἀνδρείους, εὐρώστους, εὐψύχους, εὐπόρους, ὥστε αὐτοὺς ἐν τῷ ἐξπεδίτῳ, ἤγουν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ φοσσάτου, εἰς τὴν ἰδίαν στρατείαν ἀσχολουμένους, ἔχειν ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἑτέρους τοὺς γεωργοῦντας. Theophilus Inſtitut.De militari teſt.§.1. διάταξις δὲ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως τότε συνεχώρησεν αὐτοῖς τοῦτο πράττειν, ἡνίκα ἐν τοῖς κάστροις, ἢ ἐν τῷ ἐξπεδίτῳ, διάγουσιν.

ΕΠΙΣΕΛΛΙΟΝ.

Ἐπισέλλιον. Lexicon Cyrilli: Ἐπισέλλιον, Subſellium. Dagus. Mauricius lib. II.Strategic.c.2. Χρὴ τὰς σέλλας ἔχειν ἐπισέλλια δασέα καὶ μεγάλα. Leo Conſtitut. VI.

Digitized by Google

§. 9. αἱ σέλλαι δὲ ἐχέτωσαν ἐπισέλλια δασέα καὶ μεγάλα.

ΕΠΙΛΩΡΙΚΑ.

Ἐπιλώρικα. Tzetzes β. ἐργ. καὶ φάρος ἐστὶ τὸ διερχισμένον ἱμάτιον, ὃ καλοῦμεν ἐπιλώρικον, καὶ πᾶν τὸ οὕτως διερχισμένον. Leo in cod. Regio Conſtitut. VI. §. 4. Ἔχειν δὲ καὶ ἐπιλώρικα ὅτε χρεία ἐπενδυόμενα. in cod. Mediceo: Πολλάκις δὲ ἔχειν καὶ ἐπιλώρικα ἐπενδυόμενον ὅτε χρεία γένηται. Sic fortaſſe legendum in Curopalate p. 35. φοροῦσιν καββάδια, ὅτε δὲ ἐπιλώρικα. & p. 37. φορεῖ δὲ φακεωλίδα καὶ ἐπιλώρικον. Rectène autem Franc. Iunius, prætextas vittatas loris? Suid. Μανδύας.

ΕΤΕΡΗΣΑΙ.

Ἐτερῆσαι, νεωτερῆσαι, ἀταξίας ποιεῖν. Vide, Πεδατοῦρα.

ii H

ζ.

ΖΑΒΑΙ.

ΖΑ'βαι, Loricæ. Suidas, Ζάβα τὸ λωρίκιον. Ζαβάρειον, ἐν ᾧ αἱ ζάβαι, αἵ εἰσιν ὅπλα πολεμικὰ ἀπόκειν-ται. Zabati, loricati. Mauricius lib. XI. Strategic. καλὸν δέ ἐστιν ἵνα πολλοὶ ζαβάτοι φαίνωνται τοῖς πολιορκουμένοις. Idem. ἄχρι τριῶν ἢ τεσσάρων χιλιάδων ζαβάτων καὶ χρησίμων, τοὺς ὀφείλοντας, εἰ καιρὸς γένηται, τοῖς τρεπομένοις τῶν ἐναντίων ἐπιτίθεναι. Zabarum mentio fit Nouella LXXXV. & Iulian. Anteceſſ. C.P. Nouel. LXXIX.

ΖΙΒΥΝΗ.

ΖΙβύνη. De Sigynnis & Sibunis præclara docuere doctiſſimi viri. Scri-

bitur etiam Ζηϐυὼν & Ζιϐυὼν. Vetus Gloſſarium: Ζηϐυὼν Venabulum. Item: Ζιϐυὼν, venabulum. Philon lib. V. Βελοποιητικῶν. Καὶ ἐκ τῶν πλαγίων τοίχων ὀπαὶ ποιητέον, δι' ὧν ἀκοντίοις, καὶ ταῖς ζιϐύναις, καὶ τοῖς βουπόροις ὀϐελίσκοις ἔσται τύπτειν εἰς τὰ πλάγια τοὺς εἰς τὰ ἄμφοδα βιαζομένους. Idem: ἐὰν δὲ αὐτῶν μεταλλευόντων τῶν ἔνδοθεν συῤῥηθῇ, ἢ εἰς λεπτὸν συνέλθῃ τὸ ὄρυγμα, χρηστέον τοῖς βουπόροις, καὶ τοῖς γαίσοις, καὶ ταῖς ζιϐύναις, καὶ τοῖς τετρασπιθάμοις καταπέλταις. Suidas: Ζιϐύνη, ὁλοσιδήρεον ἀκόντιον, λόγχη, σπάθη. Alij ſcribebant, Σιγύμνον: Iſaacius Tzetzes in Lycophr. σιγύμνῳ καὶ σιδηρῷ ἀκοντίῳ τὰ πλευρὰ ῥήξας τοῦ βοός.

ΖΩΣΤΑΡΙΟΝ.

Ζωστάριον. Veſtis breuior. Mauricius: Εἴ τε ζωστάρια γοτθικὰ, εἴτε δερμελαύσια ἔχουσι, κονδὰ μέχρι τῶν γονάτων αὐτῶν δεῖ φορεῖν αὐτοῖς. Idem: Χρὴ τὰ ἱμάτια αὐτῶν πλατέα εἶναι καὶ τέλεια, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν Ἀϐάρων κεκομμένα, τουτέστι ζωστάρια.

θ.

Θ Ε Μ Α.

ΘΕμα, θέσις, τάξις. Mauricius lib. II.cap.2.Strat. Χρὴ τὰ φλάμουλα ἑκάστης μοίρας ἰδιόχροα εἶναι, ἵνα καὶ τὸ ἕκαστον θέμα εὐκόλως ἐπιγινώσκῃ τὸ ἴδιον βάνδον. Leo Conſtitut.I.§. 17. Σκοπὸς τῷ στρατηγῷ τὰ μὲν ὑπ' αὐτῶν θέματα αὐξῆσαι, &c. Idem Conſtit. III. §.1. Ἐκλέξεις δὲ στρατιώτας ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑπὸ σὲ θέματος. Idem. VI.§.15. θεματικῶν βάνδων τῶν δυνατωτέρους, ἀναγκάζεσθαι χρὴ, &c. Κεῖται θεματικοὶ, Conſtant. Nouel. XI. Manuel Comnenus Nouel. II. τινὲς θεματικοὶ ἔν τε τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, καὶ ἀλλαχοῦ ἔνθα διάγει ἡ βασιλεία μου, &c. Videndus Conſtantini Porphyrogenetę lib. περὶ

Θεμάτων. & Iac. Cuiacius De diuerſ. temp.cap. XIIX.

ΘΗΚΑΡΙΟΝ.

ΘΗκάριον, coryton. Vetus Interpres ad illa Papinij IX. Theb.

--- cœleſtibus implet
Coryton telis.

Coryton, inquit, theca arcus ſolius. ſicut Pharetra ſagittarum, & Sagma ſcuti: Gloſſæ veteres: Goruthum, βελοθήκη. Θηκάριον, & Ημιθηκάριον, theca & ſemitheca arcus, quem iam tenſum in theca geſtabant. quod cernere eſt in nummi argentei figura. Hercules leonem ſuffocat. in proximo habet clauam & ſemithecam in qua arcus iam tenſus. Expreſſit Goltzius Faſt. pag. 144. Mauricius lib. II. Strateg. cap. I. Ἔχειν μὲν τὸ τόξον τεταμένον ἐν τῷ ἰδίῳ θηκα-

ρίῳ

Digitized by Google

ρείῳ ἐὰν πλατὺ ἐστιν, ἢ ἐν ἄλλῳ ἡμιθηκαρείῳ ἐπὶ τούτῳ γινομένῳ. Idem cap. 2. Τοξάρεια κατὰ τὴν ἑκάστου ἰσχύν, καὶ οὐχ ὑπὲρ αὐτήν· μᾶλλον δὲ καὶ ἁπλούστερα, ἔχοντα θηκάρεια πλατέα, ἵνα ἐν καιρῷ δυνατὸν ἐστι τεταμένα χωρεῖν τὰ τόξα ἐν αὐτοῖς. Leo Conſtitut. VI. §. 11. καὶ ἀποτίθεσθαι τὸ τόξον τεταμένον ἐν τῷ θηκαρείῳ, εἰ πλατὺ ἐστιν, ἢ ἐν ἄλλῳ ἡμιθηκίῳ ἐπὶ τούτῳ γινομένῳ δικαίως. Mollior tamen hæc militia videtur Sidonio lib. I. Epiſ. 2. Arcum manui poſt tergum reflexæ puer inſerit, neruo loro-ue fluitantibus; quem ſicut puerile computat geſtare thecatum, ita muliebre, accipere iam tenſum.

ι.

ΙΛΑΡΧΗΣ.

Ιλάρχης. Mauricius Strateg. Ιλάρχης προσαγορεύεται ὁ πρῶτος μὲν τῶν ἑκατοντάρχων, δευτερεύων δὲ τῷ κόμητι, ἤτοι τριβούνῳ.

ΙΠΠΑΚΟΝΤΙΣΤΑΙ.
ΙΠΠΟΤΟΞΟΤΑΙ.

LEo Conſtitut. VI. §. 34. Ἀκροβολιστὰς δὲ τῶν καβαλλαρίων ἐκάλουν, ἤγουν τοὺς μακρόθεν βάλλοντάς τε καὶ μαχομένους. Τούτων δὲ οἱ μὲν δορατίοις, ἤγουν ῥιπταρίοις ἐκέχρηντο, οἱ δὲ τόξοις· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν μακρόθεν ἔρριπτον τὰ ῥιπτάρια, ἢ ἐπ᾽ εὐθείας ἐρχόμενοι, ἢ κύκλῳ περιτρέχοντες, οὓς ἐκάλουν ἱππακοντιστάς, οἱ δὲ τοῖς τόξοις ἔβαλον, οὓς ἔλεγον ἱπποτοξότας. Conſtan-

tinus Tactic. ἄλλοι δὲ ἀπὸ μακρόθεν ἔῤῥιπτον, ὡς εἴρηται, τὰ ῥιπτάρια, ἢ ὀρθὰ ἐρχόμενα πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ κύκλῳ περιτρέχοντες, οὓς ἔλεγον ἱππακοντιστάς. οἱ δὲ ἔῤῥιπτον μετὰ τῶν τοξαρίων, οὓς ἔλεγον ἱπποτοξότας.

ΙΠΠΟΚΛΑΣΤΑΙ.

Ἱπποκλάσται, ὀρύγματα. Dolus & ſophiſma in bello ſcrobibus orbiculatis paſſim per agrum effoſſis, ac palis intus defixis, vt ingruentes hoſtes, vnà cũ equis, veluti pedicis intercepti, conciderent. Mauricius lib. IV. Strateg. Γίνεται δὲ (ὁ δόλος) κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ αὐτῶν τριβόλων· στρογγύλων ὀρυγμάτων τῶν λεγομένων ἱπποκλαστῶν ὀρυσσομένων ἀπὸ σταδίου, ἀπὸ ἑνὸς ποδὸς τὸ ἔμφωτον ἐχόντων, καὶ βάθος, ἢ δύο, ἢ τριῶν, καὶ πάλων ὀξέων καταπειρομένων ἐν αὐτοῖς. Leo Conſtitut. XIV. §. 47. Γίνεσθαι δὲ δύναται κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ αὐτῶν τριβόλων, ἐάν τις στρογγύλα ὀρύγματα, ἃ ἔλεγον οἱ παλαιότεροι

ἱπποκλάστας, ὀρύξῃ διεσπαρμένα, ἀπὸ ἑνὸς ποδὸς διάστημα ἔχοντα, καὶ βάθος δύο ἢ τριῶν ποδῶν, καὶ πάλοις ὀξεῖς ἐμπήξῃ ἐν αὐτοῖς. Iulius Africanus: Γυρόθεν δὲ τοῦ τοιούτου (τόπου) δεῖ ὀρύσσειν τάφρον, τὸ μὲν βάθος ποδῶν ε΄, τὸ δὲ πλάτος ποδῶν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ, καὶ τὸ χῶμα παρατιθέναι ἐν τῇ ἐσωτέρᾳ ὄψει, ὡς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἔξωθεν δὲ τοῦ τοιούτου τάφρου κατασπείρειν τριβόλους συνδεδεμένους, ἢ φόσσας μικρὰς ἐχούσας ἔνδοθεν σκόλοπας, ποδάγρας, ἢ ποδοκλάστας λεγομένας.

κ.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΟΙ.

Καβαλλάριοι, ἱππεῖς. Lexicon Cyrilli ms. Καβαλλάριος, ἔφιππος· ὁ ἐν ἵππῳ καθήμενος· καβάλλος γὰρ ὁ ἵππος. Caballum, equum, priſci

quoque auctores vocauerunt. Lucillius & Varro apud Marcellum. Martialis lib.X. & XII. Pomponius l. XV. D.de inſtruct. vel inſtrum. leg. Papianus Reſponſ.XXIIX. Petronius Satyrico.Sic Hippocrenen Auſonius, fontem caballi, dixit : Perſius, fontem caballinum. Sic Iſidorus caballarium, alarem : & caballum ſagmarium. In Gloſſ.m.s.caballus,cabo,equus.Cabo, caballus, ſonipes, equus. Gloſſæ veteres:Kaballarium, Κέλητα. Nicetas, καβαλλικεῦσαι, ὡς κελητίῳ χρῆσθαι. Τὴν ἀσπίδα ὑποθεὶς τῷ ὕδατι, ὡς κελητίῳ ταύτῃ ἐχρῆτο. Curopalates:Ὅταν δὲ καβαλλικεύῃ πως ἱππεύων. Leo Conſtitut. VI. §. 12. ἵνα ἐν τῷ καβαλλικεύειν μὴ ἐμποδίζωνται. Mauricius: καβαλλικευόντων αὐτῶν σκέπεσθαι δι' αὐτῶν τὰ γόνατα καὶ εὐσχήμονας αὐτοὺς φαίνεσθαι. Ibidem καβαλλαρικὸς στρατός. καβαλλαρικὴ τάξις, καβαλλαρικὰ τάγματα, καβαλλαρικὸν ἔθνος.

Apud Nicetam, *καβαλλαρικὸν στράτευμα, εὔπολος ἢ εὔιππος στρατιά.* Curopal. *καβαλλαρίου διερχομένου τοῦ βασιλέως.* rege in equo vehente. Ibid. *καβαλλαρίκιον τοῦ βασιλέως.* Ab eadémque forma dixerunt Latini caballicare, equitare. In legibus Alamannorum: SI QVIS HOMO IN EQVO SVO CABALLICAVERIT, &c. Honorius & Theodoſius AA. Caballationem l. 15. lib. XII. Codicis. De erogat. milit. annonæ.

ΚΑΛΚΑΤΟΥΡΑ.

KAλκατοῦρα, *καταπάτησις*, calcatura. Mauricius lib. IX. Strateg. *Ὁ ἐν πείρα σκουλκάτωρ, δύναται ἐκ τινῶν σημείων, καὶ πείρᾳ τῶν πολεμίους θεάσηται, κατανοῆσαι τὸ μεῖζον τοῦ πλήθους αὐτῶν, ἐκ τοῦ τῶν ἵππων καταπατήσεως, καὶ ἐκ τῶν ἀπλίκτων αὐτῶν. δύναται δὲ καὶ τὸ*

τόπον σοχάσασθαι ποτὲ διὰ τοῦ τόπου * παρῆλθον, ἐκ τε τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνθρώπων κόπρου, καὶ τῆς καλκαζούρας αὐτῶν.

ΚΑΛΠΑ.

Κάλπα, motus ſiue inceſſus temperatus & compoſitus. Leo Conſtitut. VII. §. 37. Καὶ τὰ κοντάρια ἀναβασταζόντων ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτῶν, καὶ ὑποκρυπτομένων μετὰ τῶν σκουταρίων ἐπελαύνειν ἀτάκτως * τετραπόδῳ μόνῳ, ἤγουν κινήματι συμμέτρῳ τῷ λεγομένῳ κάλπα, καὶ μὴ βιαίως τρέχειν. In cod. Mediceo. ἐπελαύνειν εὐτάκτῳ καὶ συμμέτρῳ κινήματι τ. λ. κ. κ. μ. ἰσχυρῶς τρ. Suidas: καλπάζειν, τὸ ἁβρῶς βαδίζειν. molliter & ſuſpenſo pede incedere.

ΚΑΜΑΡΔΑ.

Καμάρδα. Τέντα. Leo Conſtitut. §. 12. Τέντας διπλᾶς ἢ σαγία διπλᾶ, εἰς τὸ τὸ μὲν ἐν σκέπεσθαι, εἴπερ χρεία καλέσοι, τὸ δὲ ἕτερον εἰς

τεύταν, ἤτοι τὸ λεγόμενον καμινάδην, ἔχειν. Nec plena interpretatio Filippi Pigafettæ. Mauricius lib. V. cap. 3. εἰς τὴν τεύταν ἤτοι καμινάδαν ἔχειν καὶ δαπάνην βουκελλάτου. Leo Conſtitut. §. 193. κοινοποιήσας τὰ κουλουβέρνια, καὶ εἰς μίαν καμινάδαν λεγομένην τὰ δύο ποιήσας ἀναπαύεσθαι. Indeque hodie vocant, Camarades.

ΚΑΜΕΛΑΥΚΙΟΝ.

Καμελαύκιον. Suidas: Ῥωμαίων ἡ λέξις· ῥηθείη δ' ἂν καὶ ἑλληνιστὶ, παρὰ τὸ καῦμα ἐλαύνειν, καυμελαύκιον. ſic impleo è vetere Gloſſario ms. in quo pręterea legitur: Καυμασία καὶ καμελαύκιον, διὰ τὸ πρὸς τὸ καῦμα ἐπιτήδειον εἶναι. Hodiéque pileum latum, dicunt, καμιλαύχι: & pannum vtrinque pendentem, καμίλαβο. Cedrenus 139. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα κατασκευὴ σου-ρίδος ἀντὶ πίλου τῇ κεφαλῇ τιθεμένη· καλεῖται ὃ παρ' Ἰταλοῖς κάμελα, ἐξ οὗ καὶ καμελαύκια.

Item

Item Καμελαύκιον, φοινικὶς, bellici conflictus ſignum. Leo Naumachicis, §. 45. Ἐν γὰρ πολέμου καιρῷ σημεῖον εἶχον τῆς συμβολῆς, αἴροντες τὴν λεγομένην φοινικίδα· τοῦτ' ἔστι τὸ λεγόμενον καμελαύκιον ἐπὶ κονταρίου ὑψούμενον, ἐρυθρὸν τὴν χρόαν. Καυμασία, tegumenti & galeæ vſum prębuit. Antipater:

---- μακεδόσιν εὔκολον ὅπλον,
καὶ σκέπας ἐν νιφετῷ καὶ κόρυς ἐν πολέμῳ.

Iulius Aphricanus: καὶ ῥάπται περὶ ἐπιλώρικα καὶ καμαλαύκια παχέα εἰ δεήσοι ἀντὶ κασσιδίου. Lexicon Cyrilli ms. Κίδαρις, περίθεμα κεφαλῆς εὐκόσμιον, καλὸν, εἶδος καμαλαυκίου. Fortean hinc emendandum vetus Gloſſarium, in quo legitur: Galerus, calamancus. Idem: Pileum, calamancum.

ΚΑΜΠΟΣ.

Κάμπος, χωρίον. Nicet. Choniat. κάμπος, ἤως πεδίον. Idem: κάμπος, πεδίον

ὕπλιον. Mauricius Strateg. Ἐὰν τοξόται εἰσὶν, εἰς κάμπους τάσσεσθαι σπουδάζειν, καὶ τὴν ἐν χρὸς συνέχειαν μᾶλλον ποιεῖσθαι. Leo Conſtitut. VII. §.32. μὴ ἐλάσῃς ἰσχυρῶς ἐν τῷ κάμπῳ, ἵνα μὴ σκορπίσῃς τὴν σὴν τάξιν.

ΚΑΜΠΙΔΟΥΚΤΩΡ.

Καμπιδούκτωρ, ὁδηγός: Mauricius Strategic. Ἔμπροσθεν δὲ τοῦ μετώπου περιπατοῦσιν ὁ καμπιδούκτωρ καὶ ὁ μανδάτωρ· ὁ μὲν τοὺς τόπους ἐρευνῶν καὶ ὁδηγῶν· ὁ δὲ τὰ * μανδάτα γνώμῃ τοῦ ἄρχοντος διδούς. Idem: Προπορευομένου τοῦ ἄρχοντος ἅμα τῷ βανδοφόρῳ καὶ μανδάτορι, καὶ καμπιδούκτορι, καὶ τουβάτορι ἐπακολουθοῦσιν ὡς ὡρίσθησαν οἱ λοχαγοί. Idem, VII. cap. 1. Ὅπου μὲν τριβοῦνον γενναῖον καὶ φρόνιμον καὶ κατὰ χεῖρα μάχεσθαι δυνάμενον, ὅπου δὲ βικάριον, ἢ καμπιδούκτορα. &c. In Suida ſcribitur, Καμπιδήκτωρ.

Digitized by Google

ΚΑΝΤΑΤΩΡ.

Καντάτωρ. παρακλήτωρ. στρατοκήρυξ. Tit. apud Leonem: Περὶ τοῦ λεγομένου καντάτωρος, ἤγουν στρατοκήρυκος. Idem Leo Conſtitut. III. §. 6. Παρακλήτορες οἱ διὰ λόγων διεγείροντες τὸν στρατὸν πρὸς τοὺς ἀγῶνας, οὓς οἱ περὶ ἡμῶν νεώτεροι, καὶ τῶν ἄλλων τακτικοὶ, ῥωμαϊστὶ καντάτορας ἐκάλουν. Idem Cõſtitut. XII. §. 72. Ἁρμόδιον δὲ ἡμῖν καταφαίνεται, ἐν τῷ τῆς συμπλοκῆς καιρῷ, καὶ τὸ τῶν λεγομένων καντατόρων ἔργον. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ τὸν στρατὸν διὰ λόγων προθυμοῦντες, καὶ συμβουλεύοντες, καὶ κατεπάδοντες, καὶ παρακαλοῦντες πρὸς τοὺς ἀγῶνας. Sequenti §. Λέγειν δὲ τοὺς καντάτορας πρὸς τὸν στρατὸν προτρεπτικά τινα πρὸς τὸν πόλεμον τοιαῦτα. Πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκοντας τὸν μισθὸν τῆς εἰς θεὸν πίστεως, καὶ τὰς ἐκ βασιλέων εὐεργεσίας, καὶ τινῶν ἐπιτυχιῶν προγεγενημένων· καὶ ὅτι ὁ ἀγὼν ὑπὲρ θεοῦ ἐστι καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης, καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ ἔθνους,

πλέον δὲ ὑπὲρ ἀδελφῶν τῶν ὁμοπίστων, εἰ τύχοι, ὑπὲρ γυναικῶν, καὶ τέκνων, καὶ πατρίδος. καὶ ὅτι αἰωνία ἡ μνήμη τῶν ἀριστευόντων κατὰ πολέμους ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἐλευθερίας· καὶ ὅτι κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ ἐχθρῶν ὁ τοσοῦτος ἀγών. καὶ ὅτι, ἡμεῖς μὲν τὸν θεὸν ἔχομεν φίλον, τὸν ἔχοντα ἐξουσίαν τῆς ῥοπῆς τοῦ πολέμου, ἐκεῖνοι δὲ ἐναντίον αὐτὸν ἔχουσι διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἀπιστίας· καὶ εἴ τι ἕτερον τούτοις ὅμοιον ἐπινοοῦντας ποιεῖσθαι τὴν προτρεπτικὴν νουθεσίαν· πολλὰ γὰρ ἰσχύει τοιοῦτος λόγος εὐκαίρως γενόμενος διεγεῖραι ψυχὰς, μᾶλλον ἢ χρημάτων πλῆθος. Idem Cantatorum ſiue prædicatorum meminit etiam §. 122. Nec placet interpretatio Pigafettę: del meſſagiero ò nuntio dell' eſſercito.

ΚΑΠΛΙΑ.

Καπλία & καπούλια. Vide Σκαπλία.

ΚΑΠΠΑ.

ΚΑ΄πα, Cappa. Mauricius Strateg. VII. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ τῆς παρα-

τάξεως τόπῳ, ἵσταται ὁ ἄρχων, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ βανδοφόρος, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ ὁ τὴν κάππαν βαστάζων, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τὴν τοῦβαν. Vualafridus Strabo lib. De quibuſdam reb. ad miſſ.ſpect. Dicti ſunt autem primitùs cappellani, à cappa beati Martini, quam reges Françorum ob adiutorium victoriæ in prœliis ſolebant ſecum habere. quam ferentes & cuſtodientes cum ceteris ſanctorum reliquiis clerici, cappellani cœperunt vocari.

ΚΑΡΑΓΟΣ.

ΚΑραγός. Leo Conſtitut. III. §. 54. Καραγὸς λέγεται ὁ διὰ τῶν ἁμαξῶν, καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν, γινόμενος περιορισμὸς εἰς ἀσφάλειαν τοῦ στρατοῦ. Idem Conſtitut. XI. §. 45. Τὸν μὲν καραγὸν, ἤτοι τὰς ἁμάξας, καὶ τὰ ὅμοια. & 49. καραγὸν δὲ λέγομεν τὰς ἁμάξας, καὶ τὸν δι' αὐτῶν περιτειχισμὸν τοῦ

φοσσάτȣ. Hinc quod vocant, Cariage.

ΚΑΡΒΑΤΙΩΝΕΣ.

Καρβατίωνες. Philon V. Βελοποι. Δεῖ καὶ βάλλειν ἐκ τῶν καρβατιώνων λίθοις ὡς μεγίστοις τοὺς πλησιάζοντας τῷ τείχει.

ΚΑΡΦΙΑ.

Κάρφια, ἧλοι. clauiculi, quibus ſuppingebantur militum calcei, quò diutiùs per itinera duraret. vnde Clauati dicti, eo quod minutis & acutis clauis vincirentur. Iſidor. Origin. XIX. cap. vlt. Leo Conſtitut. V. §. 5. Λωρόσοκα, πέδικλα, σεληνάια, σιδηρᾶ μετὰ καρφίων αὐτῶν, ῥινία, σουβλία. Idem Conſtitut. VI. §. 25. Τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐστιν μικροῖς καρφίοις καθηλοῦσθαι πρὸς πλείονα ὑπουργίαν· χρήσιμα γὰρ ταῦτα ἐν ταῖς ὁδοιπορείαις μάλιστα. alia lectio in cod. Regio: τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἔχειν ὀξείας

ἔμπροσθεν· ἀναγκαῖον δὲ καὶ ὀλίγοις μικροῖς ἥλοις καθηλοῦσθαι αὐτὰ, ἤγουν καρφίοις, πρὸς πλείονα ὑπουργίαν. χρήσιμα γὰρ ταῦτα. Mauricius Strateg. pro ἥλοις, aut καρφίοις, dixit: κένζοις. Vide Ῥωθώνια. Feſtus: Clauata, calciamenta clauis confixa. Qualia erant ruſticorum: Theophraſtus Charact. IX. καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα ἥλους ἐγκρούσαι.

ΚΑΣΣΙΔΕΣ.

Κασίδες, Caſſides, Galeæ. Mauricius I. Strateg. Κασίδας ἐχούσας ἄνωθεν τουφία μικρά. Idem lib. VII. εἰ δὲ γυμνός ἐστι καὶ καθαρὸς ὁ ἀὴρ, τότε τὰς κασίδας παρασκευάζειν· μὴ πρὸ πολλοῦ φορεῖσθαι, ἀλλὰ ταῖς χερσὶ κατέχεσθαι μέχρις οὗ ἐγγίσωσιν οἱ ἐχθροί. Nicet. Choniat. Κάσις, κασίδιον.

ΚΑΣΤΡΟΝ.

Κάστρον. Suidas: Κάστρον κατὰ Ῥωμαίους παρεμβολὴ ἀσφαλής. Vrbicius: Κάστρον

κινούμενον κατὰ τετράγωνον σχῆμα. Mauricius in Legibus militaribus: Εἴ τις παραφυλακὴν πόλεως ἢ κάστρου τις ἐνδεὴς, τοῦτο προδώσῃ, &c. Sic apud Nicetam, κάστρον, πόλις, τειχισμὸς, πόλισμα· ἰσόγαιον ἀπὸ τῶν ἔσωθεν, γήϊνον ὄροφον. Hinc fortè καστρεύειν, munire: Scriptor apud Suidam: καστρεύσαντες δὲ ἑαυτοὺς περὶ τὸ ἀρχιεπισκοπεῖον διὰ παρακλήσεως πείθειν ἐνόμιζον. Item Καστελλῶσαι, apud Mauricium: χρησίμοις δὲ τοξόταις βάλλειν ἐν αὐτοῖς, καὶ γυναῖκας, καὶ καστελλῶσαι αὐτούς.

ΚΕΝΤΑΡΚΟΣ.

Κένταρχος, Leo Conſtitut. III. §. 6. Πρώτη κεφαλὴ ὁ στρατηγὸς, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ μεράρχαι, εἶτα δρουγγάριοι, εἶτα οἱ κόμητες, ἤγουν οἱ τῶν λεγομένων βάνδων ἄρχοντες· εἶτα οἱ κένταρχοι, ἐφεξῆς δὲ οἱ δέκαρχοι, ἤγουν οἱ πρῶτοι τῶν λεγομένων ἀκιῶν. Ibidem. §. II. Κένταρχος δέ ἐστιν ὁ ἑκατὸν ἀνδρῶν

δρεῶν ἄρχων, ἤτοι ἑκατόνταρχος. Baſilius Naumachicis: Ἑκατοντάρχης, ὁ ἐπὶ μιᾶς νηὸς ἑκατὸν ἀνδρῶν ἡγούμενος, ὅστις καὶ τριήραρχος κέκληται. ἔστι δὲ ὁ λεγόμενος κένταρχος· κέντουμ γὰρ παρὰ ῥωμαίοις ὁ ἑκατὸν ἀριθμός· προσηγόρευται καὶ κένταρχος, ὁ ἑκατὸν ἀνδρῶν ἡγούμενος. Vide, Κόμης.

ΚΕΝΤΟΥΚΛΑ.

Κέντουκλα, cētunculi. Mauricius Strategic.III.cap.2. Προμετωπίδια ἔχειν σιδηρᾶ κατὰ τῶν μετώπων τῶν ἵππων, καὶ στηθεῖα σιδηρᾶ, ἢ ἀπὸ κεντούκλων. Idem: * κουνία, ἤγουν νευρικὰ, ἀπὸ κεντούκλων πλατέα πάνυ. Idem XI. de Scythis: οὐκ αὐτοὶ δὲ μόνον ὁπλοφοροῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἵπποι τῶν ἐμφανῶν σιδηροῖς, ἢ κεντούκλοις, τὰ ἔμπροσθεν μέρη σκέπονται. Leo Conſtitut. V. §.5. νευρικὰ τὰ ἀπὸ κεντούκλων γινόμενα, καὶ αὐτὰ ἀντὶ λωρικίων τοῖς μὴ ἔχουσι σιδηρᾶ· κέντουκλα φαρδέα ἐν-

δύοντα τὸν στρατιώτην μετὰ τῶν ὅπλων. Idem Conſtitut. VI. §.8. Τοὺς δὲ ἵππους καὶ μάλιστα τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιλέκτων, περιμετωπίδια ἔχειν καὶ στηθήρια, ἢ σιδηρᾶ, ἢ ἀπὸ κεντούκλων, ἤγουν νευρικά. Idem §.13. Χρὴ τὰ κέντουκλα ἔχειν πλατέα πάνυ, ἔχοντα μανίκια πλατέα, &c. Idem paulo poſt: Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως πῶς ἀναγκαῖα τὰ κέντουκλα ἐν ταῖς * βίγλαις. οὐ διαφαίνονται γὰρ μήκοθεν αἱ ζάβαι τοῖς πολεμίοις, ὑπ' αὐτῶν σκεπόμεναι. Nec ſolùm homines aut equi, ſed & machinæ ipſæ centuclis tegebantur. Apollodorus Poliorceticis: Καὶ γὰρ ἐκ τῶν ἐμπροσθίων μερῶν σκέπεσθαι ὀφείλει βύρσαις καὶ κεντούκλοις. Idem: σκέπεται δὲ ὅλος ὁ κόραξ διὰ βύρσης καὶ κεντούκλου. Κέντουκλα igitur βύρσαι συνερραμμέναι. Et mimi perſonam, centunculum vocat Apuleius in Apolog.

Digitized by Google

ΚΕΦΑΛΗ.

ΚΕφαλὴ. πρώτη κεφαλὴ, chef d'armée. capitaine. Leo Conſtitut. III. §. 6. Πρώτη κεφαλὴ ὁ στρατηγός. Κεφαλὴν εἶναι, ναυαρχεῖν, ἢ στρατηγεῖν. Nicet. Choniat. Κεφαλατίκιον, ἡγεμονία. Κεφαλατικεύων, ἄρχων. Κεφαλάδας, στρατηγός. Κεφαλάδαι τῶν δημοσίων ἐνοχῶν, οἱ τὰς δημοσίας ἀναζωννύμενοι ἀρχάς. Κεφαλάδες, ἀρχικῶς προεδρεύοντες. Sic apud Curopalatem: τρίτον δὲ, λόγῳ τῶν μερικῶν κεφαλάδων, ἀφ' οὗ μέροις ἕκαστος ἀρχει.

ΚΕΡΚΙΤΑ.

ΚΕρκιτα. Circationes. Anonymus ſcriptor περὶ καταστάσ. ἀπλ. Δεῖ τὰς ἔνδον τοῦ χάρακος ἐν νυκτὶ, φυλακὰς ἤτοι κέρκιτα ἐπιμελῶς γίνεσθαι ἐν τῷ κενῷ χωρίῳ. Iulius Aphricanus: Οὐδέποτε γὰρ ἅμα πάντες ὁμονοήσουσι πρὸς προδοσίαν οἱ φύλακες, οὐ-

δὲ πάλιν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ πρὸς βα-θὺν ὕπνον κατενεχθῶσι· καὶ μάλιστα ἐὰν κέρκε-τα ἢ παρακέρκετα ἐπινοηθῇ, ἀλλὰ μὲν περὶ πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ δὲ περὶ δευτέραν, ἢ ἕτερα περὶ τρίτην. Paulùm ab his diſſentit Gloſſ.ms. Κηρκήτορες, οἱ περὶ τοὺς μαχομένους περιϊόντες, ἢ χορηγοῦντες ὅπλα, αὐτοὶ μήπω ἐπιστάμενοι μάχεσθαι. Vt autem Κέρκιτα, ſic & Κερκιτεύεσθαι dixit idem Anonymus: Εχέτωσαν δὲ ἢ ἄρχηγοὺς τῶν χρησίμων, ἵνα ἢ παρ' αὐτῶν δεόντως αἱ βίγλαι τὰς στάσεις λαμβάνωσι καὶ κερκιτεύωνται. Corona pretioſa: Cerchare, γυρεύειν, μαστεύειν. Veteres quoque dixerunt, Circare. circaneam auem. circitores. Gloſſæ Iſidori ms. Circat, circumuenit. Κέρκιτα ποιεῖν, faire la ronde. cherguet. Vet. Gloſſ. Tit. de militia. Circitus, περιοδεία.

ΚΙΝΣΤΕΡΝΗ.

Κινστέρνη, ciſterna, ad militares vſus. Mauricius XI. Strategic. ſub fin. Χρήσιμον δέ ἐστι καὶ τὸ ὄξος ἐν τοῖς ἀφανιζομένοις ὕδασιν· ἀμβλυώσει γὰρ καὶ μεταβάλλει τὴν τούτου ὀσμὴν εὐκόλως. Δυνατὸν δέ ἐστι καὶ σανίδας παρασκευάσαι παχυτέρας, καὶ ἐν κατορύγματι συμπῆξαι αὐτὰς ὡς ἐπὶ σαρπίου, καὶ διὰ πίσσης καὶ στυππείου, ἢ καμψαρικῶν κατασφαλίζεσθαι τὰς ζεύξεις, ἤτοι τοὺς ἁρμοὺς αὐτῶν. Καὶ ἐν τάξει ξυλίνης κινστέρνης κατασκευάσαι * συμμέτρου, εἴτε μίαν, εἴτε πλείους, ἐχούσας * κ΄ ἐπὶ δέκα πόδας μῆκος, καὶ ὕψος ὀκτὼ ἢ δέκα, μέχρις οὗ καὶ ἐγχώριοι κινστέρναι γένωνται. δῆλον γάρ ἐστιν ὡς ἐν τοῖς * μειζοτέροις ἀγγείοις πλέον τὸ ὕδωρ διαμένει. κατόχια δὲ ξύλινα ἐν τῷ μέσῳ τῶν κινστέρνων * δεῖ βάλλεσθαι, καὶ σανίδας παχείας, ἵνα μὴ τῷ πλήθει τοῦ ὕδατος βιαζόμεναι αἱ σανίδες, διαστρέφωνται, καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολύωσιν. Eadem fere leguntur apud Leonem Conſti-

tut. XV. §. vlt. Item hæc §. 61. Ἐὰν δὲ ἀπὸ κινστέρνης ἔχωσι τὸ πόσιμον ὕδωρ, καὶ οὐκ ἀπὸ πηγῆς* ἀδιαλείπτου, μέτρῳ τινὶ καὶ διοικήσει γίνεσθαι τὴν διανομὴν, καὶ μὴ ἔχειν ἐπ᾽ ἐξουσίας τὸν θέλοντα ὡς ἀρκέσει αὐτῷ δαπανᾷν. Suidas: Μωκισία, κινστέρνα.

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΙ.

Κλεισοῦραι. Cluſuræ. Suidas: Οὕτω καλοῦνται τὰ ὀχυρώματα τῶν διαβάσεων τῇ πατρίῳ τῶν ῥωμαίων φωνῇ. Idem, Ἐμβολὴν, κλεισοῦραν. Conſtantinus Porphyrogenneta lib. περὶ θεμάτων: Τὸ δὲ θέμα τῆς μεσοποταμίας οὐ πολυχρόνιόν ἐστι, οὐδὲ μέγα τι ἦν καὶ περιβόητον, ἀλλὰ κλεισοῦρα τις ἀνώνυμος καὶ ἀκατονόμαστος. Nicet. Choniat. Κλεισοῦραι, δυσχωρίαι. Item ἀμφιλαφῆ χωρία, κλεισοῦραι καὶ λόγγοι. vnde fortean Longini, de quibus Conſtantinus Themate I. Leo Conſtitut. IX. §. 26. Προκαταλαμβά-

νεῶσθαι τὰς ὑπερβάσεις, καὶ τὰς τῶν στενῶν παρόδους, ἤγουν τὰς λεγομένας κλεισούρας. Cedrenus 363. ὠδοστατήθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐν τῷ στενῷ τῆς κλεισούρας. Cluſura in aqua, in vetuſtis Alaman. legib. SI QVIS ALIQVAM CLVSVRAM IN AQVA FECERIT, ET IPSA AQVA INFLAVERIT. &c. Item limites inſcriptionibus quaſi cluſuris cludebantur. vnde apud Hygenum lib. de Limitib. conſtituen. anguli cluſares, & latera cluſaria. Conferenda hæc cum iis quæ ſcribſerunt doctiſſimi viri Barnabas Briſſonius lib. III. de verb. Sign. Iac. Cuiacius lib. III. Obſeruat. cap. 24. Petr. Pithœus I. Aduerſ. cap. 14. Bonau. Vulcanius Notis ad Conſtantinum Porphyrogennetam.

ΚΛΙΒΑΝΙΑ.

Κλιβάνια. Nicetæ codex Barbarogręcus interpretatur στολὰς ἐπιθωρακίους. Gloſſ. Iſidori ms. Clibanari, quaſi tunicæ ferri. Nicetas VI. Ἰδὼν δὲ καὶ τὸ ἐπάνω κλίβανον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπάνω τῶν δερμάτων αὐτοῦ ἐφόρει, &c. Leo Conſtitut. V. §.5. Κλιβάνια σιδηρᾶ, ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας ὕλης, &c. Idem Conſtitut. VI. Εἰ δυνατὸν δὲ καὶ θώρακας ἔχειν οἵ τινες καλοῦνται νῦν κλιβάνια, καὶ αὐτὰ στιλπνὰ καὶ λαμπρά. Idem §.32. Ὥπλιζον δὲ τὸν μὲν κατάφρακτον καβαλλάριον πανταχόθεν αὐτόν τε καὶ ἵππον, καὶ τὸν μὲν ἄνδρα λωρικίοις καὶ κλιβανίοις, ἢ σιδηροῖς, ἢ ἐκ κεράτων ἐπιλεγομένοις, (Lege, ἢ ἐκ κράτων πεπλεγμένοις) καὶ παραμηρίοις· τοὺς δὲ ἵππους κατέφρακτον παραπλευριδίοις, καὶ προμετωπιδίοις, ἤγουν τὰ πλευρὰ καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἵππων διὰ κλιβανίων, ἢ λωρικίων, ἢ ἄλλης ὕλης κατέσκεπον. Conſtantinus Tacticis:

ἐξ ὠ-

Digitized by Google

ἐξώπλιζον δὲ τὸν μὲν κατάφρακτον καβαλλάριον πάντοθεν αὐτὸν καὶ τὸ ἱππάριον αὐτοῦ. Τὸν δὲ καβαλλάριον ἐξώπλιζον λωρικίοις καὶ κλιβανίοις, ἢ σιδηροῖς ἢ ἀπὸ κράτων πεπλεγμένοις. Curopalates: οἱ Τζάκονες δὲ μετὰ καπασίων, φοροῦντας καὶ ἐπάνω κλίβανα ἠεράνεα λέοντας περὶ τὸ στῆθος ἔχοντα ἱσταμένους, λευκοὺς, ὁρῶντας ἀντικρὺ κατὰ πρόσωπον, ὡσαύτως καὶ ὄπισθεν. Item apud Nicetam Κλίβανοι μετὰ σύρματος. Item Clibanarij, de quibus B. Briſſonius III. de verbor. ſignif.

KOMEÁTON.

Κομεάτον, ἀπόλυσις τοῦ στρατοῦ. Suidas: Κομιάτον, ἐξαίτησιν λαμβάνων τοῦ ἀφεθῆναι. Leo in legibus Militarib. Ἐάν τις τολμήσῃ βραδῦναι ὑπὲρ τὸν χρόνον τοῦ κομεάτου, ἤγουν τῆς ἀπολύσεως τῶν στρατιωτῶν, εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους, εἰς διμωεκῆ * ταξίωνα κατακριθῆ. Idem: Εἴ τις ἐν καιρῷ πολέμου, δίχα κομεάτου, ἤγουν ἀπολύ-

σεως τοῦ στρατοῦ, στρατιώτην τολμήσαι ἀπολῦσαι, &c. Mauricius: Ἐν καιρῷ εἰρήνης κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπαρχίας τὰ κομεάτα τῷ στρατιώτῃ γενέσθω. Leo: ἐ.κ.ε.κ.ἡ.δ.ἡ.ε. ὁ τῆς ἀπολύσεως καιρὸς τῷ στρατιώτῃ διδόσθω. Vide Βαγεῦσαι. Comiatum, congé. Tertullianus lib. de Patientia, cap. VI. commeatum ſibi faciunt delinquendi. Kapitul. Karol. mag. lib. V. 17. Mulier ſi ſine comiato viri ſui velum in caput ſuum miſerit, &c.

ΚΟΜΗΣ.

Κόμης, Suidas: ὁ τοῦ λαοῦ ἄρχων. Conſtantinus lib. περὶ Θεμάτ. Κόμητας τοὺς νῦν στρατηγοὺς ἔλεγον. Mauricius Strategic. Κόμης δέ ἐστιν, ἤτοι τριβοῦνος, ὁ τοῦ τάγματος, ἢ ἀριθμοῦ ἢ βάνδου ἡγούμενος. Leo Conſtitut. III. §. 6. Οἱ κόμητες, ἤγουν οἱ τῶν λεγομένων βάνδων ἄρχοντες. Vide Δροῦγγος. Idem

Leo §.10. Κόμης δέ ἐστιν ὁ τοῦ ἑνὸς τάγματος ἤτοι βάνδου ἀφηγούμενος. Quędam è Leone catalecta & militarium officiorum deſignationes ediderunt eruditiſſimi viri Robortellus & Vulcanius: ſed in iis turpe mendum eſt. Nam omiſſa hac Comitis definitione, Centarchi definitio ſub titulo Comitis malè collocatur. Ea igitur reſtituta lege deinceps: Κένταρχος δέ ἐστιν ὁ ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄρχων, ἤτοι ἑκατόνταρχος, ὅστις καὶ ὑπὸ τὸν κόμητα, τέτακται. Idē Leo §.66. ἄρχοντα ἤτοι κόμητα γενναῖον, καὶ φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον, καὶ κατὰ χεῖρα μάχεσθαι δυνάμενον. Idem Naumachicis: §. 24. οὐχ ὡς ἔτυχεν ἁπάντων τῶν δρομώνων πορευομένων, ἀλλ' ἐπιστήσεις αὐτοῖς ἄρχοντα, ἢ κατὰ πέντε, ἢ κατὰ τρεῖς δρόμωνας ἕνα τὸν λεγόμενον κόμητα, ὅστις ναύαρχός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν ὑπ' αὐτὸν δρομώνων ὑπάρχων. Comitum verò circa Imperatorē multiplex fuit dignitas; vt videre eſt apud Curopalatē.

ΚΟΝΤΟΣ.

Κόντος, Κοντάριον, ξυστὸν δοράτιον. Κονταροξίφαρα, βέλη. Κοντοφορεῖν, μετὰ κονταρίων μάχεσθαι. Nicetas. Leo: Δόρυ τὸ κοντάριον ἔλεγον. Mauricius lib. IIII. Strategic. cap. 4. καὶ τῶν κόντοις ἀναβασταζόντων ἐπὶ τῶν ὤμοις, ὡς τὰ ξανθὰ ἔθνη, καὶ ὑποκρυπτόντων τοῖς σκουταρίοις. Hinc κοντάτον ἔθνος apud eundem VIII. cap. 1. κοντάτον ἐστὶ τὸ ἔθνος, εἰς δυσχωρείας αὐτὸ προσκαλεῖσθαι. Hinc etiam apud Leonem Conſtit. XII. §. 40. κονταράτοι, contati: κἄν τε τοξόται εἰσὶ, κἄν τε κονταράτοι. Iulius Aphricanus: μαχόμενοι δὲ, ὅτε μὲν διώκουσιν, ὀφείλουσιν εἶναι ἔμπροσθεν οἱ κονταράτοι, ἔπειτα οἱ σπαθάτοι, &c. Eadem voce aliquoties vtitur Conſtantinus in Tacticis. Vide Σκουτάριον. Ξυλοκοντάρια ἢ ἐγκράσματα τῶν ἀλόγων. Nicet. Choniat.

Digitized by Google

ΚΟΝΔΑ.

Κονδά. Corona pretioſa: Corto, κονδὸς μικρός. Mauricius Stategic. I. Εἴτε ζωσάρια γοτθικά, εἴτε ἀρμελαύσια ἔχουσι, κονδὰ μέχρι τῶν γονάτων δεῖ φορεῖν αὐτούς. Ibidem: καὶ τὰς κουρὰς δὲ αὐτῶν κονδὰς γίνεσθαι· καὶ μὴ ἀφίεσθαι αὐτοῦ τελείας τρίχας χρήσιμόν ἐστι. Leo Conſtitut. VI. §. 25. Τὰ δὲ ἱμάτια τῶν πεζῶν ἁπάντων ἔστωσαν κονδὰ μέχρι τῶν γονάτων αὐτῶν. Item apud Mauricium Titulus: Πῶς δεῖ ταῖς μακροτέραις καὶ κονδοτέραις τῶν ἐχθρῶν παρατάξεσιν ἁρμόζεσθαι, &c.

ΚΟΝΤΟΥΒΈΡΝΙΟΝ.

Κοντουβέρνιον, Vetus Gloſſarium: Συνοικέσιον, σκηνωσκήνιον, συνώσιζον στρατιωτῶν. Vetus Gloſſ. ms. in membranis: Contuuernium: ſcene ſtratioti & erotes. Contubernium, δεκαρχία, ἀκία, βάθος τῶν

ἀκιῶν. Mauricius Strategic. I. ἁμάξας δυσταλεῖς κατὰ δεκαρχίαν ἤτοι κοντουβέρνιον. Idem: Χρὴ τέχνας κατὰ κοντουβέρνιον καὶ δρέπανα καὶ ἀξίνας ἔχειν αὐτούς. Idem: Δεῖ ἕκαστον ἄρχοντα τὸ ἴδιον τάγμα ὀρδινεῦσαι, ἤτοι διανεῖμαι, εἰς κοντουβέρνια. Idem: ὀρδιναλιῶνα ποιεῖσθαι ἐν τοῖς κοντουβερνίοις τοῦτ᾽ ἔστιν ἐν ταῖς ἀκίαις. Idem lib. III. cap. 7. Τὰ κοντουβέρνια ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων γίνεσθαι ἀναλόγως· ἵνα μὴ οἱ παλαιοὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς τασσόμενοι ἀσθενεῖς ὦσι, μηδὲ οἱ νεώτεροι ἄτακτοι εὑρεθῶσιν ὡς ἄπειροι. Et lib. VI. cap. I. Τοσούτους δὲ τοὺς ἐπαρκοῦντας μετὰ κοντουβερνίαν καὶ ποιότητα τῶν ταγμάτων, ἤτοι τὸ πλῆθος τῶν ἀλόγων. lib. VIII. Χρὴ τὰ κοντουβέρνια, ἤτοι τὰ βάθη τῶν ἀκιῶν, πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ταγμάτων, καὶ τὴν προτεταγμένων καταγραφὴν γίνεσθαι, ἀπὸ παλαιῶν τε καὶ νέων. Leo Conſtitut. III. §. 2. Διαιρείσθω τοίνυν ὁ πᾶς ὑπὸ σὲ στρατηγὸς εἰς τάγματα ἤγουν τὰ λεγόμενα βάνδα διάφορα. καὶ ἔτι ὑποδιαιρείσθω εἰς δεκαρχίας· καὶ καταστησάτωσαν εἰς τὰ λε-

Digitized by Google

ζόμενα κοντυβέρνια. Ταῦτα δὲ γινέσθωσαν καὶ ἀπὸ πέντε πολλάκις, καὶ ἀπὸ δέκα ἀνδρῶν, ἤγουν κατὰ δεκαρχίαν, ἢ ἓν κοντουβέρνιον ἢ δύο. Ibidem §. 38. Τάξεις δὲ καὶ τὰ κοντυβέρνια εἰ κατὰ πέντε, ὡς εἴρηται, ἢ δέκα ἄνδρας, ἢ κατὰ τέσσαρας, ἢ ὀκτὼ, ἢ δέκα ἕξ, ὡς ἂν γινώσκεις τὸ κατὰ καιρὸν χρήσιμον. ἵνα τῇ συνηθείᾳ δεσμούμενοι ὑπὲρ ἀλλήλων ἐν ταῖς μάχαις ἀγωνιζόμενοι, χρησιμώτεροι πρὸς ἀνδρείαν γίνωνται. Hinc contubernarij & contubernales. Vid. Feſt.

ΚΟΡΤΗ.

Κόρτη, Cortis ſiue Curtis. Court du Prince. vnde & Cortinarij. Curopalates: Ὑπηρετῶσι δὲ οἱ κορτινάριοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν, ἥτις κόρτη ὀνομάζεται. Leo Conſtitut. III. §. 30. Ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ προέλευσις εἰς τινας ἄρχοντας διαιρουμένη, οἷον τούς τε κόμητας τῆς κόρτης αὐτοῦ, καὶ τὸν τοῦ θέματος δομέστικον. Idem Conſtitut. XI. §. 20.

Ἕκαστος δὲ τουρμάρχης ἴδιον μανδάτορα ἀφορείσει, ὥστε εἶναι εἰς τὴν κόρτην τοῦ στρατηγοῦ προσεδρεύοντα. Anonymus περὶ καταστάσ. ἀπλ. Τῆς βασιλικῆς σκηνῆς κατὰ μέσον πηγνυμένης, γυρόθεν τῆς κόρτης, κενὸς ἀφοριζέσθω χῶρος, ἱκανὸς χωρεῖν καὶ τοὺς ἐν νυκτὶ παραμένοντας, καὶ τοὺς ἐν ἡμέρᾳ συνερχομένους εἰς τὴν κόρτην. Idem: Πρὸς δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἔμπροσθεν τῆς κόρτης σκηνὴ πηγνύσθω τὸ Ἀρχονταρεῖον, Cedrenus p.388. de Conſtantino: Τῷ β ἔτει ἐπιστρατεύει κατὰ Βουλγάρων, καὶ συναντήσας Καρδάμῃ τῷ κυρίῳ Βουλγάρων, πλῆθος λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἀποβαλὼν καὶ τὴν κόρτην, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπουργίαν, καὶ τοὺς ἵππους, μόλις αὐτὸς διαφυγὼν εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει. Poſtrema hæc verba Hiſtoria miſcella Pauli Aquilegienſis lib. XXIII. ſic interpretatur: Abſtulerunt etiam Bulgares ſarcinam, pecuniam, equos & aulæa vnà cum vniuerſo regio apparatu, &c. Eadem hiſtoria lib. XXIV. quod Græcè

dixerat

Digitized by Google

dixerat Cedrenus, καὶ τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ Κρούμου ἐνέπρησεν, latinè reddidit: & aulam incendit quæ dicebatur Cortis Crumi. Item Titulus eſt in legibus Alamann. De eo qui in curte Regis furtum commiſerit. Et, De eo qui in curte Ducis hominem occiderit. Igitur Cortinarij, Cortelini, & Coortales, Courtiſans, valets de Court. ea enim appellatio τὴν ὕβριν φέρει. Vide Conſtant. Porphyrogen. Θεμ. Ὀπτιμ. & patet etiam ex Curopalate.

ΚΟΥΚΟΥΡΟΝ.

Κούκουρον, Γωρυτὸς, Nicet. Choniat. θήκη τόξων. Aliàs ſagittarum theca. carquois. Mauricius lib. II. Strategic. cap. 2. Κούκουρα μετὰ σαγίτων καὶ σκεπασμάτων ἐπιτήδεια, χωροῦντα ἀπὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα σαγίτων. Idem: τοξοφαρέτρα ἐπὶ τῶν ὤμων

ἀναβασταζόμενα, ἔχοντα κοῦκουρα μεγάλα, χωροῦντα ἀπὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα σαγίττων, σκουτάρια μικρὰ, σωληνάρια ξύλινα μετὰ μικρῶν σαγιττῶν, καὶ κούκουρον μικρόν, &c. Leo Cō-ſtitut. V. §. 3. Τοξάρια μετὰ θηκαρίων αὐτῶν, σαγίττας μετὰ κουκούρων. Idem Conſtitut. VI. §.2. Κούκουρα μετὰ σαγιττῶν καὶ σκεπασμάτων αὐτῶν * ἐπιτήδεια, &c. vt in Mauricio τ̃. Κούκουρος, ſcorteum, bulga, θύλακος, βουλγίδιον, marſupium. Cedrenus 363. Ὁ δὲ Μωάμεδ τῷ στρατηγῷ τῶν Σκλαβίνων κούκουρον γέμοντα νομισμάτων πέμψας. Hiſt.miſcel.XIX.Suggerens interea Muhamat auxilianti Romanis Sclauinorum Duci, mittit ei marſupium numiſmatibus plenum.

ΚΟΥΜΒΑΡΙΑ.

Κουμβάρια. Vetus Gloſſ.in membranis:Cūba,ſcafos,ploiarion. Gloſſæ

Iſidori ms. Cumba, nauis non grandis. Feſt. Auienus, Orâ maritimâ:

--- cumbis turbidum latè fretum
Et beluoſi gurgitem Oceani ſecant.

Leo Conſtitut. XIIX. §. 141. Δοκεῖ δὲ τοῖς Κίλιξι Σαρακηνοῖς, ὅσον ἔχουσι πεζικὸν, πρὸς ἀμφοτέρας ἐκπαιδεύειν τὰς μάχας. πρός τε τὴν κατὰ γῆν, διὰ τῆς ἐξόδου τῆς διὰ τοῦ Ταύρου ὄρους· καὶ τὴν κατὰ θάλατταν, διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς πλοίων τῶν λεγομένων κουμβαρίων. Idem in Naumachicis. Κουμβαρίοις χρῶνται μείζοσι καὶ ἀργοτέροις. Zonaras in Baſilio Macedone: Καὶ ὁ τῆς Ταρσοῦ δὲ Ἀμηρᾶς Ἐσμαὴν μετὰ πλοίων μεγάλων, ἃ Κουμπάρια τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ ὠνόμασται, &c.

ΚΟΥΡΣΗ.

Κοῦρσον. Λεία. Κοῦρσα ποιῆσαι, ἐκδρομαῖς χρῆσθαι. Κουρσεύειν, πορθεῖν, αἰχμαλωτίζειν, ληΐζεσθαι. Κουρσευόμενα, κακοδαιμονοῦντα.

Nicet. Iulius Aphricanus. Παρεκβολ. τῶν στρατηγ. παραγ. Λακεδαιμόνιοι τὴν χώραν τῶν Ἀθηναίων ἐκούρσευον. Περικλῆς δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἔπεμψε πλοῖα πολεμικὰ κουρσεῦσαι τὰ παραθαλάσσια. Mauricius lib.II.Strategic.cap.2. ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου καὶ ἐν καιρῷ κούρσων. Idem lib.VI.cap. 2. ἐν μὲν τοῖς κούρσωσιν, ἢ σκούλκαις, ἀναγκαῖον ἔχειν τὰ ἀδέστρατα τοὺς στρατιώτας. Κοῦρσα, ſuperuentus, ſubitariæ incurſiones: Idem Mauricius lib.IIX. cap.1. Τὸν δὲ στρατηγὸν κοῦρσα, ἢ προπετεῖς ἐγχειρήσεις, δι᾽ ἑαυτοῦ ποιεῖσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν. Leo Conſtitut.X.§.8. Καὶ ἐν μὲν τοῖς κούρσοις, ἢ ταῖς ἄλλαις ἐφόδοις, ἔχειν αὐτὰ τοὺς στρατιώτας, &c. Vide Βέρεδον. Hinc etiam Μονόκουρσα apud Nicephorum. Item Κουρσάριοι, courſaires. Gloſſæ mſ. Πειραταὶ, παραπονπισταὶ, κουρσάριοι. Item Πρόκουρσα, προπόλεια, quæ de militum prȩda Imperator primus delibare ſolet. Iſaacius Tzetzes ad illa verba Lycophro-

nis: Πολλοὺς δὴ ἀριστεῖς προτόλεια θ' Ἑλλάδος. εὐγενεῖς Ἕλληνας, inquit, τοὺς λαμβάνοντας προτέλεια, ἤτοι τὰ πρόκριτα τῆς λείας, καὶ προ-τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ πρόκυρσα ἐκ τῆς ἑλλάδος φέροντας ἐν τῷ ἑαυτῶν δόρατι. paulo poſt: Προτόλεια δέ εἰσι, τὰ τῆς λείας καὶ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου πρόκριτα καὶ ἐξαίρετα, ἅπερ εἰώθασιν οἱ ἄριστοι λαμβάνειν, ὡς Ἀγαμέμνων τὴν Χρυσηΐδα Ἀστυνόμην, Ἀχιλλεὺς δὲ τὴν Βρισηΐδα Ἱπποδαμίαν, Αἴας δὲ τὴν Τέκμησσαν. Fortaſſe autem Προκούρσοις opponebantur Φούλλια, de quibus in Curopalate: ἀπὸ δὲ τῶν κουρσευομένων πάντα τὰ ποικίλα, ἃ ὀνομάζονται φούλλια, ἔθος ἐστὶ λαμβάνειν τὸν πρωτοστράτορα. viderit Franciſcus Iunius. Malè interim, ἀπὸ τῶν κουρσευομένων, vertit: à curſoribus. Κουρσευόμενα enim κακοδαιμονοῦντα, vt iam docui ex Niceta. ΚΟΥΡΣΩΡΕΣ. Mauric. Strat. οἱ προτρέχοντες τῆς παρατάξεως, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἐχθροῖς ὀξέως ἐπιτιθέμενοι. Idem: Κούρ-

σωρες & σύνεδροι. Leo Conſtitut. III. §.20. Κούρσωρες δὲ λέγονται, ἤγουν πρόμαχοι, οἱ προτρέχοντες τῆς παρατάξεως ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ πολέμου, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἐχθροῖς ὀξέως ἐπιτιθέμενοι, οὓς καλοῦσι Προκλάστας. Vide Διφενσωρες,& Προκλάσται. Item Curſores, ſerui, laquais. in l. Seruis vrbanis. De legatis III. Gloſſæ veteres: Κούρσωρ, Excercipes, ταχυδρόμος, δρομεὺς, & Κούρσωρ. Suidas: Κουρσῶρες, οἱ διατρέχοντες, κοῦρε γὰρ, τὸ τρέχε. Corippus. III.

--- iámque ordine certo
Turba decanorum, curſorum, in rebus agentum:
Cúmque palatinis ſtans candida turba tribunis.

ΚΟΡΥΦΑΔΗΝ.

Κορυφάδην, apice faſtigiato. vel forte, κορυφάδιν pro, κορυφάδιον. vt in iiſdem mss. σελοπούντιν, τουφίν. pro, σελοπούντιον,

τȣφίον. & alia huiuſmodi paſſim. Mauricius lib. II. Strategic. cap. 2. Τȣφία εἰς τὰς ὀπιθελίνας τέσσαρα, κορυφάδιν καὶ ὑπογένειον τȣφίν. Leo Conſtitut. VI. §. 10. καὶ τȣφία εἰς τὰς ὀπιθελίνας τέσσαρας, καὶ κορυφάδιον τȣ̃ ἵππȣ τȣφὶν, καὶ ὑπογένειον ὁμοίως. in codice Mediceo: καὶ τȣφία εἰς τὰς ὀπιθελίνας δ΄. καὶ εἰς τὸ κορυφάδιον τȣ̃ ἵππȣ τȣφίον, καὶ εἰς τὸ ὑπογένειον ὁμοίως. Hinc & emendandus Mauricius videtur.

ΚΟΧΛΑΚΕΣ.

Κόχλακες. Leo Naumachicis: §. 13. Καὶ λίθοις δὲ χειροπληθεῖς πλείςȣς ἐχέτωσαν, ἤτοι κόχλακας, ἐν τοῖς δρομονίοις, οὕσπερ κατὰ τῶν πολεμίων βάλλοντες, ȣ̓δὲν ἄπλα τῶν ἄλλων ὅπλων ἀνοίσȣσι· ὅπλα γάρ εἰσιν ὅ λίθοι εὔπορεςα καὶ ἀνέκλειπτοι. Nec rectè intellexit hunc locum Io. Checus.

Digitized by Google

ΚΡΑΒΑΤΟΣ.

Κράβατος, Grabatus. Leo Naumachicis, §.8. Καὶ ὁ τοῦ ναυάρχου δὲ ἤτοι τοῦ κενταρχου κράβατος ἐπὶ τῆς πρύμνης ***** ὁμοίως ἐστὶ καὶ φυλάττων ἐν καιρῷ συμβολῆς ἀπὸ τῶν ῥιπτομένων βελῶν ἀπὸ τῶν ἐναντίων. Baſilius Naumachicis. de partibus nauis: Ἔνθα δὴ καὶ σκηνὴ πήγνυται τῷ στρατηγῷ ἢ τριηράρχῳ, ἤγουν κράβατος. ἐν οἷς δὲ ὁ κράβατος ὑπερείδεται, προχαντῆρες καὶ ἄφλαστα οἱ λεγόμενοι Βόρδωνες. Nicetas Choniates: Κραβάτιον, κλιντὴρ, εὐνή. Κρεβάτια, κλῖναι.

ΚΡΙΚΕΛΛΙΑ.

Κρικέλλια, anelli, orbiculi, circuli. Liber Notarum ms. Ω. circellum. Suidas: Κρίκος, τὸ κρικέλλιον. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Ζάβας σὺν σκαπλίοις τελείας μέχρι τοῦ ἀστραγάλου ἀνασυρομένας λωρίοις καὶ κρικελλίοις. Leo Conſtitut. VI. §. 2.

Digitized by Google

VI. §. 2. Ἔχειν δὲ αὐτοὺς δεῖ τὸν καθ' ἕνα ἄνδρα ὅπλισιν τοιαύτην· ζάβας τελείας μέχρι τοῦ ἀστραγάλου· διασυρομένας δὲ διὰ λωρείων καὶ κρικελλίων. Idem habet etiam Conſtitut. V. §. 5.

ΚΡΟΣΣΙΑ.

Κροσσία, Fimbrię. Mauricius, lib. II. Strategic. cap. 2. Περιτραχήλια στρογγύλα κατὰ τὸ τῶν Ἀβάρων σχῆμα ἐν τάξει * κροσσίων λινοῦ ἔξωθεν, καὶ ἔσωθεν * ἀπὸ ραιουῶ. Forte, ἐρίου. Etenim apud Leonem Conſtitut. V. §. 5. lego: Περιτραχήλια ἁλυσιδωτὰ σιδηρᾶ ἐνδεδυμένα ἔσωθεν ἀπὸ ἐρίου, καὶ ἔξωθεν λινοῦ. Lexicon Cyrilli ms. Κράσπεδον, τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου· ἔνιοι δὲ τὰ κροσσία τοῦ χιτῶνος. Hodie vulgari idiotiſmo, κλώσια, in mundo muliebri ſunt lemniſci de peplo pendentes.

ΚΟΥΜΠΑΝΙΑ.

Κουμπανία, compagnie. Vide Φρατρία.

λ.

ΛΑΚΙΔΙΑ.

ΛΑκίδια. Vide Βηρύλλαι.

ΛΕΓΕΩ͂ΝΕΣ.

ΛΕγεῶνες. Legiones. Mauricius Strategic. Οἱ ἀρχαῖοι ὅταν αἱ πολύανδροι λεγεῶνες συνίσταντο, τὰ τάγματα τῶν σκουτάτων ἀπὸ ἀκιῶν ις' ἐποίουν ἀνδρῶν, * διακοσίους πεντήκοντα ἕξ. Eclog. Baſilic. LVII. tit. II. ὁσάκις ἐν ταῖς ὄχθαις λεγεῶνες εἰσί. &c.

ΛΩΡΊΑ.

ΛΩρία, ἱμάντες. Mauricius lib. II. Strategic. cap. 2. Ζάβας σὺν σκαπλίοις τελείας μέχρι τοῦ ἀστραγάλου ἀνασυρομένας λωρίοις. Ibidem: κοντάρια καβαλλαρικὰ ἔχοντα λω-

ϱία κτ̀ τὸ μέσον. Sic & apud Leonem ſæpe. Vide Σκυτάϱια. ex Cedreno.

ΛΩΡΊΚΙΟΝ.

ΛΩρίκιον, Ζάβα. Lorica. Leo Conſtitut. V. §. 5. Λωρίκια μέχρι ἀστραγάλου ἀνασυρόμενα διὰ λωρίων καὶ κρικελλίων. perperã Checus: galeæ ad iugulum vſque demiſſæ. Idem Leo Conſtitut. VI. §. 36. Τοὺς δὲ ψιλοὺς πάντων ἐλαφροτάτῃ ὥπλιζον τῇ παρασκευῇ· οὔτε γὰρ θώρακας, ἤγουν κλιβάνια, ἢ λωρίκια, &c. Idem: Τοὺς δὲ ἀπελέκτους τῆς ἀκίας ἔχειν καὶ ζάβας, ἤτοι λωρίκια. Idem in codice Regio: Καὶ γὰρ σκυτάρια ἐποίουν αὐτοῖς στρογγύλα, μεγάλα, παραμήκη, ἃ ἔλεγον θυρεοὺς, καὶ μαχαίρας, ἤγουν παραμήρια, καὶ θώρακας, καὶ κράνη, ἤγουν λωρίκια, καὶ κλιβάνια, &c. Sed hic locus mihi ſuſpectus. Nam in codice Mediceo, legitur: Καὶ γ. σ. ἐ. ἀ. σ. μ. π. ἃ. ἔ. θ. καὶ μ. ἤ παραμήρια καὶ κλιβά-

νια, καὶ κασσίδας, &c. Idem paulo poſt: Στόλας δὲ εἶχον * ἰσχυρὰς ἢ πηκτὰς, ἀντὶ λωρικίων καὶ κλιβανίων καὶ τῶν ἄλλων. Suidas: Μανδύας, εἶδος ἱματίου, ὅπερ καλεῖται λωρίκιων.

Λ Ι Β Ρ Ι Α.

ΛΙβρία. Τουφία Liurées. Conſtantin. Tactic. κασσίδας ἐχούσας ἄνω εἰς τὰς κορυφὰς τουφία μικρὰ, ἤγουν λιβρία. Vide, τουφία.

Λ Ω Ρ Ο Σ Ο Κ Κ Ο Ν.

ΛΩρόσοκκον. Mauricius lib. I. Strateg. Ἔχειν δὲ καὶ εἰς τὰς σέλας σκάλας σιδηρᾶς δύο· λωρόσοκκον, πέδικλον, σελοπούγγιν. Leo Conſtitut. V. §. 5. Λωρόσοκα, πέδικλα, σελιναία σιδηρᾶ.

μ.

MAΓΓANA.

MÁγγανα. Satis alij notum fecere hoc vocabulum. Suidas : Μάγγανον, παράδοξόν τι. Scilicet, quidquid repellendis fallendíſque hoſtibus ſollers militum cura comminiſcitur. Multa verò bellica *μάγγανα* ſimul recenſet Mauricius lib. XI. Strategic. cap. 3. Μάγγανα ἀμυντικὰ πρὸς ἀποστροφὴν τῶν πετροβόλων· ἀντίκεινται ταῖς τοιαύταις βολαῖς κιλίκια κρεμάμενα ἔξωθεν τοῦ τείχους κατὰ τοὺς προμαχῶνας, σάρκινα σχοινία εἰλημμένα· πένπλα κρεμάμενα· καὶ πλίνθος ὠμὴ ἐν τοῖς προμαχῶσιν οἰκοδομουμένη· καὶ πρὸς τοὺς κριοὺς ἀντίκεινται τύλαι καὶ σακκία γέμοντα * ἄχυρα καὶ

ψάμμος. πρὸς δὲ τοὺς παλλίονας, ἤτοι ἐμβόλους τοὺς προσαγομένους, ἅρπαγες, πίσσα, καὶ πῦρ, καὶ λίθοι βαρεῖς κατάκεντροι ἀπὸ μαγγάνων ἄφνω χαλώμενοι, διὰ σχοινίων, ἤτοι ἁλύσεων, καὶ πάλιν ἀνασπώμενοι δι' ἑτέρων ἀντιβαρυμάτων. πρὸς δὲ τοὺς ἐπαγομένους πύργους πυροβόλα εἴδη καὶ πετροβόλα. Hic Mauricij locus explicatior ſimul & emendatior eſt apud Leonem Conſtitut. XV. §. 48. Ὁ μέλλων πολιορκεῖσθαι εὐτρεπίσει μηχανήματα ἀντικείμενα πρὸς ἀποκώλυσιν τῶν πετροβόλων μαγγάνων τῶν ἐχθρῶν. ἀντίκεινται δὲ ταῖς τοιαύταις βολαῖς κιλίκια κρεμάμενα ἔξωθεν τοῦ τείχους κατὰ τοὺς προμαχῶνας, ἢ σάρκινα, ἢ σχοινία * εἰλιγμένα, ἢ πόντιλα, ἤτοι ξύλα κρεμάμενα, καὶ πλίνθος δὲ ἐν τοῖς προμαχῶσιν οἰκοδομουμένη. καὶ πρὸς τοὺς κριοὺς δὲ ἀντίκεινται τυλάρια καὶ σακκία γέμοντα * ἀχύρου καὶ ψάμμου. πρὸς δὲ τὰς * χελώνας, ἅρπαγες ἤτοι ξύλα μεγάλα ἔχοντα ξίφη, καὶ * ἐμπασσόμενα, ὥστε ἢ ἀνατρέψαι αὐτὴν, ἢ ἀνακουφίσαι καὶ γυμνῶσαι τοὺς ἔσωθεν

τ̃ χελώνης, κ̀ οὕτω κατ' αὐτῶν ἐγχειρεῖν ἄνωθεν. ἀλλὰ κ̀ πίσσα δι' ἧς * κενουμένης ἐμπρηθήσονται· ἢ πῦρ κ̀ λίθοι βαρεῖς κατακενοῦνται ἀπὸ μαγγάνων ἄφνω χαλώμενοι διὰ σχοινίων ἤτοι ἁλύσεων, κ̀ πάλιν ἀνασπώμενοι δι' ἑτέρων ἀντιβαρυμάτων, &c. Porro à manganis Μαγγανάριοι dicti. Leo Conſtitut. XV. §.36. διʼ ἐπινοίας τῶν ζυγούντων τοὺ μαγγαναρίων κ̀ ἐπιτηδείων ἀνδρῶν πρὸς τὰς τοιαύτας κατασκευάς.

ΜΑΝΔΑΤΑ.

MΑνδάτα. mandata, ἐντολαὶ, παραγγέλματα. Indéque inſcripta Nouella Iuſtiniani XVII. MANDATA PRINCIPIS. notante Iuliano Anteceſſ. CP. Conſtitut. XXI. Sic apud Mauricium in legibus militaribus, μανδάτα λέγειν· μανδάτα δοθῆναι. Et Phædrum lib. I. Fab. dant mandata ad Iouem. & lib. IV. mandant. ſed alio ſenſu.

Digitized by Google

Apud Mauricium Titulus eſt, Περὶ μανδάτων καθολικῶν, generales quaſdam continens admonitiones. Item lib. IX. Strateg. reperias, σχηματικὰ μανδάτα, mādata ordinandæ tribuendæque aciei. Οὐκ ἄτοπον δὲ καὶ ἄλλα τινὰ σχηματικὰ μανδάτα παραγγέλλειν τοῖς στρατιώταις, ὅταν μάλιστα εὐκαιρῶσιν, ἵνα καὶ δοκιμασθῶσι καὶ ἐθισθῶσι ταῦτα φυλάττειν. Item apud Anonymum: τὸ πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀποστελλόμενον μανδάτον.

ΜΑΝΔΆΤΩΡ.

Μανδάτωρ, mandator. Suid. εἶδος ἀξιώματος. Lexicon Cyrilli ms. Ἡμεροδρόμοι, οἱ ταῖς βασιλικαῖς διατάξεσι ταχύτατα διακονούμενοι μανδάτωρες. Idem: Κεντυρίωνες, μανδάτωρες. Leo Conſtitut. III. §. 16. Μανδάτωρες δὲ εἰσὶν οἱ τὰ μανδάτα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς στρατιώτας ὀξέως διακομίζοντες. Mauricius: Χρὴ δύο μανδά-

τωρας

τωρας ἀγρύπνους καὶ φρονίμοις ἐπιλεγῆναι. Idem: μανδάτωρας ἀγρύπνοις, συνετοὺς, γοργοὺς, καὶ εὐφώνοις, εἰδότας ῥωμαϊστὶ καὶ περσιστὶ, ἐὰν ἀπαντᾷ καὶ ἑλληνιστί. Leo: εἰδότας εἰ δυνατὸν διαφόροις γλώσσαις λαλεῖν.

MANÍKIA.

Μανίκια. Χειρίδες. Manuel Moſchopulus: Χειριδωτὸς χιτὼν, ὁ χειρίδας ἔχων, τὰ λεγόμενα κοινῶς μανίκια. Mauricius lib. II. Strategic. cap.2. Χρὴ κουνία, ἤγουν νευρικὰ, ἀπὸ κενδούκλων πλατέα πάνυ, ἔχοντα μανίκια φαρδέα ἐπινοῆσαι αὐτοῖς. Curopalates, 127: κρεμάμενα τὰ μανίκια διήκουσι μέχρι τῶν ἀστραγάλων. Hinc etiam ΧΕΙΡΟΜΑΝΙΚΑ & ΜΑΝΙΚΕΛΛΙΑ. Leo Conſtitut. VI. §. 25. Ἔχειν δὲ καὶ χειρομανικὰ τὰ λεγόμενα μανικέλλια.

ΜΑΤΡΙΚΙΟΝ.

ΜΑτρίκιον, Matricula. Vetus Gloſſ. Matra & Matrex, μήτρα, σημείων καὶ ὀνομάτων. Vide τραπεζίτης.

ΜΆΖΑ.

ΜΆζα, δρουγγιστὶ, ὁμοῦ, ſimul. Nos dicimus: amas. Leo Conſtitut. VII. §. 50. Εἶτα οὕτως ἐπισυνιόντες αὐτοῖς δρουγγιστὶ, ἤγουν ὡς μάζα, ὁμοῦ, λανθανόντως. &c. In codice Mediceo tantum legitur: Δρουγγιστὶ, ἤγουν ὁμοῦ, λανθ. Idem Leo Conſtitut. XIV. §. 58. Ἁρμόδιόν ἐστιν ἵνα μᾶλλον δρουγγιστὶ τάσσονται, ἤγουν ὁμοῦ, ὡς μάζα, ἄνευ ὀρδίνων· οὐχὶ δὲ ἐπὶ μακρᾶς παρατάξεως, τοῦτ' ἔστι κατ' ὀρδίνων ἀκίας, &c. Hinc Μάζαι ξιφοειδεῖς apud eundem in Naumachicis: Ἀκοντίσουσιν ἢ λίθοις μυλικοῖς, ἢ σίδηρα βαρεῖα, οἷον μάζας ξιφοειδεῖς, δι' ὧν τὴν ναῦν διατρείψουσιν.

Digitized by Google

ΜΑΤΖΟΥΚΙΑ.

ΜΑτζούκια, maſſues. Leo Conſtitut. VI. §.25. Ἐχέτω δὲ ἑκάστη ἅμαξα χειρομύλιον, ἀξίνην, πέλεκυν, σκέπαρνον, πρίονα, ὀρύγας β΄. σφῦραν, πτυάρια β΄. κόφινον, κιλίκια, φαλκίδια, τζικούρια, ματζούκια. Codex Regius habet, βαρδούκια, non ματζούκια. Mauricius, pro, τζικούρια, ματζούκια, habet, μαρτζοβάρβουλον. Leo Conſtitut. VII. §.59. ἢ τὰ ῥιπτάρια, ἢ τζικούρια, ἢ βαρδούκια (in codice Mediceo, ματζούκια) ἔχοντες. Inter leuem armaturam iſti cenſentur. Idem Leo §.75. Οἱ μὲν ἔχοιεν ματζούκια ἢ ῥιπτάρια, εἰς τὸ χαμαὶ ῥίπτοιεν αὐτά. Item apud Curopalatem, ματζοῦκα, quod nos hodie vocamus, Maſſe. φέρει δὲ, inquit, ἀντὶ δικανικίου, ἣν ἰδιωτικῶς καλοῦσι ματζοῦκα ἀργυρέαν χρυσωμένην.

Ab eadem forma eſſe videtur quod in Phauorini Gloſſis legitur: Μαζάκης δόρυ παρθικόν.

ΜΑΓΓΛΑΒΊΤΑΙ.

ΜΑγγλαβίται. Anonymus. Περὶ καταστ. ἀπλ. Πρὸς δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἔμπροσθεν τῆς κόρτης σκηνὴ πηγνύσθω τὸ ἀρχονταρεῖον. ἔμπροσθεν δὲ καὶ ταύτης οἱ τοῦ σταύλου ἄρχοντες, σὺν τοῖς ἵπποις ἱστάσθωσαν· οἱ δὲ μαγγλαβίται κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ἔμπροσθεν τῆς τοῦ ἀβεστιαρίου σκηνῆς· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν ἀνατολικώτερον τοῦ τῆς τραπέζης οἱ πανθεῶται· ὁ δὲ προέξιμος καὶ ὁ κόμης τῶν βουκίνων σὺν τοῖς μαγγλαβίταις στηκέτωσαν. &c. ΜΑΓΓΛΑΒΙΑ, ἀλλακτὰ, Nicetæ. Nouel. Leonis XCVI. Balſamon. ad c. XXC. Sex. Synod. in Trullo.

ΜΑ΄ΡΤΙΟΣ.

MA΄ρτιον. Martius campus. Mauric. lib. VII. Strategic. cap. 2. Τὸ μὲν δέξιον κέρας ἐξώτερον· τὸ δὲ ἀριστερὸν ἐσώτερον, παρεχόμενον κυκλοειδῶς τὴν ἐνδυπίαν ἀλλήλων ἐλαύνησιν· ὃν τρόπον ἐν τῷ μαρτίῳ ποτὲ οἱ καβαλλάριοι ἔπαιζον ἐν τοῖς παραχειμαδίοις.

ΜΑΥΡΊΣΚΙΟΝ.

MΑυρίσκιον. Leuis armaturæ milites in locis aſperis & anguſtis vtebantur σκουταρίοις μικροτέροις, καὶ ἐλαφροτέροις, τοξοφαρέτραις, βηρύταις, ἀκοντίοις μικροῖς, μαυρισκίοις, καὶ ὀλίγοις μαρτζοβαρβούλοις. Mauricius lib. II. Strategic. cap. 20. Horatius Od. 22. lib. I. Carm. Non eget Mauri iaculis.

Digitized by Google

ΜΑΡΤΖΟΒΑΡΒΟΥΛΟΝ.

Μαρτζοβάρβουλον, quid teli fuerit, alij iam docuerunt. Addeſis hæc è Mauricio: ῥίψαι μήκοθεν βηρύτλαν ἢ μάρτζοβάρβουλον. Item: μάρτζοβάρβουλα ἀναβασάζομενα εἰς θηκάρια δερμάτινα. Item: βηρύτλας ἢ μάρτζοβάρβουλα ἔχοντες. Vide Σαλίβα. Et paſſim in Leone occurrit.

ΜΕΡΑΡΧΑΙ.

Μεράρχαι. Leo Conſtitut. III. §. 43. μεράρχαι ὁ λεγόμενοι ποτὲ καὶ ϛρατηλάται, νῦν δὲ τῇ συνηθείᾳ καλούμενοι τουρμάρχαι. Apud Mauricium vbique legitur, Μεναρχης. lib. II. Strategic. cap. 3. Ὁ δὲ μεναρχης ἐστιν ὁ τοῦ μέρους τὴν ἀρχὴν ἐμπεπιστευμένος. & alibi ſæpiculè.

Digitized by Google

ΜΕ΄ΝΑΥΛΟΝ.

Μέναυλον. In fragmentis quæ ad Æliani Tacticorum calcem à Robortello & Geſnero adiecta ſunt, legitur: Ὅτι μέναυλον εἶδός ἐστιν ἀκοντίου. Leo Conſtitut. VI. §.32. Οἱ μὲν εἶχον κοντάρια, οἱ δὲ τὰ λεγόμενα νῦν μέναυλα, ἅπερ οἱ ἀρχαῖοι λόγχας ἐκάλουν. Idem Conſtitut. IX. §.78. Οἱ ἐκ χειρὸς ἀκοντίζοντες διὰ ῥιπταρίων ἢ μεναύλων.

ΜΗΛΑ.

Μῆλα. Leo Conſtitut. VI. §. 25. in cod. Reg. Ἐπιλέκτοις τῆς ἀκίας ἔχειν καὶ ζάβας ἤτοι λωρίκια, εἰ μὲν δυνατὸν ὅλους· ἐπεὶ κἂν δύο τοὺς πρώτοις τῶν ἀκιῶν· * κατὰ δὲ τῶν μήλων, ἤτοι τῶν ὤμων τῆς ζάβας φλαμμούλισκια μικρά. Mauricius lib. II. Strategic. Καστίδια ἔχοντα τουφία μικρὰ καὶ φλάμουλα κατὰ τῶν μήλων. Hodie vulgari lingua

λαοῦ τῶν πολεμίων καταλαβεῖν τὸν τόπον πρὸς τὸ εὐτρεπίσαι τὰ ἑαυτῶν ἄπλικτα, ὡς εἰώθη, οὓς μινσουράτορας ἤθισαι ῥωμαίοις καλεῖν. Vide Φλάμουλα.

ΜΊΣΣΑΙ.

Μίσαι in exercitu mane ac veſperi factæ. Mauricius lib. VII. Strateg. & Leo Conſtitut. XII. §. 115. Χρὴ, εἴτε ἐν φοσσάτῳ διάγει τὸ βάνδον, ἤτοι τὸ τάγμα, εἴτε καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ, ὅπου δήποτε ἀπλικεύει, πρεσβίας εἰς αὐτὸν τὸν ὄρθρον πρὸ παντὸς πράγματος, καὶ εἰς ἑσπέραν ὁμοίως, μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς μίσας, τὸ τρισάγιον ψάλλεσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν. Idem Mauricius lib. I. Strateg. & Leo Conſtitut. XI. §. 18. Δεῖ τοὺς χρησίμους τῶν * τριβούνων μετὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτοὺς ταγμάτων, εἰς τὰς πόρτας τοῦ φοσσάτου ἀφορίζεσθαι, ὥστε μετὰ τὰς ἑσπερινὰς μίσας μέχρι τοῦ σημείου, * μηδένα θαῤῥεῖν παρὰ γνώμην τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν * ἐν τῷ φοσσάτῳ εἰσιέναι ἢ ἐξιέναι. Iidẽ

Digitized by Google

nonnullis interiectis : Κωλύειν δὲ καὶ τὰς ὀρχήσεις, καὶ τοὺς κρότους, καὶ μάλιστα μετὰ τὰς ἑσπερινὰς μίσσας, ὡς μὴ μόνον ἀκόσμους καὶ θορυβώδεις, ἀλλὰ καὶ κόποις ἀνωφελεῖς παρεχούσας. Qui locus ita legitur apud Leonem in cod. Reg. (nam in cod. Med. deeſt) Conſtitut. XI. §. 24. Κωλύειν δὲ καὶ τὰς ὀρχήσεις, καὶ μάλιστα τὰς ἑσπερινὰς, καὶ ἄλλο εἴ τι παίγνιον, ὡς μὴ μόνον ἀκόσμους καὶ θορυβοειδεῖς ποιοῦντας ἀταξίας, ἀλλὰ καὶ κόποις ἀνωφελεῖς παρέχοντας. Procurandum autem maiore hoſtia monſtrum verbi quod hoc loco ſibi finxit Io. Checus, Horreſcis. Nimirum legebat ὀῤῥήσεις, pro ὀρχήσεις. ſed facilis fuit vel leuiter aduertenti emendatio.

MONOBANΔA.

Μονόβανδα, ſigna principalia & authentica, quæ ſola conflictus tempore erigebantur. Vide Βάνδον.

ΜΟΝΟΞΥΛΟΝ.

Μονόξυλον. Gloſſarium vetus, Μονόξυλον, Lintris. Leo Conſtitut. XVII. §. 10. Γίνονται δὲ καὶ φανεραὶ ἔφοδοι, ὅταν ἐν τῷ μεταξὺ διαστήματι τῶν ἐχθρῶν ποταμὸς εὑρεθῇ δύσβατος· καὶ μάλιστα τοῦτο ποιοῦσιν οἱ καβαλλάριοι· ἐνταῦθα γὰρ συμπηγνύουσι γέφυραν, ἢ διὰ ξύλων μεγάλων, ὡς ἔστιν ἔθος τὰς πολλὰς γεφύρας γίνεσθαι, ἢ διὰ μικρῶν πλοιαρίων τῶν λεγομένων μονοξύλων. Nec bona fide hunc locum reddidit Interpres.

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ.

Μονοπάτια. Itinera perāguſta in aplictis, per quæ vni tantum patet inceſſus. Anonym. Περὶ καταστ. ἀπλ. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ὁδοῖς πρὸς τὰ ἔνδον χείλη κόμητες οἱ παραβανδῖται τὰς σκηνὰς κατὰ τὸ εὐθὺ τῶν ὁδῶν ἱστάθωσαν ὀφείλουσι δὲ καὶ ἔνδον οἱ τοῦ τάγματος μικρὰς ὁδοὺς ἀφορίζειν τὰ λεγόμενα μονοπάτια, δι' ὧν ἀστενοχωρήτως ἐκ τοῦ τάγματος μέλλουσιν εἰ-

Digitized by Google

σέρχεσθαι. Idem. Ἀπλικευέτωσαν ἔνδον ἔχοντες τὰ ἑαυτῶν ἄλογα· μέσον δὲ αὐτῶν ἐχέτωσαν μονοπάτια, τὰ μὲν εὐθὺ ἀποτεινόμενα, τὰ δὲ ἐγκαρσίως, πρὸς τὸ μὴ στενοχωρεῖσθαι· τὰς δὲ δημοσίας ὁδοὺς καὶ τὰ μονοπάτια εἰς τὰ ἄπλικτα αὐτῶν διερχόμενα, μὴ ἀποκλειέτωσαν, ἀλλ' ἀνεωγμένα ἐάτωσαν.

M Y A I.

Μύαι. Sagittæ minuſculæ. Leo Naumachicis: Καὶ τοξοβαλίστραι δὲ ἔντε ταῖς πρύμναις καὶ ταῖς πρώραις, καὶ κατὰ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ δρόμωνος ἐκπέμπουσαι σαγίτας μικρὰς τὰς λεγομένας μύας. niſi fortè legendum μυῖας: quòd pungant quaſi muſcarum aculei. indéque ſit illis nomen. Sic à Luciano in Muſcę encomio, Μυῖαι στρατιώτιδες, muſcæ quædam pugnaces.

M O Y Λ T A P I O I.

Μουλτάριοι, φρατριάζοντες, factioſi. Exſtat Nouella Conſtãtini Porphyr. Κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ μουλταρίων. Vide Φρατρία.

ν.

ΝΑΥΚΛΑΙ.

NΑύκλαι. Mauricius lib. II. Strateg.cap.21. Εἰ μὲν γεφυρῶσαι χρεία, τουτέστι ποντογέφυραν ποιῆσαι, δέον ἀπὸ τῆς ἰδίας ὄχθης ἄρξασθαι τὰ ἐπὶ τούτων σκεύη, τουτέστι ναύκλας μεγάλας, καὶ ποντυλῶσαι, ἤτοι καταστρῶσαι πάντων ἐν ἑτοίμῳ ὄντων.

ΝΑΥΚΕΛΙΑ.

NΑυκέλια, Naucellę. Ariſto & Mæcianus l. 17. D. de Inſtruc. vel inſtrument.leg. Leo Conſtitut. V. §.11. Εἰ δὲ πρὸς ποταμοὺς ἢ λίμνας, καὶ ναυκέλια, ἤγουν πλοῖα μικρά, ἢ ἀπὸ βύρσων κατεσκευασμένα, ἢ κατὰ φύσιν. Conſtantin. Tactic. ἔχε καὶ πλοῖα

μικρὰ, ἢ καὶ ἀπὸ βυρσαρίων, ἢ καὶ μονόξυλα. Mauricius lib. I. Strateg. cap. 20. Ὅτι τοὺς δρόμωνας, καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη, τά τε δαπανηφόρα, καὶ τὰ ναυκέλια, τά τε μικρὰ, καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰς γέφυραν πεποιημένα.

ΝΕΥΡΙΚΑ.

Νευρικά. Leo Naumachicis: Οἱ δὲ μὴ ἔχοντες λωρίκια, ἢ κλιβάνια, πάντως φορείτωσαν τὰ λεγόμενα νευρικὰ, ἅπερ ἀπὸ διπλῶν κεντούκλων γίνεται. Vide, Κέντουκλα.

ΝΟΒΙΣΚΟΥΜ.

Νοβίσκουμ. Vociferatio militaris, Deus nobiſcum. Mauricius lib. III. Strategic. cap. 19. Περὶ δὲ τῆς φωνῆς τῆς κατὰ συνήθειαν ποτὲ λεγομένης ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς, τοῦτ' ἐστι τὸ νοβίσκουμ, πάνυ ἡμῖν ἀσύμφορον καὶ ἐπιβλαβὲς φαίνεται, καὶ πρόφασιν γίνεσθαι διαλύσεως τῇ παρατάξει τὸ κατ' ἐκεί-

νην τὴν ὥραν ταύτην κράζεσθαι. συμβαίνει γὰρ δι' αὐτῆς τοὺς μὲν δειλοτέρους τῶν στρατιωτῶν εἰς μείζονα ἀγῶνα ἐμπίπτοντας ἐναπομένειν πρὸς τὴν ὁρμήν· τοὺς δὲ θρασυτέρους πρὸς ὀργὴν διεγειρμένους προπετεύεσθαι, καὶ ἐξέρχεσθαι τῆς τάξεως. ὁμοίως δὲ ἐστι κατανοῆσαι καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἵππων, διαφορὰ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐστιν. ἐντεῦθεν οὖν ἄνισον καὶ ἀσύμφωνον· μᾶλλον δὲ καὶ διαλελυμένην εὑρίσκεσθαι συμβαίνει πρὸ τῆς συμβολῆς τὴν παράταξιν, ὅπερ ἐστὶν ἐπικίνδυνον. ἀλλὰ δεῖ τὴν μὲν εὐχὴν γίνεσθαι, ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ τοῦ πολέμου ἡμέρᾳ, ἐν τῷ φοσσάτῳ, πρινή τινα τῆς πόρτας ἐξελθεῖν· διά τε τῶν ἱερέων, καὶ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, τὸ κύριε ἐλέησον, ἐπιμόνως ἅμα πάντας λέγειν, εἶτα διὰ τὸ αἴσιον, καὶ τὸ νόβις κούμ, δέον τρίτον ἕκαστον μέρος ἐξερχόμενον τοῦ φοσσάτου. Vegetius lib.III.Signa vocalia dicuntur, quæ voce humana pronuntiantur, ſicut, in vigiliis vel in prœlio pro ſigno dicitur : vt puta, VICTO-

Digitized by Google

RIA. PALMA. VIRTVS. DEVS NOBISCVM.

ξ.

ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΑ.

Ξυλόκαστρα, χαλαστικὰ, πυργοβάρεις, Nicet. Choniat. in Manuel. Comn. Leo Naumachicis §.7. Ἀλλὰ καὶ τὰ λεγόμενα ξυλόκαστρα περὶ τὸ μέσον τοῦ καταρτίου ἐν τοῖς μεγίστοις δρόμωσιν ἐπιστήσουσιν. Vide Γαλέαι.

ΞΥΛΟΚΟΝΤΙΑ.

Vide Κόντος. & Οἰκοφύλακες.

ΟΠΤΙ-

Digitized by Google

O.

ΟΠΤΙΜΑΤΟΙ.

Ὀπτίματοι. Excerpta Olympiodori per Photium. Ὅτι τῶν Ροδογαΐσου Γότθων οἱ κεφαλῶται, Ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο, εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας. οὓς καταπολεμήσας Στελίχων, Ροδογαΐσον προσηταιρίσατο. Horum officium deſcribit Conſtantinus lib. περὶ Θεμ. Nam eò loci abſque dubio legendum, Ὀπτίματος, patet ex Mauricio lib. II. Strategic. cap. 3. Ταξίαρχοι λέγονται οἱ μοιράρχαι τῶν Ὀπτιμάτων, καὶ ἄρματος προσαγορεύεται ὁ σύμμαχος τοῦ Ὀπτιμάτου, ἤτοι ὁ αὐτοῦ ὑπασπιστής. Et lib. III. cap. 6. Εἰ μέν τοι συμβῇ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων τούτων ταγμάτων ἐν πρώτῃ τάξει τάσσεσθαι, ἢ

ἀπὸ ὀκτὼ, ἢ ἀπὸ δέκα ποιεῖν ὡς ἀσθενέστερα· τὰ μὲν τοι τῶν Ὀπλιμάτων τάγματα ὡς ἐν δευτέρα τάξει ταςόμενα, καὶ ἐν ἐπιλογῇ ὄντα, ἀπὸ πέντε μὲν στρατιωτῶν, δύο δὲ ἀρμάτων ποιεῖν ἑπτὰ ἄνδρας τῆς δεκαρχίας ὀφειλούσης ἔχειν. Paulò poſt: Τοῖς μὲν ὀπλιμάτων τάγμασιν ὁ ἀρμάτοι συντάσσονται, τοῖς δὲ φοιδερατοις, ὁ ἐν δυνάμει ὑπεισκόμενοι εἰς αὐτοὺς παῖδες. Et cap. 11. Πρὸς τούτοις δὲ εἰδέναι, ἐπὶ μὲν τοῖς ὀπλιμάτοις καὶ φοιδεράτοις καθ᾽ ἕκαστον τάγμα, ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑποδεεστέροις καθ᾽ ἕκαστον μέρος, κατασκόποις, ἤγουν σκουλκάτωρας, &c.

ΟΠΙΣΘΟΚΟΥΡΒΙΟΝ.

Vide, Ἐμπροσθοκούρβιον.

ΟΙΚΟΦΥΛΑΚΕΣ.

Οἰκοφύλακες, Γεωργοί. Anonymus: Διαιρεῖσθαί τε αὐτὸν ὀλίγους τινὰς τοῦ ὑπ᾽ αὐτὸν λαοῦ, χιτῶνας ἀμφιάσασθαι γεωργῶν,

συμμίξαι τε αὐτοῖς τῇ ἀληθείᾳ καί τινας τῶν ἀγροτῶν καὶ γεωργικῶν, ἀνόπλους δὲ πάντας εἶναι, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀσκέποις, τινὰς δὲ καὶ ἀνυποδέτοις, ἐφ' ἵππους δ' ἅπαντας, ξυλοκόντια κατέχοντας πάνυ κονδὰ, πρὸς τὸ ἀπατῆσαι τοὺς πολεμίους, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἐμποιῆσαι ὡς οὐκ εἶεν τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ γεωργοί τινες ὁ λεγόμενοι Οἰκοφύλακες. Vide Σέδετα.

ὌΡΔΙΝΟΝ.

Ὄρδινον. Gloſſæ Iſidori: Ordo, acies: Ordinarius, miles qui integro ordine militat. Gloſſarium vetus: Ταξίαρχος, Ordinarius, manipularius. Leo Conſtitut. III. §. 17. Λοχαγὸς λέγεται ὁ πρῶτος τοῦ στίχου, ἤγουν τοῦ ὀρδίνου, κατὰ τὸ βάθος. & §. 33. Τότε τοὺς φύλακας τῶν ἀκιῶν, ἤγουν τῶν κατὰ τὸ πάχος τῆς παρατάξεως ὀρδίνων. Mauricius lib. I. Strategic. cap. 19. κατὰ τὰ μέρη τῆς παρατάξεως περιπατεῖν, εἴτε ἐν ὀρδίνῳ, εἴτε ἐν παρατάξει πρὸς τὸν τόπον.

Digitized by Google

Idem lib.II.cap.15.dixit, ΟΡΔΙΝΑΤΙΩΝΑ. Χρὴ τὴν τοιαύτην ἐπιλογὴν καὶ ὀρδινατίωνα ποιεῖσθαι ἐν τοῖς κοντουβερνίοις.

Item ΟΡΔΙΝΙΑΝ, Leo Conſtitut. III.§.35. Δύο δὲ μανδάτωρας ἀγρύπνους καὶ φρονίμους ἐπιλεγῆναι δέον, καὶ δύο βανδοφόρους ἀπὸ ἑκάστου τάγματος, τὴν δὲ τοιαύτην ἐπιλογὴν καὶ ὀρδινίαν ποιεῖσθαι ἐν τοῖς κοντουβερνίοις, τουτέστιν ἐν ταῖς ἀκίαις. Leonardus Phortius lib.I. Στρατηγικῆς Πραγματείας:

Ὅπου θὲς ὀρθὰ βαλμένα
Τὸ ἐν τοῦ ἄλλου πλατιὰ
Νὰ ἔχουσιν ὀρδινιᾴ.

Paulò poſt:

Μετὰ ταῦτα νὰ κειτάζεις
Χώματος νὰ τὰ στοιβάζεις
Ἕναν πάτον μ' ὀρδινιᾴ
Ἄλλον δὲ μετὰ κλαριᾴ.

Et ſub finem libri:

Τὰς ὥρας μὲν νὰ χαράζεις
Τρεῖς ὀκτὼ μὲ ὀρδινίαν

Νὰ τὸ ἔχῃς εἰς τὴν χρείαν.

Item ΟΡΔΙΝΕΥΣΑΙ. Mauric. lib. II. Strateg. cap. 5. Δεῖ ἕκαστον ἄρχοντα τὸ ἴδιον τάγμα ὀρδινεῦσαι, ἤτοι διανεῖμαι, εἰς κοντουβέρνια.

Item ΟΡΔΙΝΕΥΕΙΝ. Mauric. Οὐ μόνον ὡς ἡ παραγραφὴ δηλοῖ ἐπὶ μῆκος ὀρδινεύειν καὶ γυμνάζειν ἀναγκαῖον ἐστὶ τὸ τάγμα. &c. Leo Conſtitut. VII. §. 47. ἐπὶ μῆκος ὀρδινεύειν.

ΟΡΝΙΒΩΡΕΣ.

Ορνίβωρες. Mauricius lib. I. Strateg. cap. 7. Πρῶτον τὸν ἀρχὴν ὀφείλοντα, καὶ σημεῖον ὡς ἐπὶ τῶν ἵππων ἐπιθεῖναι τοῖς βουσὶν ἰδικὸν ἑκάστου ἀριθμοῦ, ἵνα ὦσιν εὔδηλοι τοῖς ἰδίοις. ἔχειν δὲ καὶ ὀρνίβωρας ἐὰν ἅπαντα καθ' ἕκαστον μέρος, &c. Et cap. 11. Εἰ δὲ μέρος γυμνάζεται, μηδένα ἔμπροσθεν περιπατεῖν, εἰ μὴ τοῦ μέρους ἄρχοντα καβαλλάριον μετὰ μαν-

δατόρεφον δύο, στράτωρος ἑνὸς, καὶ σπαθίου ἑνὸς, καὶ τοὺς ὀρνίβωρας, μέχρις οὗ πλησίον τῆς συμβολῆς γένηται ἡ παράταξις· τότε δὲ εἰσέρχεσθαι ἐν τῇ παρατάξει, ἤτοι ἀσφαλῶς, ἐν ᾧ τὸ βάνδον αὐτοῦ τέτακται, καὶ μὴ συμπλέκεσθαι αὐτὸν τοῖς πολεμίοις, μηδὲ τοὺς ὀρνίβωρας, διὰ τὸ γυμνοὺς αὐτοὺς εἶναι.

ϖ.

ΠΑΓΑΝΟΣ.

Vide Βαγεῦσαι.

ΠΑΛΛΙΟΝΕΣ.

Vide, Μάγγανα.

ΠΆΛΛΙΚΕΣ.

ΠΆλλικες. Παῖδες. Mauricius lib. II. Strateg. cap. 2. ἀποροῦντες παλλίκων ἐν καιρῷ πολέμου, ἀναγκάζονται ἐξ αὐτῶν τῶν

στρατιωτῶν ἀφορίζεσθαι εἰς τὸ τοῦλδον. Idem lib. VI. cap. 1. Τοῦ τούλδου κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δεῖ φροντίζειν καὶ παραφρονεῖν αὐτοῦ, ἢ ὡς ἔτυχε καταλιμπάνειν αὐτὸν ἀνασφαλῶς, ἢ πάλιν ἀπροόπτως ἐπιφέρεσθαι ἐν τῇ μάχῃ· συμβαίνει γὰρ τὰ πάλλικας εἶναι ἐν αὐτῷ χρησίμους τοῖς στρατιώταις. Idem lib. IIX. Δοθῆναι μανδάτα τοῖς πάλλιξι. Dicti etiam ΠΑΛΛΙΚΑΡΙΟΙ. Leo Conſtitut. X. cap. 4. Καὶ προτοτύπως μὲν συνεπαγομένου τοῦ τούλδου, καὶ συμβολῆς δημοσίας προσδοκωμένης, πλῆθος τῶν λεγομένων παλλικαρίων, ἤγουν τῶν δουλευόντων τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐπιφέρεσθαι οὐ συμβουλεύομεν. Vide, Ἀδέστρατα.

ΠΑΛΟΥΔΙΟΝ.

Παλούδιον. Mauricius lib. IV. Strategic. cap. 3. Ἕτεροι δὲ ὅμοιον τρόπον ἐν παλουδίῳ ποιήσαντες, δύο ἢ τρεῖς εἰσόδους στερεὰς καὶ ἑδραίας προετοιμάσωσιν, ἐγνωσμένας τῷ πα-

ραταττομένω στρατῷ προσετάξαντο τοῦ παλουδίου· καὶ σχηματισάμενοι ἐν τῇ συμβολῇ τὴν φυγὴν τὸν εἰρημένον τρόπον, περιέτρεψαν τοὺς ἐχθροὺς τῷ παλουδίῳ περιπεσεῖν· καὶ ἄφνω ἐπελθόντες, οἵ τε τὸ ἔγκρυμμα ἔχοντες ἐκ πλαγίων, καὶ οἱ σχηματικῶς ὑποχωρήσαντες κατὰ κράτος τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσαν. Nec abſimilem dolum, in caua palude, Catullus facetiſſimo ad Coloniam Epigrammate meditatur.

ΠΑ'ΜΦΥΛΟΝ.

ΠΑ'μφυλος δρόμων, Imperatoria nauis. Leo in Naumachicis, §. 41. Πάντως γὰρ δεῖ σε ὦ στρατηγὲ δρόμωνα ἔχειν τὸν ἴδιον ἐξ ἁπάντων τοῦ στρατοῦ ἐπιλέκτους ἔχοντα τοὺς στρατιώτας, μεγέθει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ τῇ ἄλλῃ πανοπλίᾳ * καὶ τὸν δρόμωνα δὲ μεγέθει καὶ παχύτητι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὡς ἅτε κεφαλήν τινα τῆς παρατάξεως ἁπάσης. καὶ

κατα-

καταστῆσαι τὸν τῆς σῆς ἐνδοξότητος τοιοῦτον δρόμωνα τὸν δὴ λεγόμενον Πάμφυλον.

ΠΑΝΘΕΩ͂ΤΑΙ.

ΠΑνθεῶται. Anonymus. περὶ καταστ. ἀπλ. Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν ἀνατολικώτερον τοῦ τῆς τραπέζας εἰσὶ πανθεῶται. ὁ δὲ προέξιμος καὶ ὁ κόμης τῶν βουκίνων, σὺν τοῖς μαγλαβίταις στηκέτωσαν. εἰσὶ δὲ δουκάτωρες μετὰ τοῦ προεξίμου ἔστωσαν, ἢ μεθ' ἑτέρου τινὸς εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς ὁ ὁ ἅγιος πληροφορίαν ἔχει. Vide Μαγλαβίται, &, Σταῦλον.

ΠΑΞΑΜΑΔΙΟΝ.

ΠΑξαμάδιον, & Παξάμας, δίπυρος ἄρτος. Biſcuit. Fortè à Paxamo. de quo Suidas: Πάξαμος ἔγραψε ὀψαρτυτικὰ κατὰ στοιχείων. βοιωτικὰ ἐν βιβλίοις β. &c. Leo Conſtitut. X. §. 13. Δαπάνην ἔχειν ἢ παξαμαδίου, ἢ πιστοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους ἐλαφροδ κ' ἢ

λ. λίτρας. Fortaſſe legendum εἴδοις ἀλεύρου. Sic enim idem Conſtitut. XII. §. 124. Χρὴ οὖν καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου ἕκαστον στρατιώτην ἐν ταῖς σέλλαις αὐτῶν ἐπιφέρεσθαι ὕδωρ εἰς τὰ λεγόμενα φλασκία (alius liber: εἰς τὰς λεγομένας ἀσκοδάβλας) καὶ παξιμάδιον ἐν τῷ σελλοπουγγίῳ, καὶ ἄλευρον, μίαν ἢ δύο λίτρας. Et Conſtitut. XIII. §. 11. Ἔχειν ἐν τῷ σελλοπουγγίῳ αὐτοῦ μίαν ἢ καὶ δύο λίτρας ἄρτου, ἢ ἀλεύρου, ἢ πίστου ἑψητοῦ, ἢ παξαμάδας, ἢ κρέας. Vide Βουκελλάτον. Cuiac. ad legem 1. De erogatione militaris annonæ. C.

ΠΑΡΑΒΑΝΔΙΤΑΙ.

ΠΑραβανδῖται. Anonymus περὶ καταστ. ἀπλ. Ἐν ταύταις οὖν ταῖς δυσὶν ὁδοῖς πρὸς τὰ ἔνδον χείλη κόμητες καὶ παραβανδῖται τὰς σκηνὰς κατὰ τὸ εὐθὺ τῶν ὁδῶν ἱστάσθωσαν.

Digitized by Google

ΠΑΡΑΚΟΝΤΑΚΙΟΝ.

ΠΑρακοντάκιον. Leo Conſtitut. VII. §. 12. Γυμνάσεις εἰς τὸ ἐπέρχεσθαι ἀλλήλοις ἄνδρας β. καὶ ὑποχωρεῖν, καὶ πάλιν ἀπελαύνειν, καὶ ἐξελίσσειν κατὰ τὸν τύπον παρακοντακίου. Conſtantinus Tactic. καὶ πάλιν ἀπελαύνειν, καὶ γυμνάζεσθαι κατὰ τὸν τύπον τοῦ παρακονταρίου. Scribe, παρακοντακίου. Rectè interpretatur Filipp. Pigafetta.

ΠΑΡΑΜΗΡΙΑ.

ΠΑραμήρια. Leo Conſtitut. V. §. 3. Ῥιπτάρια, τζικούρια, ἢ ἕτερα τζικούρια ἀμφίστομα, ἐφ' ἓν μέρος ὡσονεὶ σπαθίου, ἐπὶ δὲ τὸ ἕτερον οἷον ξίφος κονταρίου, μετὰ θηκαρίων αὐτῶν δερματίνων καὶ βασταγίων, παραμήρια, μαχαίρας μεγάλας μονοστόμους. Idem Conſtitut. VI. §.2. Ἔχειν δὲ καὶ σπαθία ἀποκρεμάμενα τῶν ὤμων αὐτῶν κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν τάξιν· ἢ ἕτερα παραμήρια, ἤτοι μαχαίρας διε-

ζωσμένοις. Cedrenus p.368. Μόνου δὲ ὑπολειφθέντος Ἰουστινιανοῦ ἐν θυμῷ δραξάμενος τοῦ τραχήλου αὐτοῦ Ἠλίας τῷ παραμηρίῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐξέτεμε. Paulus Aquileg. Hiſtor. Miſcel. XX. Tunc prædictus Helias furore repletus, currens, collo eius comprehenſo, pugione quo erat accinctus caput eius amputauit. Iuſtinianus, Nouella πε´. Iulianus Anteceſſ. C P. No. LXXIX. Fr. Pithœus Gloſſ. ad Iul.

ΠΑΡΑΠΟΡΤΙΑ.

ΠΑραπόρτια. Gallicè dico: faulſes portes. Mauricius I. Strategic. cap. 12. Ἔχειν δὲ τὴν περίμετρον τοῦ φωσσάτου τέσσαρας μὲν πόρτας τελειοτέρας καὶ δημοσίας, παραπόρτια δὲ μικρὰ πλείονα, καὶ καθ᾽ ἑκάστην πόρταν, ἤτοι πύλην, ἄρχοντα τὸν πλησίον ἀπληκεύοντα πρὸς παραφυλακὴν αὐτῆς. Idem X. cap. 3.

Digitized by Google

Καὶ παραπόρτια δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις πύργοις ἐκ πλαγίου στενὰ ἀνοίγεσθαι κατὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῶν προσαγομένων μαγγάνων ἐκ τῶν ἐχθρῶν. ἵνα πεζοὶ ἐξερχόμενοι ἐκ τῶν παραπυλίων, καὶ κατὰ χεῖρα ἁρμοδίως τῷ σκουταρίῳ σκεπόμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἄνωθεν βοηθούμενοι, δύνανται ἀπωθεῖν τὰ μάγγανα. Vide Πόρται. Iulius Aphricanus lib. de Bellico Apparatu: Ἐχέτω δὲ τὸ στρατόπεδον πόρτας μεγάλας, ἤτοι ἐξόδους δημοσίας τέσσαρας, παραπόρτια δὲ μικρὰ πλείονα. ἐν ἑκάστῃ δὲ δημοσίᾳ πόρτῃ ὀφείλει ἐπὶ πλησίον ἔξοδος ἔνθεν παραπορτίου μικροῦ. καὶ ἀρχόντων χρησιμωτάτων ἐφισαμένοις εἰς φυλακὴν αὐτῆς· ἔσωθεν δὲ τοῦ τάφρου, εἰ μὲν εἰσὶν ἅμαξαι, ἢ στάβαρα, ἢ ἕτερον οἰκοδόμημα ἐπισκευάζεσθαι.

ΠΕΔΑΤΟΥΡΑΙ.

ΠΕδατοῦραι, Pedaturę, Podiſmi, in vet. Gloſſ. Mauricius XI. Strategic. cap.3. Εἰ δὲ δῆμος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει, δέον καὶ κει-

νους συμμίξαι ἐν ταῖς τοῦ τείχους πεδατζούραις τοῖς στρατιώταις. ἐν τούτῳ γὰρ οὐδὲ εὐκαιροῦντες στάσιν μελετῶσιν, ἀλλὰ καὶ δοκοῦντες φυλακὴν τῆς πόλεως πιστεύεσθαι, ἐρυθριῶσιν * ἑταιρῆσαι. Leo in codice Regio, Conſtitut. XV. §.56. Ἐὰν δὲ καὶ διχοστασία ἐστὶν παρά τινων ἐν τῇ πόλει, ἢ τῷ κάστρῳ, δέον * ἢ κἀκείνους εἰρηνεῦσαι, καὶ συμμίξαι ἐν ταῖς τοῦ τείχους πεδατζούραις τοῖς στρατιώταις. ἐν τούτου γὰρ οὐδὲ εὐκαιροῦσι * στασίαν μελετῆσαι, ἢ κατὰ τοῦ κοινοῦ, ἢ καθ᾽ ἑαυτῶν. ἀλλὰ καὶ δοκοῦντες φυλακὴν τῆς πόλεως πιστευθῆναι * ἐρυθριῶσι νεωτερῆσαι. Pro duobus poſtremis verbis, in codice Mediceo legitur: αἰσχυνόνται ἀταξίας ποιεῖν. Vetus Gloſſariũ: Νεωτεριστής, Factioſus. Aliud Gloſſ. ὁ τάγματος ἡγούμενος, Factionarius.

ΠΕΔΙΚΛΟΝ.

Vide Λωρόσοκκον.

ΠΕΔΙΚΛΟΥΝ.

ΠΕδικλοῦν, δεσμεύειν, Impedire. Curruum boues impediri ſolebãt, aut

procul ab exercitu haberi, ne pedites in conflictu turbarent. Mauricius I. Strategic. cap. 22. ὥστε ἐπινοῆσαι ταῖς βουσὶ τῶν ἁμαξῶν, ἵνα ἐν τῷ ἀκολουθεῖν τῇ στρατάξει, εἰ χρεία γένηται, ἀναμεῖναι τὰς ἁμάξας, μὴ διαταράσσωνται ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν ἐχθρῶν, ὑπὸ τῶν, ὡς εἰκὸς, βαλλομένων σαγιττῶν, καὶ ἀτακτοῦσαι ἐνοχλήσωσι τῇ στρατάξει, καὶ ἢ πεδικλοῦν ταύτας, ἢ δεσμεύειν, ἵνα, ὡς εἴρηται, εἰ καί τινες ἐξ αὐτῶν ὑπὸ σαγιττῶν τιτρώσκωνται, μὴ διαταράσσωσι τοὺς πεζούς. Eadem reperiuntur apud Leonem Conſtitut. XI. §. 47.

ΠΕΛΤΑΣΤΑΙ.

Πελτασταί, peltaſtæ. Thomas Magiſter: Παλτὸν, δόρυ· πέλτη δὲ ἡ ἀσπὶς, ἡ ἴτυν οὐκ ἔχουσα. καὶ πελτὸς, καὶ πελτάριον. καὶ πελταστὴς ὁ χρώμενος τούτῳ. Videndus Suidas. Leo Conſtit. VII. §. 37. ex codice Mediceo: Τὸ δὲ τῶν πελταστῶν λεγομένων εἶδος, ὅπερ ἐστὶ

νεώτεροι τῶν τακτικῶν οὐκ ἐδήλωσαν, τοῖς ψιλοῖς αὐτὸ ὡς ὑπολαμβάνω συμμίξαντες, καὶ αὐτὸ μὲν εἶχεν ὁπλισμὸν, ἐλαφρότερος δὲ τῶν ἄλλων. εἶχε γὰρ πέλτην, ὅ ἐστι σκυτάριον μικρὸν, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν ἤγουν τὰ κοντάρια, πολὺ τῶν λεγομένων σαρισσῶν παρὰ τοῖς παλαιοῖς κονδότερα. αἱ δὲ σαρισσαὶ ἦσαν κοντάρια μακρὰ, ἕως πηχῶν ιδ'. καὶ ἄχρι πηχῶν ιϛ'. ἐδόκει γὰρ ἡ τῶν πελταστῶν ὅπλησις μέσην ἔχειν τάξιν τῶν τε ψιλῶν, καὶ τῶν ἰδίως λεγομένων ὁπλιτῶν. ἦν δὲ παρὰ τοῖς ὁπλίταις καὶ ἀσπὶς μακεδονικὴ χαλκῆ οὐ λίαν κοίλη, ἤγουν σκυτάριον τὸ στρογγύλον μέγα, *ἁπλωτέραν ἔχων τὴν κοιλότητα. τὸ δὲ μέγεθος αὐτῆς σπιθαμῶν τεσσάρων. ἦν δὲ καὶ κοντάριον οὐ μικρότερον πηχῶν ὀκτώ. τὸ γὰρ μακρότατον μέχρι τοῦ δύνασθαι ἄνδρα κραταιοῦντα κινεῖν αὐτὸ εὐκόλως. Minus elegans lectio in cod. Regio. Vide Σάρισσα.

ΓΛΗ-

ΠΛΗΓΑΤΟΙ.

Πληγάτοι. Mauricius: Εἰ συμβῇ τινας πληγάτους ἐν τῇ συμβολῇ γενέσθαι. Idem VII. cap. 6. Χρὴ σπουδάζειν μετὰ τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν τοὺς πληγάτους παραμυθεῖσθαι, καὶ τοὺς διαπίπτοντας ἐν τῷ πολέμῳ ταφῆς ἀξιοῦν, ἐπειδὴ καὶ ὅσιόν ἐστι, καὶ προθυμίαν τοῖς ζῶσιν ἐμποιεῖ.

ΠΟΔΟΨΕΛΛΑ.

Ποδόψελλα. Vetus Gloſſarium: Ποδόψελον, Pediculum. Leo Conſtitut. V. §. 5. Ποδόψελα, χειρόψελα, σιδηρᾶ, ἢ ἐξ ἑτέρας ὕλης. Idem Conſtitut. VI. §. 4. Εἰ δυνατὸν ἔχειν καὶ περικνημίδας, ἅτινα λέγεται νῦν ποδόψελα, καὶ * πτερνιστῆρας, &c. Et §. 25. Ἔχειν δὲ καὶ χειρομανικὰ τὰ λεγόμενα μανικέλλια, καὶ χειρόψελλα σιδηρᾶ ἢ ξύλινα, καὶ περικνημίδας ὁμοίως, ἃ λέγεται ποδόψελλα ἢ χαλκότουβα.

T

Digitized by Google

ΠΟΔΑΓΡΑΙ.

Ποδάγραι. Veteres Gloſſæ: Ποδάγρα, Pedica. Ποδάγραι, ὀρύγματα, ἱπποκλάσται, fallendis intercipiendíſque hoſtibus vt feris. Scriptor aliquis apud Suidam: Τάφρους ὤρυξε καὶ ποδάγρας ὑφῆκεν ὡς θηρίοις τοῖς πολεμίοις. Vide Ἱπποκλάσται.

ΠΟΔΟΚΛΑΣΤΑΙ.

Ποδοκλάσται. Ποδάγραι. Anonymus περὶ κατασ. ἀπλ. Ὀρυττέσθωσαν δὲ καὶ λάκκοι, οἱ λεγόμενοι ποδοκλάσται, καὶ ἐν αὐτοῖς ὀξεῖς ξύλινοι σκόλοπες καταπηγνύσθωσαν. ἐκτὸς δὲ τῶν τοιούτων γνώρισμά τι γινέσθω, ἢ * τάφρος μικρὸς, ἢ ἀπὸ χωμάτων βουνίταια μικρὰ, ἢ λιθοσωρεῖαι· ἵνα μὴ ἀσκόπως τινὲς τῶν τοῦ ἰδίου στρατεύματος περιπίπτοντες τοῖς τοιούτοις καταβλάπτωνται. Vide Ἱπποκλάσται.

ΠΡΑΙΤΩΡ.

Vide Πρωτονοτάριος.

ΠΟΝΤΟΓΕΦΥΡΑ.

Ποντογέφυρα. Mauricius I. Strategic. cap. 2. Εἰ μὲν γεφυρῶσαι χρεία, τουτέστι ποντογέφυραν ποιῆσαι, δέον ἀπὸ τῆς ἰδίας ὄχθης ἄρξασθαι τὰ ἐπὶ τούτων σκεύη, τουτέστι ναύκλας μεγάλας, & ΠΟΝΤΥΛΩΣΑΙ, ἤτοι καταστρῶσαι, πάντων ἐν ἑτοίμῳ ὄντων, τῶν τε σχοινίων, καὶ τῶν ποντύλων. Vide Μάγγανα.

ΠΟΡΤΑΙ.

Πόρται. Mauric. III. Strategic. cap. 19. Δεῖ τὴν μὲν ὄχλην γίνεσθαι ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ τοῦ πολέμου ἡμέρᾳ ἐν τῷ φοσσάτῳ πρινή τινα τῆς πόρτας ἐξελθεῖν. Idem: Πόρτας τοῦ φοσσάτου φυλάττειν. Vide Παραπόρτια.

ΠΟΥΒΛΙΚΙΖΕΙΝ.

Πουβλικίζειν, publicâ pugnâ, vniuerſis copiis confligere. δημοσίοις πολέ-

μοις συμπλέκεσθαι. δημοσίᾳ παρατάξει, ἢ συμβολῇ. δημοσίᾳ μάχῃ. δημοσίως. δημοσιεύειν τῷ στρατῷ. πανστρατιᾷ. Mauricius II. Strateg. cap.9. Χρὴ ἐὰν ὀλίγος ἐστὶν ὁ στρατὸς μὴ ἐπιτηδεύειν διὰ τόπων οἰκουμένων περάγειν αὐτὸν, μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ, μηδὲ ἐν τῇ πολεμίᾳ, ἵνα μὴ διὰ κατασκόπων ἔνδηλος γινόμενος τοῖς ἐχθροῖς πουβλικευθῇ, ἀλλὰ δι' ἑτέρων τόπων περέρχεσθαι. Idem IV.cap.5. Ἀναγκαῖον ἐστὶ λοιπὸν καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα τὰ βάνδα συμφωνίαν καὶ τάξιν ἐθίζεσθαι, οὐκ ἐπὶ παρατάξεως, ἀλλ' ἵνα μὴ πουβλικίζηται ἡ πᾶσα παράταξις τοῖς ἐχθροῖς. Suidas: Πανστρατὶ, ὅλῳ τῷ στρατοπέδῳ. Πανσουδὶ, πανστρατιᾷ καὶ πανσουδίῃ. Notaui ad Onoſandrum pag.55.& 71.

ΠΟΥΒΛΙΚΑ.

Πούβλικα. Mauricius IV. Strategic. Τῆς οὖν τοιαύτης γυμνασίας κατορθουμένης εἰς τὰ πλείονα, ἢ καὶ εἰς πάντα γινώσκοισιν

ϛρατιῶται ὡς πούϐλικα, διὰ τῶν εἰρημένων ἐννέα τούτων κινίσεων, &c.

ΠΟΥΓΓΙΑ.

Πουγγία. Πουγγὶ, marſupium. Corona pretioſa: Μπόρσα, πουγγῆ, κρεμένα, φασκώλιον. Mauricius II. cap. 2. Τοξάρια ἔχοντα θηκάρια πλατέα, ἵνα ἐν καιρῷ δυνατὸν ᾖ τεταμένα χωρεῖν τὰ τόξα ἐν αὐτοῖς· κόρδας ἐκ περισσοῦ ἐν τοῖς πουγγίοις αὐτῶν. Eadem in Leon. Conſtitut. VI. §. 2. Videatur Balſamo ad can. 61. Sext. Syn. in Trullo. 232.

ΠΡΑΙΔΑ.

Πραῖδα, & Πραιδεύειν, apud Mauricium X. Strategic. Χρὴ ἐὰν συνέστηκε στρατὸς ἐχθρῶν, καὶ ἔξωθεν ὀχυρωμάτων διάγῃ, μηδαμῶς ἐπὶ ἁρπαγῇ ἢ πραῖδα * πραγμάτων τινὰς τῶν στρατιωτῶν ἐπαφιέναι. Paulò

poſt: Χρὴ τοὺς εἰς πραῖδαν ἀπερχομένους μὴ πάντας εἰς διαρπαγὴν ἀσχολεῖσθαι, ἀλλὰ διακεκρυμμένους εἶναι. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν πραιδεύειν, τοὺς δὲ πλείους αὐτῶν συντεταγμένους εἰς φυλακὴν αὐτῶν παρακολουθεῖν. Vide quæ notaui ex Leone ad Onoſandri pag. XXXVI. In legibus Georgicis, πραῖδαν ποιεῖν, &, πραιδεύειν, de quadrupedibus pauperiem facientibus.

ΠΡΟΚΛΑΣΤΗΣ.

ΠΡοκλάστης. κούρσωρ. Leo Conſtitut. VII. §. 38. Ἑτέρα δὲ κίνησις, ὥστε ἐπιδιώκειν, ὅτε μὲν σὺν ἐλασίᾳ, ὡς κούρσωρας, οὓς τινὲς νῦν προκλάστας λέγουσι. Idem Conſtitut. VIII. §. 42. Κούρσωρας, ἤγουν προκλάστας ἢ προμάχους. Idem XII. §. 37. διατάξεις εἰς κούρσωρας, ἤγουν προκλάστας, τοὺς ἔμπροσθεν τῆς παρατάξεως περὶ τῶν ἄλλων κατὰ τῶν ἐχθρῶν προτρέχοντας. Vide Κοῦρσον.

Digitized by Google

ΠΡΩΤΟΚΑΡΑΒΟΣ.

Πρωτοκάραβος. Leo Naumachicis §. 8. Καὶ τοὺς δύο κυβερνήτας τοῦ δρόμωνος αὐχένων, οὓς καλοῦσι καὶ πρωτοκαράβους. Καράβια, ſcaphulæ, Eclog. Baſilic. LIII. Καράβια, νῆες ποτάμιαι, Nicet.

ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ.

Πρωτονοτάριος. Leo Conſtitut. III. §. 31. Ὁ γὰρ πρωτονοτάριος τοῦ θέματος, καὶ ὁ χαρτουλάριος, προσέτι καὶ ὁ πραίτωρ, ἤγουν ὁ τοῦ θέματος δικαστής. ὁ μὲν τῆς πολιτικῆς ἐστι διοικήσεως ἄρχων, ὁ δὲ πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ καταγραφήν τε καὶ ἀναζήτησιν, ὁ δὲ τὰς δίκας τῶν δικαζομένων διαλύει. Hinc reficiendus iſte locus, qui nec integer citatur in fragmentis à Bon. VVlcanio & Fran. Robortello editis.

Digitized by Google

ρ.

ΡΑΣΣΑ.

Ῥασσά. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Χρὴ τὰ ἱμάτια αὐτῶν πλατέα εἶναι, καὶ τέλεια, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν Ἀβάρων κεκομμένα, τουτέστι ζωστάρια, εἴτε λινά, εἴτε αἴγια, εἴτε ῥασσά. Ῥασσοφορῶν, ῥακενδύτης, μοναχὸς, Nicetæ Choniati. Ῥασσὰ, ἐσθήματα μοναστικά.

ΡΕΠΑΡΑΤΙΩΝΑ.

Ρεπαρατίωνα, ἀπόλυσιν. Mauricius in Legibus Militarib. Εἴ τις λαμβάνων ῥεπαρατίωνα τῶν ἑαυτοῦ ὅπλων καταφρονήσει, καὶ μὴ τοῦτον ὁ δέκαρχος ἀναγκάσει ταῦτα κτήσασθαι,

ἢ τῶν

Digitized by Google

ἢ τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι φανερώσῃ, καὶ ὁ στρατιώτης αὐτὸς, καὶ ὁ δέκαρχος σωφρονισθῶσιν. Leo in codice Regio, Conſtitut. III. §. 10. Εἴ τις λαμβάνων ἀπόλυσιν ἐν βυκαιρίας ἡμέραις, τῶν ἑαυτοῦ ὅπλων περιφρονήσῃ, καὶ μὴ τοῦτον ὁ δέκαρχος ἀναγκάσῃ κτήσασθαι, & cętera vt in Mauricio. In codice Mediceo: Εἴ τις ἀπολυόμενος ἐν * βυκαίραις ἡμέραις τὰ ἑαυτοῦ ὅπλα περιφρονήσῃ, &c.

ΡΙΠΤΑΡΙΟΝ.

Ριπτάριον, δόρυ, Nicet. Mauricius I. Strategic. cap. 16. Οἱ μὲν ἔχουσι ματζουβάρβουλα ἢ ῥιπτάρια. Leo Conſtitut. VI. §. 7. Ἀκόντια ἤτοι ῥικτάρια (ſic vbique fere ſcriptum reperio) ἔχειν. Idem §. 20. βηρύτας, ἃ λέγεται ῥικτάρια. Idem §. 35. ἐτόξευον ἢ ῥικτάρια ἔρριπτον. Gloſſarium ms. Ἀκινάκης, σπαθομάχαιρον * ῥηκτάριον δόρυ, ἢ ἀκόντιον περσικόν. Iulius Aphricanus: ὀφείλουσιν εἶναι

V

ἐμπερ9αθεν ⓖ κονταράτοι, ἐπειδὰ ⓖ ασαρθάτοι, καὶ ⓖ ῥιπταρεύσαι. apti ſcilicet ad ſuperuentus faciendos. Sic in V. Gloſſ. Ἐπερίπτω, ſuperuentum facio. Item, Ρίπτω, ἀπὸ ἀκοντίω, iacio, iaculor, proicio.

ΡΟΓΑ.

ΡΟ᾽γα, μισθὸς, σιτηρέσιον, μισθωτὴ συμμαχία. Ρογεύειν στρα[τὸν], στρατολογεῖν. Ρογεύεσθαι, [τὸν] ὀψωνιασμὸν παρέχεσθαι. Nicet. Choniat. De Roga ſiue erogatione militari, Anonym. περὶ κατας. ἀπλ. Προσήκει γε μὴν τάς τε ρόγας αὐτῶν καὶ σιτηρεσίας ἀνελλιπῶς τούτοις λαμβάνειν. Ideóque creati qui rogam ſiue annonam exigerent, dictique, Opinatores. Gloſſæ: ὁ τῆς στρατιωτικῆς ἀννώνης ἀπαιτητὴς, Opinator. Item Ρογάτωρες, apud Curopalatem, quos vetus Interpres in Perſij Sat. II. Diſpenſatores & Prorogatores vocat. Cōtrà verò odio

fuere militibus * Derogatores, ἐλλείποντες, rogas abbreuiantes, ἀπελίζοντες, χρεωκοποῦντες. Paulus Aquileg. Hiſtor. miſcel. XXIV. quin potius abbreuians eius rogam, murmurantem nimis cecidit. lib. XIIX. Erant autem Arabum iuxtà poſitorum quidam qui accipiebant ab Impp. rogas pauxillas ad cuſtodiendum ſtoma eremi. Eodem tempore venit quidam ſpado laturus militum rogas. Et cum veniſſent Arabes ſecundum conſuetudinem accepturi rogas ſuas, eunuchus eos ad iras impulit dicens: Quia Dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus iſtis? Rectè dixit: ſecũdum conſuetudinem accepturi rogas ſuas. Sic enim Mauricius, χορηγουμένας αὐτοῖς χρυσικὰς συνηθείας. Idem Strategic. II. cap. 2. Ἐπιμελῶς ἐν καιρῷ τῆς χρυσικῆς ῥόγας, ὥσπερ τοὺς στρατιώτας, οὕτως καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ

τὸ ἄρμα, ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι, εἰς τὸ εἰδέναι αὐτοὺς ὑπὲρ ποίων πλῶν ταύτην λαμβάνουσιν. Leo Conſtitut. VI. §. 15. Ἐπιμελῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ῥόγας, καὶ ἀδνουμίου, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ τὸ ἄρμα, ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι, ἵνα μὴ καταφρονοῦντες τῶν δουλεύειν καὶ ὑπηρετεῖν αὐτοῖς ὀφειλόντων παίδων, ἐν καιρῷ πολέμου, ἀναγκάζωνται ἐξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἀφορίζεσθαι εἰς τὸ τοῦλδον. Vide Ἀδνούμιον. Φαμιλιαρικά. Gloſſ. Fran. Pithœi ad Iulianum Anteceſſ. C P. Rogatæ impenſæ.

Ρ Ω Θ Ω Ν Ι Α.

Ρωθώνια. Mauricius I. Strategic. cap. I. de calceis peditum: τὰ ὑποδήματα αὐτῶν γοτθικὰ, κασυτὰ, δίχα ῥωθωνίων, ἁπλῶς ἐρραμμένα ὑπὸ δύο ἀσίων, καὶ μὴ πλέον. ἀναγκαῖον γὰρ καὶ ὀλίγοις καὶ μικροῖς κένζοις καθηλοῦσθαι αὐτὰ, πρὸς πλείονα ὑπουργίαν. Pro his ver-

bis, δίχα ῥωθωνίων, dixit Leo Conſtitut. VI. §. 26. τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἔχειν ὀξείας ἔμπροσθεν. ἀναγκαῖον δὲ ὀλίγοις μικροῖς ἥλοις καθηλοῦσθαι αὐτὰ, ἤγουν καρφίοις, πρὸς πλείονα ὑπουργίαν. Conſtantin. Tacticis: τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἐχέτωσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν *** καλὸν δέ ἐστιν ἵνα καὶ διὰ μικρῶν καρφίων ὀλίγων καθηλῶνται, πρὸς τὸ ὑπουργεῖν περισσότερον. An verò legendum, δίχα ὀθονίων; vel, διὰ ὀθονίων; Vid. Cuiac. cap. 17. lib. X. Obſeruat.

σ.

ΣΑΓΗ.

ΣΑγη. Suidas: Σάγμα, ἡ θήκη τοῦ ὅπλου· σάγη δὲ τὸ ὅπλον. Vrbicius: ἐπειδὴ δὲ καὶ ὀλίγων ἀνδρῶν σάγη οὐδὲν ἐκδυματῶσαι τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτοῖς, &c.

Digitized by Google

ΣΑΓΜΑ.

ΣΑ´γμα, θήκη τοῦ ὅπλου. Suid. s̃. Item. Sagma, onus, ſarcina, Gloſſ. Iſidori. Et Origin. XX. Sagma, quæ corruptè vulgò dicitur Salma, à ſtratu ſagorum vocatur. Gloſſarium vetus: Σάγμα, Sagma. Σαγματοποιὸς, Sagmarius. Σάγιον, Lodix. Σάγισμα, Curopal. Gloſſ. ms. Σάγη, περιβόλαιον. σάγμα, σκέπασμα.

ΣΑΓΜΑΡΙΑ.

ΣΑγμάρεια. Nicet. Choniat. VI. Manuel. Comn. τὰ σκευοφόρα, τὰ σαγμάρεια, καὶ κατοῦναι, καὶ τὰ ὑποχείριοι, αἵ τε ἅμαξαι. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀπὸ διαγραφῆς εἰς τοὺς κατωτέρους στρατιώτας, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἄνδρας ἕνα παῖδα ἐπινοεῖν. τὸν ὅμοιον δὲ τρόπον καὶ εἰς τὰ σαγμάρεια. Idem cap. 5. Χρὴ τοὺς ὑποδεεστέρους τῶν

Digitized by Google

ſτρατιωτῶν εἰς τὰ σαγμάρια ἀφορίζειν, τουτέστιν εἰς τρία ἢ τέσσαρα σαγμάρια ἄνδρα ἕνα. paulò poſt: Τούλδος, ἤτοι τὰ σαγμάρια. Idē lib. I. cap. 6. dixerat: ἵππους σαγματαρίους. Sic Iſidorus ꝟ. caballum ſagmarium, &, mulam ſagmariam. Vegetius lib. III. Impedimenta, ſagmarij, calones, vehiculáque in medio collocentur.

ΣΑΓΜΟΣΕΛΛΙΟΝ.

ΣΑγμοσέλλιον. quaſi ſagma ſellæ. Anonymus περὶ καταςτ. ἀπλ. Τοῦ μὲν τοι τούλδου ἀπὸ τοῦ διαχωριζομένου, ἀναλαμβάνειν σε δεῖ ἐπὶ σιτισμὸν τοῦ λαοῦ, καὶ παγὰς τῶν ἵππων δύο ἡμερῶν ἢ τριῶν βασταζομένας εἰς ταχεῖς ἡμιόνους ἢ καὶ ἵππους ἐν τοῖς σαγμοσελλίοις.

ΣΑΓΙΑ.

ΣΑγία. Mauricius I. Strategic. cap. 1. pedites habere vult, ζωςάρια λιτὰ, καὶ οὐ Βουλγαρικὰ σαγία. Leo Conſtitut. X. §. 12.

Τεύτας διπλᾶς, ἢ σαγία διπλᾶ· εἰς τὸ τὸ μὲν ἐν σκέπεσθαι, εἴπερ χρεία καλέσοι· τὸ δὲ ἕτερον, εἰς τένταν, ἤτοι τὸ λεγόμενον καμάρδαν, ἔχειν.

ΣΑΓΙΝΗ.

Σαγίνη. Mauricius I.Strategic.cap.21. Καὶ ὅταν γνωσθῇ ὅτι πάντες διεσώθησαν, καὶ οὐδεὶς λείπει, τότε κινεῖν ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν ἁπλίκτον κατὰ τάξιν. ἐπειδὴ δὲ σαγινῶν οὐσῶν, καὶ λοιπῶν βαρυτέρων σκευῶν, οὐ πάντως, ὅτι δύνανται συνέρχεσθαι τοῖς δρόμοσι.

ΣΑΓΙΤΑ.

Σαγίτα, βέλος Nicet. Lexicon Cyrilli ms. Ἀκίδας τῶν βελῶν τὰς ὀξύτητας, αἳ σαγίται καλοῦνται, ἢ λογχάρια. Mauricius II.Strategic.cap.1. εἰς τὸ τοξεύειν πεζῇ συντόμως, εἴτε ῥωμαϊστί, εἴτε περσιστί. ἡ γὰρ ταχύτης καὶ ἐκτινάσσεσθαι παρασκευάζει τὴν σαγίταν, καὶ ἰσχυρῶς βάλλεσθαι. εἰς τὸ τοξεύειν συντόμως ἐπάνω ἵππου τρέχοντος μίαν ἢ δευτέραν σαγίταν.

Hinc

Hinc ΣΑΓΙΤΑΤΩΡΕΣ. Leo Conſtitut. VII. §. 58. Οἱ δὲ ψιλοὶ κατὰ διαφόρους τρόποις τάσσονται, ἤγουν οἱ ἀκροβολισταὶ μὲν πάλαι λεγόμενοι, νῦν δὲ τοξόται, ἢ σαγιτάτωρες. Item hinc Σαγιτόβολον, & Σαγιτοποιοὶ, Mauric.

Σ Α Κ Α.

ΣΆκα. Anonymus περὶ καταστ. ἀπλ. Ἔνθεν κἀκεῖθεν ἑαυτοῦ ἀποστέλλων ἀνὰ τεσσαράκοντα ἱππεῖς, μὴ πόῤῥω, ἀλλὰ συνέσεις τὰς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ φωνὰς ἐνωτιζομένους, καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπακολουθοῦντα ἄρχοντα ἐχέτω, μεθ᾽ ἱππέων, οὓς δὴ σάκαν ὀνομάζουσι. μηκόθεν δὲ ὁδοιπορείτω ὁ στρατηγός. Idem: Οἱ δὲ ἄρχοντες, οἵ τε τῶν προηγουμένων τῆς στρατιᾶς τάξεων, καὶ τῶν πλαγιοφυλάκων, καὶ ὁ τοῦ σάκα, ἀπερχέσθωσαν πρὸς τὴν κόρτην. Idem: Δέον καὶ ἀπὸ τῶν προπορευομένων δύο τάξεις ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰσελθεῖν κατὰ στοῖχον, καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ σάκα ὁμοίως ἑτέρας δύο. Idem: Ηνίκα δὲ μέλλεις κούρσω τῶν πο-

genus teli Macedonici. Gratius Cynegetic. I.

Quid Macetum immenſos libeat ſi dicere contos? Suidas: Σάρισα, εἶδος ἀκοντίου ἑλληνικοῦ. δόρυ μακρὸν παρὰ μακεδόσι. Leo Conſtitut. VI. §. 37. Καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν, ἤγουν τὰ κοντάρια, πολὺ τῶν λεγομένων σαρισσῶν παρὰ τοῖς παλαιοῖς κονδότερα. αἱ δὲ σάρισσαι ἦσαν κοντάρια μακρὰ ἕως πηχῶν ιδ', καὶ ἄχρι πηχῶν ις'. In codice Regio additur: ταῦτα δὲ ἦσαν μάλιστα τῆς μακεδονικῆς ὁπλίσεως. Pergit Leo paulo poſt: κατέχων τὴν σάρισαν, ἤγουν τὸ μακρὸν κοντάριον, ὃ πρότερον μὲν τινες εἶπον πηχῶν ις', κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν πηχῶν ιδ'. Vide Γητασταί.

ΣΚΑΠΛΙΑ.

Σκαπλία. Mauricius lib. VI. Strateg. cap. 15. σκουτάρια μικρὰ ὄντα ἔμπροσθεν κατὰ τοῦ στήθους φέρειν, καὶ σκέπειν ἐνταῦθα τὰς ζάβας· καὶ τὰ σκαπλία δὲ τῶν ζαβῶν ὄπισθεν κατὰ

τ̃ ὠμοπλάτων φέρειν. Idē lib.X. τοὺς μὴ ἔχοντας ζάβας τὰ σκαπλία τ̃ ζαβῶν φέρειν. Aliàs Καπλία. Idem Mauricius I. Strategic. cap. I. ζάβας σὺν καπλίοις τελείας μέχει τȣ̃ ἀςραγάλου. Sic Καπούλια, Curopalat.pag. 53. σαγίσματος τῶν τȣ̃ ἵππȣ καπȣλίων ἐπικειμένων. Quemadmodum verò Mauric. dixit, σκαπλία, ita & Gloſſ.vet.Conſcaplium.μετάφρενον.alibi,Interſcapulū.

Σ Ε Δ Ε Τ Α.

ΣΈδετα. φοσσάτα, caſtra, σουδάτα. Σȣ̃δα enim, foſſa. infrà ſuo loco. L. XIIX. De Epiſcopali aud. ⓞ ὑφεςῶτες, ϗ τῇ φυλακῇ προσκαρτεροῦντες ςρατιῶται ἐν τοῖς σεδέτοις αὐτῶν, &c. Mauricius II. Strategic. cap. 7. Εἴ τις ζημιώσῃ ςρατιώτην, ἐν διπλῇ ποσότητι τȣ̃το αὐτῷ ἀποκαταςήσῃ. ὁμοίως ϗ συντελεςήν. Εἰ δὲ ἐν παραχειμαδίῳ, ἢ εἰς τὰ σέδετα, ἢ κατὰ πάροδον ἄρχων ἢ ςρατιώτης ζη-

ἐμπεσεῖσθαι τὸ κονταράτοι, ἐπειδὰ τὸ σπαθάτοι, καὶ τὸ ῥιπταρισταί. apti ſcilicet ad ſuperuentus faciendos. Sic in V. Gloſſ. Ἐπεισπίπτω, ſuperuentum facio. Item, Ῥίπτω, ἀπὸ ἀκοντίζω, iacio, iaculor, proicio.

ΡΟΓΑ.

Ρόγα, μισθὸς, σιτηρέσιον, μισθωτὴ συμμαχία. Ῥογεύειν στρατὸν, στρατολογεῖν. Ῥογεύεσθαι, τὸν ὀψωνιασμὸν παρέχεσθαι. Nicet. Choniat. De Roga ſiue erogatione militari, Anonym. περὶ κατασ. ἀπλ. Προσήκει γὲ μὴν τάς τε ῥόγας αὐτῶν καὶ σιτηρεσίας ἀνελλιπῶς τούτοις λαμβάνειν. Ideóque creati qui rogam ſiue annonam exigerent, dictique, Opinatores. Gloſſæ: ὁ τῆς στρατιωτικῆς ἀννώνης ἀπαιτητὴς, Opinator. Item Ῥογάτωρες, apud Curopalatem, quos vetus Interpres in Perſij Sat. II. Diſpenſatores & Prorogatores vocat. Cōtrà verò odio

fuere militibus * Derogatores, ἐλλείποντες, rogas abbreuiantes, ἀπελίζοντες, χρεωκοποιοῦντες. Paulus Aquileg. Hiſtor. miſcel. XXIV. quin potius abbreuians eius rogam, murmurantem nimis cecidit. lib. XIIX. Erant autem Arabum iuxtà poſitorum quidam qui accipiebant ab Impp. rogas pauxillas ad cuſtodiendum ſtoma eremi. Eodem tempore venit quidam ſpado laturus militum rogas. Et cum veniſſent Arabes ſecundum conſuetudinem accepturi rogas ſuas, eunuchus eos ad iras impulit dicens: Quia Dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus iſtis? Rectè dixit: ſecũdum conſuetudinem accepturi rogas ſuas. Sic enim Mauricius, χορηγουμένας αὐτοῖς χρυσικὰς συνηθείας. Idem Strategic. II. cap. 2. Ἐπιμελῶς ἐν καιρῷ τῆς χρυσικῆς ῥόγας, ὥσπερ τοὺς στρατιώτας, οὕτως καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ

τὸ ἅρμα, ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι, εἰς τὸ εἰδέναι αὐτοὺς ὑπὲρ ποίων ἵππων ταύτην λαμβάνουσιν. Leo Conſtitut. VI. §. 15. Ἐπιμελῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ῥόγας, καὶ ἀδνουμίου, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ τὸ ἅρμα, ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι, ἵνα μὴ καταφρονοῦντες τῶν δουλεύειν καὶ ὑπηρετεῖν αὐτοῖς ὀφειλόντων παίδων, ἐν καιρῷ πολέμου, ἀναγκάζωνται ἐξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἀφοσιεύεσθαι εἰς τὸ τοῦλδον. Vide Ἀδνούμιον. Φαμιλιαρικά. Gloſſ. Fran. Pithœi ad Iulianum Anteceſſ. C P. Rogatæ impenſæ.

ΡΩΘΩΝΙΑ.

Ρωθώνια. Mauricius I. Strategic. cap. 1. de calceis peditum: τὰ ὑποδήματα αὐτῶν γοτθικὰ, κασσυτὰ, δίχα ῥωθωνίων, ἁπλῶς ἐρραμμένα ὑπὸ δύο ἀσίων, καὶ μὴ πλέον. ἀναγκαῖον γὰρ καὶ ὀλίγοις καὶ μικροῖς κέντροις καθηλοῦσθαι αὐτὰ, πρὸς πλείονα ὑπουργίαν. Pro his ver-

bis, δίχα ῥωθωνίων, dixit Leo Conſtitut. VI. §. 26. τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἔχειν ὀξείας ἔμπροσθεν. ἀναγκαῖον δὲ ὀλίγοις μικροῖς ἥλοις καθηλῶσαι αὐτὰ, ἤγουν καρφίοις, πρὸς πλείονα ὑπουργίαν. Conſtantin. Tacticis: τὰ δὲ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἐχέτωσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν *** καλὸν δὲ ἐστιν ἵνα καὶ διὰ μικρῶν καρφίων ὀλίγων καθηλῶνται, πρὸς τὸ ὑπουργεῖν πλειοτέρον. An verò legendum, δίχα ὀθονίων; vel, διὰ ὀθονίων; Vid. Cuiac. cap. 17. lib. X. Obſeruat.

σ.

Σ Α Γ Η.

ΣΑγη. Suidas: Σάγμα, ἡ θήκη τοῦ ὅπλου· σάγη δὲ τὸ ὅπλον. Vrbicius: ἐπειδὴ δὲ καὶ ὀλίγων ἀνδρῶν σάγη οἶδεν ἐκδυματῶσαι τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτοῖς, &c.

Digitized by Google

ΣΑΓΜΑ.

ΣΆγμα, θήκη τοῦ ὅπλου. Suid. ꝯ. Item. Sagma, onus, ſarcina, Gloſſ. Iſidori. Et Origin. XX. Sagma, quæ corruptè vulgò dicitur Salma, à ſtratu ſagorum vocatur. Gloſſarium vetus: Σάγμα, Sagma. Σαγματοποιὸς, Sagmarius. Σάγιον, Lodix. Σάγισμα, Curopal. Gloſſ. ms. Σάγη, περιβόλαιον. σάγμα, σκέπασμα.

ΣΑΓΜΑΡΙΑ.

ΣΑγμάρια. Nicet. Choniat. VI. Manuel. Comn. τὰ σκευοφόρα, τὰ σαγμάρια, καὶ κατοῦναι, καὶ οἱ ὑποζύγιοι, αἵ τε ἅμαξαι. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀπὸ διαγραφῆς εἰς τοὺς κατωτέρους στρατιώτας, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἄνδρας ἕνα παῖδα ἐπινοεῖν. Τὸ ὅμοιον δὲ τρόπον καὶ εἰς τὰ σαγμάρια. Idem cap. 5. Χρὴ τοὺς ὑποδεεστέρους τῶν

ϛρατιωτῶν εἰς τὰ σαγμάρια ἀφορίζειν, τουτέστιν εἰς τρία ἢ τέσσαρα σαγμάρια ἄνδρα ἕνα. paulò poſt: Τοῦλδος, ἤτοι τὰ σαγμάρια. Idē lib. I. cap. 6. dixerat: ἵπποις σαγματαρίους. Sic Iſidorus ꝟ. caballum ſagmarium, &, mulam ſagmariam. Vegetius lib. III. Impedimenta, ſagmarij, calones, vehiculáque in medio collocentur.

ΣΑΓΜΟΣΕΛΛΙΟΝ.

Σαγμοσέλλιον. quaſi ſagma ſellæ. Anonymus περὶ καταςτ. ἀπλ. Τοῦ μὲν τοι τοῦλδου ἀπὸ τοῦ διαχωριζομένου, ἀναλαμβάνειν σε δεῖ ἐπὶ σιτισμὸν τοῦ λαοῦ, καὶ τὰς τῶν ἵππων δύο ἡμερῶν ἢ τριῶν βασταζομένας εἰς ταχεῖς ἡμιόνους ἢ καὶ ἵπποις ἐν τοῖς σαγμοσελλίοις.

ΣΑΓΙΑ.

Σαγία. Mauricius I. Strategic. cap. 1. pedites habere vult, ζωςάρια λιτὰ, καὶ οὐ Βουλγαρικὰ σαγία. Leo Conſtitut. X. §. 12.

Τέντας διπλᾶς, ἢ σαγία διπλᾶ· εἰς τὸ τὸ μὲν ἓν σκέπεσθαι, εἴπερ χρεία καλέσοι· τὸ δὲ ἕτερον, εἰς τένταν, ἤτοι τὸ λεγόμενον καμπάρδαν, ἔχειν.

ΣΑΓΙΝΗ.

ΣΑγήνη. Mauricius I. Strategic. cap. 21. Καὶ ὅταν γνωσθῇ ὅτι πάντες διεσώθησαν, καὶ οὐδεὶς λείπει, τότε κινεῖν ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν ἄπλικτον κατὰ τάξιν. ἐπειδὴ δὲ σαγινῶν οὐσῶν, καὶ λοιπῶν βαρυτέρων σκευῶν, οὐ πάντως, ὅτι δύνανται συνέρχεσθαι τοῖς δρόμοσι.

ΣΑΓΙΤΑ.

ΣΑγίτα, βέλος Nicet. Lexicon Cyrilli ms. Ακίδας τῶν βελῶν τὰς ὀξύτητας, αἳ σαγίται καλοῦνται, ἢ λογχάρια. Mauricius II. Strategic. cap. 1. εἰς τὸ τοξεύειν πεζῇ συντόμως, εἴτε ῥωμαϊστί, εἴτε περσιστί. ἡ γὰρ ταχύτης καὶ ἐκτινάσσεσθαι παρασκευάζει τὴν σαγίταν, καὶ ἰσχυρῶς βάλλεσθαι. εἰς τὸ τοξεύειν συντόμως ἐπάνω ἵππου τρέχοντος μίαν ἢ δευτέραν σαγίταν.

Hinc

Hinc ΣΑΓΙΤΑΤΩΡΕΣ. Leo Conſtitut. VII. §. 58. Οἱ δὲ ψιλοὶ κατὰ διαφόρους τρόποις τάσσονται, ἤγουν οἱ ἀκροβολισταὶ μὲν πάλαι λεγόμενοι, νῦν δὲ τοξόται, ἢ σαγιτάτωρες. Item hinc Σαγιτόβολον, & Σαγιτοποιοὶ, Mauric.

ΣΑΚΑ.

ΣΆκα. Anonymus περὶ καταστ. ἀπλ. Ἔνθεν κἀκεῖθεν ἑαυτοῦ ἀποστέλλων ἀνὰ τεσσαράκοντα ἱππεῖς, μὴ πόῤῥω, ἀλλὰ συνέτους τὰς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ φωνὰς ἐνωτιζομένους, καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπακολουθοῦντα ἄρχοντα ἐχέτω, μετὰ ἱππέων, οὓς δὴ σάκαν ὀνομάζουσι. μηκόθεν δὲ ὁδοιπορείτω ὁ στρατηγός. Idem: Οἱ δὲ ἄρχοντες, οἵ τε τῶν προηγουμένων τῆς στρατιᾶς τάξεων, καὶ τῶν πλαγιοφυλάκων, καὶ ὁ τοῦ σάκα, ἀπερχέσθωσαν πρὸς τὴν κόρτην. Idem: Δέον καὶ ἀπὸ τῶν προπορευομένων δύο τάξεις ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰσελθεῖν κατὰ στοῖχον, καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ σάκα ὁμοίως ἑτέρας δύο. Idem: Ἡνίκα δὲ μέλλεις κουρσεῦσαι τῶν πο-

λεμίων ἀκολουθῆσαι νυκτὸς, ἅπαν τὸ μάχιμον ϛράτευμα πεθωρακισμένον ἔσω, ἑκάϛου τὸ ἐπιτήδειον πρὸς τὸ πολεμεῖν ὅπλον ἐν χερσὶν ἔχοντος. ἀλλὰ καὶ τὸ λεγόμενον σάκα ὅπισθεν ἔχε ἐπακολουθοῦν σοι.

ΣΑΚΕΛΛΙΟΝ.

ΣΑκέλλιον. Vetus Gloſſ. Saccellus, Βαλλάντιον. Suidas: Σακέλλιον, βαλάντιον, μαρσίπιον· ἐξ οὗ ὁ Σακελλάριος. Mauricius III. Strategic. cap. 9. de Deputatis. λαμβάνειν ὑπὲρ μισθοῦ ἀπὸ τοῦ σακελλίου καθ᾽ ἕκαϛον πρόσωπον διασωζόμενον παρ᾽ αὐτοῦ νόμισμα ἕν. Leo Conſtitut. XII. §. 52. pro, ἀπὸ τοῦ σακελλίου, dixit: ἀπὸ τοῦ ταμείου τῆς βασιλείας ἡμῶν. De ſaccis legionum, Vegetius lib. II.

ΣΑΛΙΒΑ.

ΣΑλίβα. Leo Conſtitut. VII. §. 4. εἰς τὸ ῥίψαι μήκοθεν ῥιπτάριον καὶ ματζοβάρβου-

λον, ὅπερ λέγεται νῦν Σαλίβα, ἢ καὶ τζηκούρελον. Curopalates, de magno Tzaüzio: φέρει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς ζώνης αὐτοῦ σειρομάστιν, ὃν κοινῶς καλοῦσι σαλίβα. Vide Σειρομάστης.

ΣΑΜΙΑΤΩΡΕΣ.

Σαμιάτωρες. Mauricius I. Strategic. cap. 7. Βουκινάτωρας, ἀρματούρους, σαμιάτωρας, τοξοποιούς, σαγιτοποιούς, καὶ τοὺς λοιποὺς πρὸς τὴν διατύπωσιν. Leo Conſtitut. III. §. 51. Καὶ βουκινάτωρας, οἵ τινες ἐν καιρῷ συνήθει σαλπίσουσι, σαμιάτωρας, τοξοποιούς, σαγιτοποιούς, καὶ τοὺς λοιποὺς πρὸς τὴν ἐξ ἔθους διατύπωσιν. Idem Conſtitut. V. §. 3. σπαθία ἠκονημένα καὶ σεσαμιωμένα. Gloſſ. vet. Ἀκονητὴς, ſamiarius, cociarius, acuciator.

ΣΑΡΙΣΣΑ.

Σάρισσα. Veget. III. Sariſſæ, longiſſimi conti. Gloſſæ Iſidori ms. Sariſſa,

genus teli Macedonici. Gratius Cynegetic. I.

Quid Macetum immenſos libeat ſi dicere contos? Suidas: Σάρισα, εἶδος ἀκοντίου ἑλληνικοῦ. δόρυ μακρὸν παρὰ Μακεδόσι. Leo Conſtitut. VI. §. 37. Καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν, ἤγουν τὰ κοντάρια, πολὺ τῶν λεγομένων σαρισσῶν παρὰ τοῖς παλαιοῖς κονδότερα. αἱ δὲ σάρισσαι ἦσαν κοντάρια μακρὰ ἕως πηχῶν ιδ', καὶ ἄχρι πηχῶν ιϛ'. In codice Regio additur: ταῦτα δὲ ἦσαν μάλιστα τῆς μακεδονικῆς ὁπλίσεως. Pergit Leo paulo poſt: κατέχων τὴν σάρισσαν, ἤγουν τὸ μακρὸν κοντάριον, ὃ πρότερον μὲν τινὲς εἶπον πηχῶν ιϛ', κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν πηχῶν ιδ'. Vide Γαισαί.

ΣΚΑΠΛΙΑ.

Σκαπλία. Mauricius lib. VI. Strateg. cap. 15. σκουτάρια μικρὰ ὄντα ἔμπροσθεν κατὰ τοῦ στήθους φέρειν, καὶ σκέπειν ἐνταῦθα τὰς ζάβας· καὶ τὰ σκαπλία δὲ τῶν ζαβῶν ὄπισθεν κατὰ

Digitized by Google

τ͂ ὠμοπλάτων φέρειν. Idē lib. X. τοὺς μὴ ἔχοντας ζάβας τὰ σκαπλία τ͂ ζαβῶν φέρειν. Aliàs Καπλία. Idem Mauricius I. Strategic. cap. 1. ζάβας σὺν καπλίοις τελείας μέχει τοῦ ἀστραγάλου. Sic Καπούλια, Curopalat. pag. 53. σαγίσματος τῶν τοῦ ἵππου καπουλίων ἐπικειμένου. Quemadmodum verò Mauric. dixit, σκαπλία, ita & Gloſſ. vet. Conſcaplium. μετάφρενον. alibi, Interſcapulū.

ΣΕΔΕΤΑ.

ΣΈδετα. φοσσάτα, caſtra, σουδάτα. Σοῦδα enim, foſſa. infrà ſuo loco. L. XIIX. De Epiſcopali aud. οἱ ὑφεστῶτες, καὶ τῇ φυλακῇ προσκαρτεροῦντες στρατιῶται ἐν τοῖς σεδέτοις αὐτῶν, &c. Mauricius II. Strategic. cap. 7. Εἴ τις ζημιώσει στρατιώτην, ἐν διπλῇ ποσότητι τοῦτο αὐτῷ ἀποκαταστήσει. ὁμοίως καὶ συντελεστήν. Εἰ δὲ ἐν παραχειμαδίῳ, ἢ εἰς τὰ σέδετα, ἢ κατὰ πάροδον ἄρχων ἢ στρατιώτης ζη-

μιῶσαι συντελεσθῇ, καὶ μὴ τοῦτον δεόντως ἀποθε-ρεατεῦσαι, ἐν διπλῇ ποσότητι τοῦτο αὐτῷ ἀποκα-ταστῆσαι. Theophilus Anteceſſ. Inſtitut. De militari teſtamēto: Ἐν οἷς δὲ χρόνοις ἐν ἑτέροις διατρίβουσι τόποις, ἢ ἐν τοῖς λεγομένοις αὐτοῖς σεδέτοις, τουτέστιν ἔνθα διάγειν αὐτοὺς ἀνάγ-κη, τῶν στρατιωτικῶν ἐν τῷ διατίθεσθαι προνο-μίων οὐκ ἀπολαύουσι. Dixerat Tribonia-
» nus §.Illis autem. milites illis tempo-
» ribus per quæ, citra expeditionum
» neceſſitatem, in aliis locis, vel in ſuis
» ædibus degunt, minimè ad vindi-
» candum in teſtamento faciendo pri-
uilegium adiuuari. Theophilus ex-plicauit. & latinè dixiſſet: In teſta-
» mento milites non poſſe vti priuile-
» giis, quando aliis in locis degunt
» quàm in ſedetis,hoc eſt,locis,in qui-
» bus conſidere & conſiſtere neceſſe
habent. ſcilicet propter expeditio-num neceſſitatem. Temerè viri do-

ctiſſimi vulgatam repudiauere lectionem, (in ſuis ædibus.) ac nuperrimè Th. Marcilius curis ſecundis ad Martialis Amphitheat. Epigr. XVI.
» ſcribſit, (in ſuis ſedibus.) Perperam. Addubitauit autem vir diuini ingenij Cuiacius, Conſultatione XLIX. Et
» retinenda quidem lectio, in ſuis ædibus, hoc §. & l. vlt. C. de reſtitutionibus militum; vt in Baſilicis, *ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις.* At Sedeta militum ædes non ſunt. Patet ex Leon. Conſtitut. III. §. 1. *Ἐκλέξεις δὲ στρατιώτας ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑπὸ σὲ θέματος, μήτε παῖδας, μήτε γέροντας, ἀλλὰ ἀνδρείους, εὐρώστους, εὐψύχους, εὐπόρους. ὥστε αὐτοὺς ἐν τῷ ἐξπεδίτῳ, ἤγουν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ φοσσάτου, εἰς τὴν ἰδίαν στρατείαν ἀσχολουμένους, ἔχειν ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἑτέρους αὐτοὺς γεωργοῦντας, καὶ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν καὶ ἐξόπλισιν τοῦ στρατιώτου χορηγεῖν δυναμένους.* Idem Conſtitut. IIX. §. 4. *Ἐὰν τις τολμήσει βαγεῦσαι ὑπὲρ τὸν χρό-*

νον τοῦ κομεάτου, ἤγουν τῆς ἀπολύσεως τῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους. &c. Denique milites in ſedetis, in caſtris, in foſſatis, in aplictis, in expeditis ſiue expeditionibus, iure militari teſtamentum facere poſſunt: in ſuis ædibus, minimè.

ΣΕΙΡΟΜΑΣΤΗΣ.

Σ*Ειρομάστης. σαλίβα. μέγας ὀβελίσκος.* Vid. Cedren. pag. 578. Curopalates: *Τὸ τοῦ μεγάλου τζαουσίου σκιάδιον, καββάδιον, καὶ τὸ σκαράνικον, καὶ ταῦτα ὡς τοῦ πάπα τῆς αὐλῆς. φέρει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς ζώνης αὐτοῦ σιρομάστιν, ὃν κοινῶς καλοῦσι σαλίβαν.* Ibíque longè fallitur opinione Franciſcus Iunius. Philon V. *Βελοποιικῶν. πρὸς δὲ τὰ κεράμια, καὶ τὰ κρυπτόμενα ὀρύγματα, τοῖς σιρομάσταις χρῆσθαι.* Perſpicuè Io. Tzetzes Hiſtor. Chiliad. 256.

Πολλοὶ μὲν τὸ ἀκόντιον καλοῦσι σιρομάστην,

Ὥσπερ

Ὥσπερ κἀν τῇ Φινεὲς νοεῖται ἱστορία.
Ἐν ᾗ Ζαμβρὴν ἀπέκλινεν τούτῳ καὶ τὴν Χάσβην.
Κυρίως δὲ σιδήρεον τῶν τελώνων ὑπάρχει,
Ὡς μέγας ὀβελίσκος τις, ᾧ περιπλήττοντες τοὺς
σάκκους,
Τὰ κλεπτοτελωνούμενα νοοῦσι καὶ κρατοῦσιν.
Ἔγνως λοιπὸν. καὶ τίς ἐστι κυρίως στρομάστης.
Τοῦ Φινεὲς δὲ κεῖται σοι καλῶς ἱστορία
Ἐν τόπῳ τετρακοσιοστῷ ἐνενηκοστοπέμπτῳ.

Eo loci dixit ille: ἐκτεῖνε δόρατι περονήσας. Leo Tactic. XX. §.147. καὶ ἐκκεντήσας τοὺς ἁμαρτάνοντας.

ΣΕΚΟΥΝΔΟΙ.

Σεκουνδοι. οἱ ὑπὸ τὸν δέκαρχον τεταγμένοι ἐπιστάται. Leo Conſt. VII. §.76.

ΣΕΛΑ.

Σέλα. ἀστράβη, Nicet. Mauric. IIX. Strategic. Χρὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου ἐν ταῖς σέλαις ἐπιφέρεσθαι ἕκαστον στρατιώτην ὕδωρ

Digitized by Google

ἢ βουκελάτα, &c. Vide Δαιπωτάτοι. Ἀφέλεζα. Ἐπισέλλια. Curopalat. paſſim.

ΣΕΛΟΠΟΥΓΓΙΟΝ.

ΣΕλοπούγγιον. Sellæ marſupium. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Et Leo Conſtitut. VI. §. 10. Εἰς δὲ τὰς σέλας τὰς β σιδηρᾶς σκάλας καὶ λωρόσοκκα, πέδικλον καὶ σελουγγίον, ἐν ᾧ, καιροῦ καλοῦντος, δυνατὸν ὅσι καὶ τελῶν καὶ τεσσάρων ἡμερῶν δαπάνην χωρῆσαι. Idem Mauric. Χρὴ παραγγελθῆναι ἕκαστον στρατιώτην, ὥστε ἐν τῷ κινεῖν πρὸς παράταξιν ἐν τῷ σελοπουγγίῳ αὐτοῦ μίαν ἢ δύο λίτρας ἄρτου ἔχειν, &c. Vide Παξαμάδιον.

ΣΙΒΥΝΗ.

Vide Σιβύνη.

ΣΙΓΝΟΝ.

ΣΙγνον καὶ Σιγνοφόρος in veteribus Gloſſis. Signum & ſignifer. Sic Nicetas

in codice Barbarogræco, ſalutare crucis ſignum, ἱερὸν ἐκτυπον, nuncupauit σίγνον σαυρικόν. Vide Βάνδον. & adde hunc Procopij locum lib. II. Belli Vandalici, de bando, ſiue ſigno: Τοσαῦτα Βελισάριος παρακελευσάμενος, ἱππέας μὲν ἅπαντας, πλὴν πεντακοσίων, ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ ἔστελε. τῶν δὲ ὑπασπιστὰς, καὶ τὸ σημεῖον, ὃ δὴ Βάνδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι, Ἰωάννῃ ἐπιτρέψας τῷ Ἀρμενίῳ, &c. Item hunc è lib. IV. Μάλιστα δὲ αὐτόν τε (Σολόμωνα) καὶ Καρχηδόνα πᾶσαν ξυνετάραξε τὰ ἐς Ἄγαν τὸν Μασσαγέτην καὶ Ῥουφῖνον τὸν Θρᾷκα ἐν Βυζακίῳ ξυνενεχθέντα· ἄμφω γὰρ λογιμώτατοι ἔν τε τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ, καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατεύματι. ἅτερος μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς Βελισαρίου δορυφόροις ταττόμενος, ὁ δὲ ἕτερος, ἅτε ἁπάντων εὐψυχότατος, τὸ σημεῖον τοῦ στρατηγοῦ ἐν ταῖς παρατάξεσιν εἰωθὼς φέρειν, ὃν δὴ Βανδοφόρον καλοῦσι Ῥωμαῖοι.

ΣΙΛΕΝΤΙΟΝ.

Σιλέντιον. Silentium. Mauricius I. Strategic. cap. 14. Παραγγέλλει ὁ μανδάτωρ σιλέντιε μανδάτα. &c. Vide Σχήματα.

ΣΚΑΛΑ.

Σκάλα. Ἀναβολεύς, Suid. Vide Δαιπωτάτοι.

ΣΚΕΛΙΣΜΑΤΑ.

Σκελίσματα. βήματα. Leo Conſtitut. VII. §. 76. Καὶ στρεφόμενοι οἱ σεκοῦνδοι, τουτέστιν οἱ ὑπὸ τὸν δέκαρχον τεταγμένοι ἐπιστάται, ἐξέρχονται * διαστήματα ἄχρι τῶν βημάτων, ἤτοι * σκελισμάτων, ὥστε μὴ δύνασθαι τὰς βαλλομένας παρὰ τῶν ἐναντίων σαγίτας ἑκατέρωθεν βλάπτειν τοὺς νώτους τῶν ἀποβλεπόντων.

ΣΚΛΑΒΙΝΙΣΚΙΑ.

ΣΚλαβινίσκια. Leuiora iacula, qualia erant Sclauinorum. Mauricius I. Strategic.cap. Ποῖα δεῖ ὅπλα ἔχειν τοὺς ψιλούς. Σκλαβινίσκια τοὺς ἀπείρους πρὸς τοξείαν ἔχοντας, ἢ καὶ λειπομένους, ὡς εἰκὸς, τόξων. Leo Conſtitut. XIIX. §. 69. & 86. Σκλαβικὰ ἔθνη ὡπλίζοντο μικροῖς ἀκοντίοις, ἤγουν ῥιπταρίοις, δυσὶν ἕκαστος ἀνήρ. Suidas: Σκλαβινὸν ἔθνος τὸ πέραθεν τοῦ Ἴστρου. Sic ſuprà, Μαυρίσκια.

ΣΚΟΥΛΤΑΙ.

ΣΚοῦλται. Mauricius II. Strateg. cap. 2. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως πρὸς ἀναγκαῖα (φαρδέα) ἐν ταῖς σκούλταις. οὐ διαφαίνονται γὰρ μήκοθεν τοῖς πολεμίοις αἱ ζάβαι. Vide φαρδέα. Idem IIX. cap. 4. Χρὴ τὰ κατὰ τοὺς ἐχθροὺς σπουδάζειν πολυπραγμονῆσαι διὰ σκουλτῶν ἀκριβῶν καὶ συνεχῶν, ἐκ διαστημάτων ἱκανῶν, καὶ διὰ κατασκόπων, ἤτοι ἐκσπλωρατόρων.

ΣΚΟΥΛΤΑΤΩΡΕΣ.

ΣΚουλτάτωρες. κατάσκοποι. Idem Mauricius II. Strategic. cap. 3. Σκουλτάτωρες, οἱ καὶ κατάσκοποι λέγονται. Leo Conſtit. III. Σκουλτάτωρες οἱ καὶ κατάσκοποι λέγονται· οἵ τινες μανθάνοντες τὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀπαγγέλλουσι. Idem Conſtitut. XII. §. 56. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων ὑποδεεστέρων καθ' ἑκάστην τοῦρμαν σκουλτάτωρας, ἤγουν βιγλεύοντας, ἀφορίσεις, δύο μὲν κατὰ τάγμα. paulo poſt: οἵ τινες καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ, ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν μέρεσιν, εἰς οὓς καὶ τάσσονται τόπους, ἀπὸ διαστημάτων ΣΚΟΥΛΤΕΥΕΙΝ ὀφείλουσιν, ἕως τῆς τελείας τοῦ πολέμου ἐκβάσεως. Eadémque fere verba in Mauric. III. cap. 11. Et lib. VII. cap. 9. Καὶ ἐν βάνδον μετ' αὐτῶν ὀφείλουσιν σκουλκεύειν, καὶ τὰς πόρτας τοῦ φοσσάτου φυλάττειν. Latini, Auſcultare. & Nos, Eſcouter. Vide Cuiac. VI. Obſer. c. 33.

ΣΚΟΥΤΑΡΙΑ.

Σκουτάρια. Lexicon Cyrilli mſ. Θυρεὸς, ἀσπὶς. ὁ παρὰ ῥωμαίοις καλεῖται σκουτάρειον. Leo Conſtitut. V. §. 3. Σκουτάρια μεγάλα, ἅπερ λέγονται θυρεοί. καὶ ἕτερα τῶν πεζῶν, τὰ ποτὲ λεγόμενα, πέλται. ἕτερα σκουτάρεια σιδηρᾶ, στρογγύλα, σεσαμιωμένα. Nicet. Σκουτάρειον στρογγύλον, θυρεὸς ἱππικός. Cedrenus 343. οἱ ῥωμαῖοι δὲ εὑρόντες τὸ τοῦ Ραζάσου νεκρὸν, ἔλαβον σκουτάρειον αὐτοῦ ὁλόχρυσον, καὶ τὸ λωρίον, καὶ τὰ βραχιόνια αὐτοῦ, καὶ τὴν σέλαν. Mauricius I. Strategic. cap. 20. καὶ ὅπου μὲν ἀραιότεροί εἰσι τόποι, τοὺς καβαλλαρίους περιλαμβάνειν, καὶ τὰς σκούλτας ποιεῖν. ὅπου δὲ δασεῖς καὶ δυσχερεῖς, τοὺς ψιλούς. τοὺς δὲ ψιλοὺς, μὴ ὡς τοὺς σκουτάτοις ἐπ' εὐθείας τάσσεσθαι, ἀλλὰ κατὰ δρούγγους, τουτέστι τρεῖς ἢ τέσσαρας μὲν ψιλοὺς ἀκοντιστὰς, ἐπιφερομένους καὶ τὰ σκουτάρεια αὐτῶν, ἵνα εἰ χρεία γένηται, καὶ ΣΚΟΥΤΕΥΩΣΙ καὶ ἀκοντίζωσιν οἱ αὐτοί.

Digitized by Google

ὡς ἕνα δὲ τοξότην ὑπ' αὐτῶν φυλάττεσθαι δυνάμενον. Leo Conſtitut. VI. §. 24. ὁπλίτας, οὓς οἱ νεώτεροι ΣΚΟΥΤΑΤΟΥΣ ἐκάλεσαν. Idem §. 25. ὁπλίσεις μὲν οὖν τὸν πεζὸν σκουτάτον, τὸν πάλαι καλούμενον ὁπλίτην, οὕτως, ὥστε ἔχειν σπαθίον, κοντάριον, σκουτάριον, ὅτε μὲν χρεία καλεῖ ἐπιμήκες, μέγα, ὃ καλεῖται θυρεός. &c. Idem Conſtitut. VII. §. 3. τοὺς μὲν ὁπλίτας σκουτάτους, ἤγουν τοὺς φοροῦντας πανοπλίαν.

ΣΚΡΙΒΩΝΕΣ.

Σκρίβωνες. Deputati, equitum peditúmque. quaſi medici militum. Leo Conſtitut. III. §. 6. Καὶ ἕτεροί τινες πρὸς τὰς χρείας ἀφωρισμένοι, οἱ σκρίβωνες. Idem §. 15. Δεπωτάτοι δὲ προσηγορεύοντο πάλιν οἱ νῦν λεγόμενοι σκρίβωνες, οἵ τινες παρακολουθοῦντες τῇ παρατάξει, τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀναλαμβάνονται ὡς ἰατροὶ καὶ περιποιοῦνται. Item: Σκρίβων κατὰ λατί-

νοις ὁ τῶν

νὺς ὁ τῶν σωματοφυλάκων ὑπερφερόμενος. Suid. ex Theophylacti Simocatæ Legat. I. & Κομεντίολον ἄνδρα τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ὑπερφερόμενον σκρίβωνα κατὰ λατίνους. Agathias Hiſtor. III. εἷς δέ γε ἦν οὗτος τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, οὓς δὴ Σκρίβωνας ὀνομάζουσιν. In Notitia Imp. Ro. ſub Magiſtro officiorum ſunt. Vide Δεπουτάτοι.

ΣΟΥΒΛΙΑ.

Σουβλία. ὀπήτια. Suid. Gloſſar. Σουβλίον, ſubula. Item: Subla, ὀπήτιον, περόνη. Item: Sublones, ὄρυγες. Hinc in opere nefario, Subulones. Vide, Καρφία. Io. Tzetzes Hiſtor. Chil. XI. 208. Πεζομαχασκοπάπουτζον, τζαγγάριον, ξυλοσούβλον. Cedrenus 368. ἑτέρους δὲ ἐπὶ ξυλίναις σούβλαις προσαναρτήσαντες ἐπὶ πυρὸς ὤπτησαν. ligneis obeliſcis, ſubulis, verubus. Male Xylander, ſublicis.

Z

ΣΟΥΔΑ.

ΣΟύδα: foſſa. Nicet. Σοῦδαν ποιεῖν, διαταφρεύειν. Leo Conſtitut. XIV. Ὅταν τοίνυν ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν χώρᾳ στρατοπεδεύῃς, περιβαλοῦ σοῦδαν βαθεῖαν κἂν εἰς μίαν μόνην ἡμέραν, ὡς εἴρηται, ὀφείλῃς ἀπλικεύειν. Conſtantin. Tactic. vbi de aplicto ſiue foſſato. ὤρυσσε ἔξωθεν σοῦδαν, πλάτος μὲν, ποδῶν πέντε, ἢ καὶ ἕξ, βάθος δὲ ποδῶν ἑπτὰ ἢ καὶ ὀκτώ, καὶ ἵνα πίπτῃ τὸ χῶμα τοῦ ὀρύγματος εἰς τὴν ἔσω ὄψιν. ἔξωθεν δὲ τῆς σούδας ῥίπτε τριβόλια ἢ καὶ ὤρυσσε λάκκους μικροὺς, &c. ΣΟΥΔΑΤΟΝ, φοσσᾶτον. Vrbicius: βασταγαὶ παπυλαιώνων, ἀσχολίαι περὶ τὴν τούτων κατάπηξιν, φοσσάτων ἢ σουδάτων ἐργασίαι.

ΣΠΑΘΙΑ.

ΣΠαθία. Gloſſ. Σπάθη, τὸ ξίφος, ſpathula. Mauricius I. Strategic. cap. 14.

Digitized by Google

milites exerceri iubet, pugnando ποτὲ μὲν μετὰ βεργίων, ποτὲ δὲ μετὰ σπαθίων γυμνῶν. Idem XI. τὸ περσικὸν ἔθνος ὁπλίζεται ζάβαις ἢ λωρικίοις, τόξοις τε καὶ σπαθίοις. Leo Conſtitut. V. §. 3. σπαθία ἠκονημένα καὶ στοσαμιωμένα. Vide Cedren. 343.

ΣΠΑΘΙΟΣ.

Σπάθιος. σπαθάτος. Ducis armiger. Mauricius I. Strategic. cap. II. εἰ δὲ μέρος γυμνάζεται, μηδένα ἔμπροσθεν περιπατεῖν, εἰ μὴ τὸν τοῦ μέρους ἄρχοντα καβαλλάριον, μετὰ μανδατώρων δύο, στράτωρος ἑνὸς, καὶ σπαθίου ἑνός. Leo Conſtitut. VII. §. 36. Καὶ εἰ μὲν τάγμα ἐστὶ τὸ γυμναζόμενον, τὸν τοῦ τάγματος ἄρχοντα ἔμπροσθεν περιπατεῖν, εἰ μὴ τουρμάρχην καβαλλάριον μετὰ μανδατώρων δύο, στράτωρος ἑνὸς, καὶ σπαθίου ἑνὸς, ἤτοι τὰ ὅπλα τοῦ ἄρχοντος φέροντος. Vel potius legendum vt in cod. Mediceo: καὶ εἰ μὲν τάγμα ἐστὶ τὸ

Digitized by Google

γυμναζόμενον, καὶ τοῦ τάγματος ἄρχοντα ἔμπροσθεν περιπατεῖν, μετὰ μανδάτωρος καὶ καμπιδούκτωρος. εἰ δὲ τοῦρμα γυμνάζεται, μηδένα ἔμπροσθεν περιπατεῖν, εἰ μὴ τουρμάρχον καβαλλάριον, &c.

ΣΤΑΒΑΡΑ.

ΣΤάβαρα. Iulius Africanus: εἰ μὲν εἰσὶν ἅμαξαι, ἢ στάβαρα, ἢ ἕτερον οἰκοδόμημα. Vid. Γαραπόρπα. ΣΤΑΒΑΡΩΣΑΙ. Leo Conſtitut. XI. §. 8. Ἔχε δὲ καὶ βίγλας ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ ἁμάξας ἢ χαρακώσεις, ἐὰν εἰσὶ, λίθων δυνατῶν, ἢ καταπήξεις, ὃ λέγεται σταβαρῶσαι. Conſtantinus Tactic. cap. Πῶς δεῖ τὸν στρατηγὸν τὰ ἄπληκτα ποιεῖν μετ' ἀσφαλείας. Εἰ δὲ εἰσὶν ἅμαξαι, καὶ στήσεις αὐτὰς γύρωθεν τοῦ ἀπλήκτου, πολύ ἐστιν ὀχυρὸν, ἢ κόψον δένδρα, καὶ σταβάρωσον αὐτὸ, ἢ μετὰ τῶν τοιούτων δένδρων, ἢ μετὰ ξύλων μεγάλων. In Gloſſ. Philox. legitur: Sarraca, ἅμαξα. in ms. Saradum, amaxa.

ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗΣ.

Στρατηλάτης. Mauricius I. Strategic. cap.8. Τὴν δὲ παράταξιν πρὸς τὸ μέτρον τοῦ εὑρισκομένου στρατοῦ ποιεῖν. ταύτην δὲ εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη διανέμειν ἐξ ὅσων ἀπαντήσει ταγμάτων τε καὶ ἀκιῶν. τουτέστιν εἰς τὸ δεξιὸν, οὗ ἄρχει ὁ δεξιὸς μεράρχης, ἤτοι στρατηλάτης. εἰς ἀριστερὸν, οὗ ἄρχει ὁ μέσος * ἀριστερὸς μενάρχης. Idem II. cap.4. Τὰς δὲ μοίρας ταύτας τρία μέρη ἴσα γίνεσθαι, καὶ ἐπιστῆναι αὐτοῖς μεράρχας τοὺς λεγομένους στρατηλάτας, φρονίμους, εὐτάκτους, καὶ ἐμπείρους, εἰδότας, εἰ δυνατὸν, καὶ γράμματα. Cedrenus 343. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποστέλλει Βοάνην τὸν στρατηλάτην μετ' ἐπιλεκτῶν στρατιωτῶν ὀλίγων. Gloſſ. vet. στρατηλάτης, Magiſter militum. Vide Μεράρχαι.

ΣΤΑΥΛΟΝ.

Σταῦλον. Anonym. περὶ κατασ. ἀπλ. Πρὸς δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἔμπροσθεν

Digitized by Google

τῆς κόρτης, σκηνὴ πηγνύσθω τὸ ἀρχονταρεῖον. ἔμπροσθεν δὲ καὶ ταύτης, οἱ τοῦ στάβλου ἄρχοντες σὺν τοῖς βασιλικοῖς ἵπποις ἱστάσθωσαν. paulo poſt: μετὰ δὲ τὴν στάσιν τῶν τοῦ στάβλου ἀρχόντων, καὶ τῶν σταυλοκομήτων, ἡ μεγάλη ἑταιρεία πρὸς ἀνατολὰς ἀπληκευέτω. Curopalat. Ὁ μέγας κοντοσταῦλος. Vide Κόρτη. Moſchopulus: Σταθμὰ ἐπὶ ζυγοῦ. σταθμοὶ δὲ οἱ οἶκοι ἔνθα ἑστήκασιν οἱ ἵπποι, ἢ βόες, ἤγουν οἱ κοινῶς, σταῦλοι.

Σ Τ Ο Λ Α Ι.

ΣΤολαί. Leo Conſtitut. VI. §. 36. de antiqua velitum armatura: Στολὰς δὲ εἶχον * στερεὰς καὶ πηκτὰς ἀπὸ λωρικίων, καὶ κλιβανίων, καὶ τῶν ἄλλων. Et ſanè circa hunc locum indiligens fuit Io. Checus. Nicet. Choniat. clibania vocat, στολὰς ἐπιθωρακίους.

Digitized by Google

ΣΧΗΜΑΤΑ.

ΣΧήματα in exercitu dicuntur, κινήσεις, quando acies in varias formas mouetur. cuiuſmodi cernere eſt permulta in Æliani Tacticis, & Leon. Conſtitut. Mauric. I. Strategic. cap. Ποίας δεῖ κινήσεις γυμνάζεσθαι τοὺς πεζούς. Παραγγέλλει ὁ μανδάτωρ σιλεντίου μανδάτα. ΚΑΒΕΤΕ ΝΟ ΒΟΣ ΤΟΥΡΒΕΤΙΣ. ΟΡΔΙΝΕΜ ΣΕΡΒΑΤΕ. ΒΑΝΔΟΣΕΚΙΤΕ. ΝΕΜΟ ΔΕΜΙΤΤΑΤ ΒΑΝΔΟΥΜ, ΕΤ ΙΝΙΜΙΚΟΣ ΣΕΚΟΥΑΤΟΥΡ. καὶ κινοῦσι πράως καὶ ἡσύχως, ὥστε μηδὲ ψιθυρισμὸν γίνεσθαι παρά τινος. ἐθίζεσθαι δὲ αὐτοὺς πρὸς ταῦτα, φωνῇ καὶ νεύματι, διὰ σημείου τινὸς κινεῖν, καὶ ἵστασθαι, καὶ λεπτύνεσθαι, ἤτοι μερίζεσθαι τὸ βάθος τῶν ἀκιῶν, περιπατεῖν ἴσως τε συντεταγμένως, τε ἐπὶ διαστήματι ποικίλοις τόποις, καὶ διαφόρως πυκνοῦσθαι, ἤτοι σφίγγεσθαι κατὰ τὸ βάθος καὶ μῆκος, φυλκω

περιπατεῖν, συμβάλλειν σχηματικῶς, ποτὲ μὲν μετὰ βεργίων, ποτὲ δὲ μετὰ σπαθίων γυμνῶν. In XII. Mauricij libris, voces, παραγγέλματα, ſiue mandata, quibus in acie ordinanda vtebantur, paſſim occurrunt huiuſmodi : MOVE. STA. IN QVA TERRA AMBVLAT. AD LATVS STRINGE. AD DECARCHAS. AD PENTARCHAS. AD TETRARCHAS. IVNGE. PERCVTE. CVRSOR MINA. CVM ORDINE SEQVE. CEDE. TORNA. MINA. DEPONE SENESTRA. DEPONE DEXTRA. TRANSFVRMA. CLINA DEXTRA. CLINA SENESTRA. REDE. LARGA DEXTRA. LARGA AD AMBAS PARTES. DIRIGE FRONTEM. * ΜΕΔΙΠΑΡΤΙ-

Digitized by Google

TIΣ AD DIPHALANGIAM. PRIMI STATE. SECVNDI AD DIPHALANGIAM EXITE. *ΑΔ ΦΟΥΛΚΩ. *ΠΑΡΑΤΙ. *ΑΔΙΟΥΤΑ. *ΔΕΟΥΣ.

ΣΩΛΗΝΑΡΙΑ.

ΣΩληνάρια. Mauricius I. Strategic. cap.5. & Leō Conſtitut. V. §.5. Σωληνάρια μετὰ μικρῶν σαγίττων καὶ κουκούρων αὐτῶν, ἅπερ καὶ ἐπὶ πολλοῦ διαστήματος ῥίπτονται διὰ τῶν τοξαρίων, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἄχρηστά εἰσιν. Vid. Philipp. Pigafetta ad hunc locum. Suid. Σωλὴν σωλῆνος, τὸ παρ' ἡμῖν σωληνάριον.

τ.

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ.

TAξείδιον. Lexic. Cyrilli ms. Τάξις, τὸ στρατιωτικὸν σύνταγμα, ἐξ οὗ καὶ ταξεῶται, καὶ ταξείδιον. Anonym. Καὶ εἴπερ φυλάττοιτο ἡ ἀκρίβεια αὕτη ἀδνουμίων, τοῦ ταξιδίου οὐ τολμήσουσιν οἱ στρατευόμενοι ἀπολιμπάνεσθαι. Baſil. Porphyrog. Nouel. II. διερχόμενοι τὰ θέματα τῆς βασιλείας ἡμῶν, καὶ πρὸς τὰ ταξείδια ἀπερχόμενοι. Hinc explicandus Cedreni locus. 541. εἶτα πρὸς ταξείδιον συνεχῶς ἐξιὼν, δεινῶς ἐκάκου τὸ ὑπὸ χεῖρα. &c. fallitur enim Guil. Xylander. Vide Κομεάτον. Conſtantinus Tactic. ἑτοιμάζειν τὰ ἐπιτήδεια πρὸς τὸν καιρὸν, ὥστε παραχει-

μάσαι μέλλῃ πρὸς τὸ φοσσάτον, ὥστε ταξιδεῦσαι. ὀφείλουσι γὰρ πάντοτε εὐτρεπίζειν τὰ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ ταξειδίου. Anonym. βασιλέως ταξιδεύοντος.

TAYPEA.

Ταυρέα. Mauricius I. Strategic. cap. 16. Γίνονται δὲ τὰ σήματα ταῦτα διὰ τὰς αἰτίας ταύτας. φωνῇ, ἤτοι νεύματι διὰ σημείου τινὸς κινοῦσι καὶ ἵστανται. καὶ ὅτε θέλει κινῆσαι, σημαίνει βουκίνῳ ἢ τῇ ταυραίᾳ ὁ καμπιδούκτωρ, ἢ τῇ φωνῇ, καὶ κινοῦσιν. εἰ δὲ στῆναι, ἢ τῇ τούβᾳ, ἢ τῇ φωνῇ, ἢ νεύματι τῆς χειρὸς, καὶ ἵστανται. Leo Conſtitut. VII. §. 69. ὅτε δὲ θέλει κινῆσαι, σημαίνει εἰ βουκίνῳ, ἢ τῇ * ταυρέᾳ ὁ καμπιδούκτωρ, ἢ τῇ φωνῇ, καὶ κινοῦσιν. Vide Βούκινον, & Τούβα. Suidas: Ταυρείη, φωνὴ τοῦ ταύρου.

TENTA.

Τέντα, σκηνή. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Καλὸν δὲ ἐστι τέντας κατὰ τὸ σῆμα

τῶν Ἀβάρων ἢ Τούρκων γίνεσθαι, ὅτι καὶ κομπταὶ καὶ χρειώδεις εἰσίν. Idem: *ἀναγκαῖόν ἐστι ἀπὸ διαγραφῆς εἰς τοὺς κατωτέρους στρατιώτας, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἄνδρας ἕνα παῖδα ἐπινοεῖν. τὸ ὅμοιον δὲ τρόπον ποιεῖν καὶ εἰς τὰ σαγμάρια, ὧν χρεία κατὰ τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὰς ζάβας καὶ τὰς τέντας αὐτῶν.* Leo Conſtitut. V. §. 11. *φροντίσεις δὲ καὶ ἑτοιμάσεις καὶ τὰς λεγομένας τέντας καὶ ἀτεγίας, μετὰ τῆς αὐτῶν ἐξοπλίσεως, ἐν αἷς καὶ ὑετῶν καὶ καυμάτων, ὅτε χρεία, ἕξεις ἐλευθερίαν.* cod. Medic. *αἵ τινες καὶ βροχὰς καὶ καύματα ἀπαντήσουσι.* Vide *Σαγία.* & *Καμδρόδη.* Nicet. & Curopalat.

TOYBA.

Τούβα. Leo Conſtitut. VII. §. 69. *εἰ δὲ στῆναι θέλει, ἢ τῇ τούβα, ὅ ἐστι μικρὸν βούκινον, ἢ τῇ φωνῇ, ἢ νεύματι τῆς χειρὸς, καὶ ἵστανται.* Mauricius I. Strategic. cap. 11. *Μηδὲ βούκινον ἢ τούβαν λέγειν εἰς ἕκαστον μέρος, πλὴν*

τοῦ μεράρχου, κἂν εἰ συμβῇ πολλὰ εἶναι. ἵνα μὴ θορύβου γινομένου τὰ μανδάτα ἐξακούωνται. Idem cap. 20. Παραγγελθῆναι δὲ τοῖς ψιλοῖς περαιτέρω τοῦ δύνασθαι αὐτοὺς ἀκούειν ἢ βουκίνου ἢ τούβας, μὴ χωρίζεσθαι τῆς παρατάξεως. Idem cap. 22. δεῖ τὸν στρατηγὸν περὶ αὐτὸν ἔχειν τουβάτωρας τε καὶ βουκινάτωρας. καὶ τῆς τούβας τελεστάκις σημαινούσης περὶ ἑσπέραν παύεσθαι τῶν πόνων, καὶ δειπνοῦντας ψάλλειν τὸν τελεσάγιον ὕμνον. Vide Βούκινον. Καμπιδούκτωρ.

ΤΡΑΠΕΖΙΤΗΣ.

Τραπεζίτης. Anonym. ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐδὲ αὐτοὶ οἱ μετὰ μισθοῦ καὶ ἀννόνας Ἀρμένιοι ὄντες, καλῶς τὴν τῶν βίγλων ὑπηρετοῦσι δουλείαν ἀπὸ τῶν ἀποστελλομένων κατασκόπων, χρὴ τὰς κινήσεις τῶν φοσσάτων ἀναμανθάνειν, τοὺς τραπεζίτας ἐπιλέγεσθαι γυναίους καὶ ἀνδρείους, οὓς οἱ Ἀρμένιοι ΤΑΣΙΝΑΡΙΑΣ καλοῦσι· τοὺς ἐκ ΜΑΤΡΙΚΙΟΥ ἀπογράφεσθαι, καὶ ἀρχη-

γοὺς ἐν αὐτοῖς ἐφιςᾶν. Idem: τοὺς τραπεζίτας ἀποςέλλειν ἤτοι * τὰ σινάκια, καὶ κατασκόπους πλείςους.

TPIBOYNOI.

Τριβοῦνοι. Mauricius I. Strategic. Δεῖ τοὺς χρησίμους τῶν τριβούνων, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ταγμάτων, εἰς τὰς πόρτας τῆς φοσσάτου ἀφορίζεσθαι. &c. Leo Conſtitut. XI. §. 18. Δ.τ.χ.τῶν κομήτων μ.τ. &c. Zonaras in Valentiniano: Ἦν δὲ εὐσεβὴς τὰ πρὸς θεόν, διὸ καὶ ὑπερορία αὐτὸν Ἰουλιανὸς κατεδίκασεν. εἶτα τριβοῦνον ἀριθμοῦ τῆς ὑπερορίας ἀνακληθέντα ἐποίησεν. Apud Corippum Africanum lib. III. Palatini Tribuni. Vide Κούρσωρες, & Μίσσαι.

TPIΠOΔON.

Τριπόδιον, Tripodium. Τριποδίζω, Tripedo. Gloſſ. vet. Vide Κάλπα.

Digitized by Google

ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ.

Τρισάγιος ὕμνος. Vide Μίασα. Τεβάωρες. Balſam. ad cap. 14. Synod. Sept.

ΤΖΙΚΟΥΡΙΑ.

Τζικούρια. Corona pretioſa: τζιτλα, τζικούρη, σεκούρις, πέλεκυς. Leo Conſtitut. VI. §. 11. Πάντας δὲ ἔχειν δεῖ τὸν καβαλλάριον στρατιώτην καὶ * τζικούριον δίστομον. τὸ ἐν στόμα πάξιν ξίφους κονταρίου, μακρὸν, καὶ ὀξὺ, ἀποκρεμάμενον μετὰ θηκαρίου δερματίνου ἐν τῇ σέλλᾳ. Vitioſam hanc lectionem ſequutus eſt Interpres. Legendum verò ex codice Mediceo: τὸ ἐν στόμα δίκην ἀξινάρ ἐπιμήκες, καὶ τὸ ἕτερον, δίκην ξίφους κονταρίου μ. καὶ ὀ. ἀ. &c. Vide Βαρδούκιον. Σαλίβα.

ΤΟΞΑΡΙΑ.

Τοξάρια, τόξα. Mauricius II. Strateg. cap. 2. Τοὺς δὲ ἀμφοτέρους ἀπαλωτέροις

χρήσασθαι τοξαρίοις. Leo Conſtitut. V. §.3. Τοξάρια μετὰ θηκαρίων αὐτῶν. Et paſſim.

ΤΟΞΟΖΩΝΙΑ.

Τοξοζωνία. Mauricius II. Strateg. cap. 2. milites habeant, inquit, ἐν τοῖς τοξοζωνίοις ῥινία καὶ σουβλία. Idem legitur apud Leon. Conſtitut. VI. §. 2.

ΤΕΤΡΑΔΙΑ.

Τετράδια in excubiis ſiue vigiliis fiebant à IV viris. Anonymus: Τὰ δὲ ἐξ ἔθους ἐξώβιγλα καὶ ἐσώβιγλα, τὰ καὶ πλησιέστερον ἱστάμενα, δεῖ ποιεῖν ἀκοντιστῶν καὶ τοξοτῶν πεζῶν. τὸ δὲ ἐσώβιγλον ἐχέτω ἄνδρας ὀκτώ. διϊστάμενα ἕκαστα ἀπὸ τοῦ χάρακος ὡσεὶ τόξου βολὴν, ἢ καὶ μικρόν τι πλέον. τὰ δὲ ἐξώβιγλα, μακρότερον στηκέτωσαν, ἀπέχοντα τῶν ἐσωβίγλων μὴ πλέον λιθοβολῆς. ταῦτα δὲ ἀπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν ἔστωσαν, ἅτινα καὶ καλοῦνται Τετράδια.

ΤΟΥΛ-

ΤΟΥΛΔΟΝ.

Τοῦλδον. Leo Conſtitut. III. §. 29. Τοῦλδον ἐστὶν ἡ ἀποσκευὴ καὶ χρεία πᾶσα τῶν στρατιωτῶν, τουτέστι παῖδές τε καὶ ὑποζύγια, καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, καὶ εἴ τι ἕτερον πρᾶγμα πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ φοσσάτου ἐπισύρεται. Mauricius II. Strategic. cap. 5. Τοῦλδος, ἤτοι τὰ σαγμάρια. Idem lib. V. cap. 3. Καταλιμπάνειν τὸ πλείονα καὶ ἄχρηστον τοῦλδον, καὶ τὰ περισσὰ ἄλογα, καὶ ἐργαλεῖα, καὶ ἕτερα εἴδη, ὧν χρεία οὐκ ἐστὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου. Anonymus: Δεῖ οὖν σε, στρατηγέ, καὶ τοῦτο παραφυλάττειν, καὶ ἡνίκα πλησιάσαι μέλλεις τοῖς πολεμίοις, τὸ τοῦλδον ἀπὸ σοῦ διαχωρίζειν καὶ ἀποστέλλειν μήκοθεν, ἐν ὀχυρῷ τόπῳ, ἢ ἐν κάστρῳ, ἄνδρά τινα τῶν χρησίμων καὶ ἐμπείρων ἐφισταμένων προνοεῖσθαι αὐτοῦ. Cedrenus 323. Λαμβάνουσι δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὸ τῶν Περσῶν τοῦλδον, καὶ τὸ βασιλικὸν σκηνοπήγιον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἐπίδοξον οὖσαν, καὶ τοὺς ἐλέφαντας. Sic pag. 343. προα-

Digitized by Google

πέστλε τοῦλδον. & pag.393. λαβόντες τὸ τοῦλδον. Nec audiendus Xylander, qui ſignum aut vexillum fuiſſe putat. Hiſtoria miſcella lib. XIIX. & XXIII. apparatum ſarcinæ, &, ſarcinam, interpretatur.

ΤΟΥΡΜΑ.

Τοῦρμα. Leo Conſtitut. III. §. 9. Μέρος γάρ ἐστιν ἡ τοῦρμα, τὸ ἐκ τελῶν μοιρῶν, ἤγουν δρούγγων, συγκείμενον ἀθροισμα. Conſtant. Porphyrog. Θέμα Ὀπτιμάτων οἰκτρότατον, καὶ μήτε τούρμαις, μήτε δρούγγοις τετιμημένον. In Conſtantini Tacticis ſcribtum reperio, Τουρμάριον· Προστάσσομεν δὲ ἵνα ἕκαστον τουρμάριον ἔχῃ καὶ δρέπανα καὶ ἀξινάρια, &c.

ΤΟΥΡΜΑΡΧΑΙ.

Τουρμάρχαι. Leo Conſtitut. III. §. 7. Νῦν δὲ ὑποστρατηγὸς οὐ γνωρίζεται εἰ

μὴ ὁ καλούμενος μεναρχης. καὶ τουρμάρχης ἐστὶν ὁ ποτὲ καλούμενος μεράρχης, ἤτοι ὁ τοῦ μέρους τὴν ἀρχὴν ἐμπεπιστευμένος. Corruptus hic locus in fragmentis à Robortello & Vulcanio editis. Idem Leo §.43. Μεράρχαι, οἱ λεγόμενοι ποτὲ καὶ στρατηλάται, νῦν δὲ τῇ συνηθείᾳ καλούμενοι τουρμάρχαι. Conſtantinus Themate I. Οἱ δὲ λεγόμενοι τουρμάρχαι, εἰς ὑπουργίαν τῶν στρατηγῶν ἐπενοήθησαν· σημαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, τὸν ἔχοντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας τοξοφόρους πεντακοσίους, καὶ πελτασὰς τετρακοσίους, καὶ δεξιολάβους ἑκατόν.

ΤΟΥΦΙΑ.

Τούφια. λόφοι, Xenophon. Κύρ. παιδ. VII. & VI. pag. 100. & 102. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Κασσίδας ἐχούσας ἄνωθεν τούφια μικρά. Idem: μικρὰ τούφια κατὰ τῶν ὀπισθοτελίνων καὶ ἀντελίνων τῶν ἵππων.

Idem: Τοῦφια εἰς τὰς ὀπισθελίνας τέσσαρα, κορυφάδιν, καὶ ὑπογένειον τουφίν. Vide Κορυφάδην. Hinc apud Curopalatem pag. 201. legendum arbitror: μικρὸν δὲ ἄνωθεν τῶν ἀστραγάλων περιδεδεμένας μετάξας ἐρυθρὰς, ἅπερ ὀνομάζονται τούφια. νῦν οὖν τὰ μὲν ἄλλα οὐκ εἰσὶ, τὸ δὲ τῶν τουφίων γίνεται. Nicetas Choniates, τοῦφα, πάρα. Zonaras in Baſil. Porphyrog. πάρα ταινιωθεὶς ὀρθία, ἣν τοῦφαν καλεῖ ὁ δημόδης. Fl. Vegetius III. Muta ſigna ſunt aquilæ, dracones, vexilla, flamulæ, tuphæ, pinnæ. Vide Φλάμουλα.

Φ.

ΦΑΜΙΛΙΑΡΙΚΑ.

Φαμιλιαρικὰ dicuntur ea quæ militibus dãtur ad familiam alendam. quæ familiarici titulo dantur cuíque militi. Mauricius I I. Strategic. cap. 2. Χρὴ ἀναγκάζεσθαι τοὺς στρατιώτας, καὶ μάλιστα τοὺς τὰ φαμιλιαρικὰ λαμβάνοντας, πάντως παῖδας αὐτοῖς ἐπινοεῖν, ἢ δούλους, ἢ ἐλευθέρους, κατὰ τὴν γεγραμμένην διατύπωσιν· καὶ ἐπιμελῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς χρυσικῆς ῥόγας, ὥσπερ τοὺς στρατιώτας, οὕτω δὲ τοὺς παῖδας αὐτῶν, καὶ τὸ ἄρμα, ἀπογράφεσθαι καὶ καταζητεῖσθαι, εἰς τὸ εἰδέναι αὐτοὺς ἀπὸ ποίων πλῶν ταύτην λαμβάνουσιν. Hinc ΦΑΜΙΛΙΚΩΣ,

cum familia. Georg. Cedren. 368. Καὶ τοὺς μὲν περιελθόντας Χερσῶνος μβ ὄντας, φαμιλικῶς πρὸς τὸν βασιλέα ἐξαπέστειλεν. Georgius Codinus in Conſtantinopoli. ἔδοξεν εἶναι ἐκ φαντασίας εἰς τὴν Ῥώμην, εὑρόντες δὲ καὶ τὰς φαμιλίας αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες δὲ τὰς ἑαυτῶν φαμιλίας, &c.

Φ Α Ρ Δ Ε Α.

ΦΑρδέα. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Χρὴ κοινωνία, ἤγουν νουμερικὰ, ἀπὸ κεντούκλων πλατέα πάνυ, ἔχοντα μανίκια φαρδέα ἐπινοῆσαι αὐτοῖς. Leo Conſtitut. V. §. 5. Κέντουκλα φαρδέα ἐνδύοντα τὸν στρατιώτην μετὰ τῶν ὅπλων. Φαρδέα, εὐρύχωρα. Sic enim verba Leonis quæ proximè citaui, explicantur à Conſtant. in Tactic. κένδουκλα εὐρύχωρα, ἐνδύοντα τὸν στρατιώτην μετὰ τῶν ἁρμάτων. Vide Κέντουκλα.

ΦΛΑΜΟΥΛΑ.

Φλάμουλα. flamulæ, Φλάμουλον, σημαία, Nicet. Vegetius II. vexillationes vocantur à velo, quia velis, hoc eſt flamulis vtuntur. Aliquando ad ornatum, vt in galeis: Mauricius I. Strategic. κασσίδια ἔχοντα τοῦφια μικρὰ καὶ φλάμουλα κατὰ τῶν μήλων. In contis. Idem II. cap. 2. κοντάρια καβαλλαρικὰ ἔχοντα λωρία κατὰ τὸ μέσον πρὸς τὸ σχῆμα τῶν Ἀβάρων, μετὰ φλαμούλων. In loricis. Idem, paulo poſt: φλάμουλα μικρὰ * ἐπάνω τῶν ζαβῶν κατὰ τῶν ὤμων. Quando confligendum erat, flamula deponebantur. impedimento enim fuiſſent. Idem Mauric. φλάμουλα ἐν καιρῷ μάχης τὰ κοντάρια ἔχειν οὐ συμβουλεύομεν. Aliquando adhibebantur vt ſocij cuiuſque turmæ diſcerni poſſent faciliùs. vnde iubet Mauricius, φλάμουλα ἑκάστης μοίρας ἰδιόχροα εἶναι. Eáque fine

bobus etiam,nec tantum equis,impoſita,veluti ſigna. Leo Conſtit. III. §. 55. Σημεῖον ὡς ἐπὶ τῶν ἵππων ἐντεθῆναι εἰς τὰς βοῦς ἴδιον ἑκάστου ἀριθμοῦ, ἵνα εἰσὶν εὔδηλοι καὶ φανεραὶ τοῖς ἰδίοις. Item,flamula magna, pro teſſera & ſigno. Sic Veget. 3. mutum ſignum, flamula. Mauric. νοῦμα. φλαμούλου. Vide Βούκινον. Ideóque in edito & conſpicuo loco ſtatuebantur: Leo Naumachicis §. 43. Εἶναι δὲ σημεῖον ἱστάμενον ἐν τῷ σῷ δρόμωνι, εἴτε βάνδον, εἴτε φλάμουλον, εἴτε τι ἕτερον, εἰς τόπον περίοπτον. Anonymus. Διασκοπείτω ὁ μινσουρέτωρ εἴπερ ἐφεύροι ἐπιτήδειον καὶ εὐσυνόπτον τόπον, εἰς ὃν ἁρμόζει στῆναι βασιλικὴν, καὶ ἐν αὐτῷ πηγνύσθω τὸ βασιλικὸν φλάμουλον. paulo poſt: Χρὴ καὶ τῶν λοιπῶν ταξιαρχῶν τὰ μεγάλα φλάμουλα ἐν τοῖς κατατοποίοις αὐτῶν τοῖς ἐν τῷ χάρακι ἱστᾶσθαι. Iulius Africanus Παρεκβολὴ τῶν στρατηγικ. παρατάξ. Ὁ Διονύσιος πόλει παραθαλασσίῳ βουλόμενος ἐπιθέσθαι,

καὶ γνῶναι

καὶ γνῶναι θέλων τοὺς πιστοὺς τῶν ἀρχόντων τῶν πλοίων, πιττάκιον ἄγραφον ἐσφραγισμένον ἑκάστῳ δέδωκε, προςτάξας, ἐπειδὰν ἀναπλεύσω, καὶ τὸ φλάμουλον εἰς ὕψος ἀρθῇ, τότε λύειν τὰ πιττάκια, καὶ μαθόντας ποῦ κελεύει τὰ γεγραμμένα ἐκπλεῦσαι, ἐκεῖσε ἀποπλέειν. οἱ μὲν οὖν ἀπέπλευσαν. ὁ δὲ πρὶν ἆραι τὸ φλάμουλον, ἐξ ἑκάστου ἄρχοντος τὸ πιττάκιον ἀπῄτει. ὅσους δὲ εὗρε παραλύσαντας τὴν σφραγῖδα, ὡς προδότας ἀπέκτεινε. καὶ τότε ἕτερα πιττάκια δοὺς τοῖς ἀπομείνασι, ἐξέπλευσεν· καὶ παραφυλαχθέντος τοῦ μυστηρίου, ἀφύλακτον τὴν πόλιν εὑρὼν κάτεσχεν. Non iniucunda hæc hiſtoria de probata Ducum fide : ideóque integram exſcribere libuit. Curopalates 49. βασιλικὸν φλάμπουρον. Turcogræc. II. ἀγάδες, φλαμπουράρεοι, παιδες. Georg. Cedren. 363. τὸ τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάρτην ἐπὶ φλαμούλου κρεμάσαντες. Dixi ſ. flamula impoſita fuiſſe militum galeis, contis, equis, &c. nimirum parua flamula:

Cc

Leo Conſtitut. V. §. 5. *φλαμουλίσκια κουρτελίων*. Vetus Gloſſ.ms. *Φλαμουλάριοι, ὧν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ δόρατος φοινικᾶ ῥάκη ἐξήρτηντο*. quaſi ſtemmata ſiue infulæ. Sic intelligendus Frontinus, lib. I. cap. 2. Epaminondas Thebanus contriſtatis militibus, quod ex haſta eius ornamentum infulæ more dependens ventus ablatum in ſepulcrum Lacedæmonij cuiuſdam depulerat: Nolite, inquit, milites, trepidare: Lacedæmoniis ſignificatur interitus. Sepulcra enim infulis ornantur.

Φ Λ Α Σ Κ Ι Α.

Φλάσκια. Corona pretioſa: *φιάσκω, φλασκὴ, οἰνοφόρον*. Nos quoque dicimus, Flaccon. Flaſcæ, Iſid. Hiſpalen. Orig. XX. cap. 6. Vide *Δαιτοκράτοι*. Apud Leonardum Phortium flaſcia dicun-

Digitized by Google

tur vaſa, in quibus milites bombardarium puluerem adſeruant. φλασκία γεμήσεις μπούλπερ ἀπὸ ἀρτελαρία. hodiéque vocant huiuſmodi vaſcula, Flaſques.

ΦΟΙΔΕΡΑΤΟΙ.

Φοιδερᾶτοι, ὑπόσπονδοι. Vide Nouel. Iulian. CIIX. 9. Iuſtinian. CXVII. φοίδερα, σπονδαί. Cedren. 391. Τούτων γενομένων, Λέων καὶ Μιχαὴλ τῷ βασιλεῖ προσερρύησαν. ὧν ὁ μὲν τῆς τῶν φοιδεράτων, ὁ δὲ τῆς τοῦ κόμητος κόρτης τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζονται. Mauricius II. Strategic. cap. 2. Πενταρχοις καὶ τετράρχοις, βουκελλαρίους καὶ φοιδεράτους. Idem III. cap. 6. Τοὺς δὲ χεῖρας μηνύειν ὀφείλοντας διὰ τοῦτο χρὴ πρὸς τὴν τῶν ταγμάτων ποιότητα τὰ βάθη ὁρίζειν, οἱονεὶ τὰ φοιδερατικὰ, τὰ καὶ μέσον ἐν τῇ προμάχων τάξει ταττόμενα. Olympiodorus in excerptis per Photium: Ὅτι τὸ βουκελλαρίου ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὀνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν, οὐ μόνον ῥω-

μαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν. ὡς δὲ αὔτως καὶ τὸ Φοιδεράτων κατὰ διαφόρους καὶ συμμιγοδὸς ἐφέρετο πλήθοις.

ΦΟΙΝΙΚΙΣ.

ΦΟινικὶς, paludamentum. Gloſſ. vet. Vide Καμελαύκιον.

ΦΟΣΣΑΤΟΝ.

ΦΟσσάτον. ſcribitur & φωσσάτον. Suid. φωσσάτον, ὁ στρατὸς, τὸ στρατόπεδον. Idem: Σέδετον, τὸ φοσσάτον. Leo Conſtitut. III. §. 1. ἐν ἐξπεδίτῳ, ἤγουν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ φοσσάτου. Idem, Conſtitut. XI. §. 1. κυρίως φοσσάτον τὸ ἀπλίκτον τοῦ ὅλου στρατοῦ καλεῖται. Ecloga Baſilicorum LVII. Tit. 1. ὁ τοῦ φοσσάτου ἐκπίπτων κεφαλικῶς τιμωρεῖται. Mauricius I. Strategic. cap. 21. ἀπλικεύειν, ΦΟΣΣΑΝ ἀκριβῆ ποιεῖν. Idem X. Strategic. ΦΟΣΣΕΥΣΑΙ περὶ τὸν ποταμόν. Anonymus: τῶν πολεμίων ΦΟΣΣΑΤΙΚΩΣ τὰς χώρας ἡμῶν διιόντων, καὶ κοῦρσα πόρρωθεν μὴ ἀποστελλόντων, &c.

ΦΟΣΣΑ.

Φόσσα. Leo Conſtitut. XI. §.7. ἀσφαλίζεσθαι ἢ ὀρύγμασιν, ἢ πάλοις, ἢ ὁλοκλήρῳ τάφρῳ, ὃ λέγουσι φόσσα, ἢ τριβόλοις, &c.

ΦΟΥΛΚΩ.

Φούλκω. Leo Conſtitut. VII. §. 67. in cod. Regio, φούλκω περιπατεῖν, συμβάλλειν ὡς ἐν τάξει μάχης μετὰ σχήματος. In cod. Mediceo: Φούλκω περιπατεῖν, ἤγουν τοῦ ὀπίσω σκέποντας τὰς ἔμπροσθεν κεφαλὰς τοῖς σκουταρίοις, καὶ οἱονεὶ κεραμωθέντας περιπατεῖν. Idem §. 74. Φοῦλκω δὲ περιπατεῖν λέγεται, ὅταν ἐγγιζουσῶν τῶν παρατάξεων, τῆς τε ἡμετέρας καὶ τῆς τῶν ἐναντίων, μέλλῃ ἀπάρχεσθαι, ἢ τοξεία γίνεσθαι, καὶ οὐ φοροῦσιν οἱ ἐν τῷ μετώπῳ τεταγμένοι, ζάβας ἤτοι λωρίκια, καὶ παραγγέλλῃ, πύκνωσον· καὶ τῶν ἔμπροσθεν κατὰ μέτωπον τεταγμένων πυκνούντων τὰ σκουτάρια, αὐτῶν, μέχρι τοῦ ἐγγίζειν ἀλλήλοις, καὶ κατασκε-

πόντων τάς τε γαςέρας αὐτῶν καὶ τὰ σκέλη, ὁ περεςῶτες αὐτοῖς ὄπιαθεν, ὑπερανέχοντες τὰ σκουτάρια αὐτῶν, καὶ ἀναπαύοντες αὐτὰ εἰς τὰ τῶν ἔμπροσθεν σκουτάρια, σκέπουσι τὰ ςήθη, καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν, καὶ οὕτως συμβάλλουσι. Iulius Africanus: Χρησιμεύει δὲ πρὸς ταῦτα ἥ τε τῶν ἀκοντιςῶν καὶ τῶν τοξοτῶν καὶ σφενδονιτῶν χρεία, πλὴν κατὰ τὰς τῶν πολεμίων ἐπιθέσεις. δεῖ καταςοχάζεσθαι τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ὥρας, καὶ φοῦλκα προεξάγειν τοῦ κάςρου, μήποτε προαισθόμενοι οὗτοι οἱ πολέμιοι, ἀπὸ γῆς ὀρύξωσι βόθρους. Anonymus: οἱ δὲ ἄλλοι εἰς φυλακὴν καὶ ἐκδίκησιν καὶ βοήθειαν αὐτῶν ἔςωσαν, καὶ, εἰ τύχῃ, φοῦλκον ἔξω τοῦ φοσσάτου τῶν πολεμίων ἱςάμενον. Vide, Σχήματα.

ΦΡΑΤΡΙΑ.

Φρατρία, πλῆθος. Nicet. Choniat. Κουμπανία μία γενόμενοι, φρατρίαν καὶ σύςρεμμα ποιησάμενοι. Scholiaſt. Callimachi

Hym. in Lauacra Pallad. Νυμφῶν φρατεία καὶ ἄθροισις. Vetus Gloſſarium, φρατεία, contubernium. Item, φρατεία, factio, coniuratio. Mauricius II. Strateg. Εἴ τινες τολμήσωσι συνωμοσίαν, ἢ φρατρίαν, ἢ στάσιν κατὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ ἰδίου ποιῆσαι, ὑπὲρ οἵας δήποτε αἰτίας, κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθῶσι. Eadem verba apud Leon. Conſtitut. 8. §. 5. & Rurſum, Νομ. στρατιωτικ. Hinc ΦΡΑΤΡΙΑΖΕΙΝ. Leon. & Conſtantin. 44. Tit. 28. ὁ κατὰ βασιλέως φρατειάζων καὶ ἐπιβουλευόμενος, ἢ συνωμοσίας κατ' αὐτοῦ, ἢ τῆς πολιτείας τῶν χελιδονίων ποιῶν, &c. Φρατειάζοντες, Μουλτάειοι, qui multitudinem ad tumultum & ſeditionem concitant. Nouella Conſtantini Porphyrogennetæ, Κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ μουλταείων. Τοῖς μέλλουσιν ἢ ἐπιβουλαῖς ἀπό γε τοῦ νῦν ἐπιχειρεῖν, ἢ μούλτῳ, ἀνάθεμα. Citatur à Balſamone, ad Synod. Gangraen. initio.

X.

ΧΑΛΚΟΤΟΥΒΑ.

ΧΑλκότουβα. Leo Conſtitut. VI. §. 35. Χαλκότουβα, ἅπερ οἱ παλαιοὶ περικνημίδας ἐκάλουν. Vide Ποδόψελλα.

ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΟΣ.

Vide Πραίτωρ.

ΧΑΡΖΑΝΙΑ.

ΧΑρζάνια. Leo Conſtitut. VII. §. 19. ſublegit hęc Onosādri verba Strategic. cap. X. Εἶτα διελὼν τὰ στρατεύματα, πρὸς ἀλλήλους ἀσιδήρῳ μάχῃ συναγέτω, νάρθηκας ἢ στυρακὰς ἀκοντίων ἀναδιδοὺς, εἰ δὲ τινα καὶ βεβωλασμένα πεδία εἴη, βώλους τε κελεύων

αἴροντας

αἴροντας βάλλειν, ὄντων δὲ καὶ ἱμάντων ἐκ ταυρείων, χρήσθω ἐπὶ τὴν μάχην. Pro Atticis autem ſuppoſuit barbara: Διαμερίσας δὲ τὰ στρατεύματα, παραγγέλλει πρὸς ἀλλήλους συμβάλλειν μάχην χωρὶς σιδήρου, ἤτοι διὰ κονταρίων δίχα ξίφων, ἢ σαγιττῶν ὁμοίως, ἢ, ὡς εἴπομεν, ἀντὶ σπαθίων βέργια, ἢ νάρθηκας, ἢ καλάμους ἀντὶ κονταρίων ἐπιδούς. ἐὰν δὲ καὶ βώλους ἔχῃ ἡ γῆ ἐν ᾗ γυμνάζονται, τούτους βάλλειν κέλευε κατ' ἀλλήλων ἐν τῇ γυμνασίᾳ τῆς συμβολῆς, ποτὲ δὲ καὶ τὰ λεγόμενα χαρζάνια, ἢ τούτοις ὅμοιά τινα ἐχέτωσαν ἐν τῇ μάχῃ. Dixiſſe videtur, ποτὲ καὶ τὰ λεγόμενα χαρζάνια, quo modo dixerat Onoſander, ὄντων δὲ καὶ ἱμάντων, &c. vt hinc peregrina iſta vox χαρζάνια explicari poſſit. quam necdum alibi reperi. In Niceta quidem, σπαρτζάμια ſunt πλοχμοί. ex iiſque intricari potuerunt molliores ceſti, quales habebant ij, qui ſacculis non veritate pugilabantur. Vide quæ ſcribſi ad Onoſand. pag. 37.

Digitized by Google

ΧΕΙΡΟΜΑΝΙΚΑ.

Χ Ειρομάνικα. Mauricius II. Strategic. cap.2. Οὐκ ἄτοπον δὲ καὶ χειρομανικὰ σιδηρᾶ τοὺς βουκελλαρίους ἐπινοῆσαι. Leo Conſtitut. VI. §. 3. εἰ δὲ καὶ χειρομανικὰ σιδηρᾶ ἃ λέγεται χειρόψελλα, τινὲς κτήσονται, λίαν χρήσιμον. Idem §.25. ἔχειν δὲ καὶ χειρομάνικα τὰ λεγόμενα μανικέλλια, καὶ χειρόψελλα σιδηρᾶ ἢ ξύλινα. Eadem verba in Conſtant. Tactic.

ΧΕΙΡΟΨΕΛΑ.

Χ Ειρόψελλα, Vide Χειρομανικὰ & Ποδόψελλα. Xenophon Κύρ. παιδ. ϛ. ψέλλια πλατέα περὶ τοὺς καρποὺς χειρῶν.

ΧΕΙΡΟΣΙΦΩΝΑ.

Χ Ειροσίφωνα. tubuli ad iaculandum ignem. Leo Naumach. vbi de igniferis telis: Χρήσασθαι δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ μεθόδῳ, τῶν

διὰ χειρὸς βαλλομένων μικρῶν σιφώνων, ὄπισθεν τῶν σιδηρῶν σκουταρίων παρὰ τῶν στρατιωτῶν κρατουμένων, ἅπερ χειροσίφωνα λέγεται, παρὰ τῆς ἡμῶν βασιλείας ἄρτι κατεσκευασμένα. ῥίψουσι γὰρ αὐτὰ κατὰ τῶν προσώπων τῶν πολεμίων. Telorum huiuſmodi figuras exhibet Heron in Mechanicis. Iulius Africanus: εἰ δὲ καὶ μηχανάς τινας ἐχθροὶ κατεσκευάσαν, προευτρεπίζειν δεῖ δᾷδας, καὶ στυππεῖον, καὶ πίσσαν, καὶ χειροσίφωνα. Vide ψευδοπάπον.

ΧΟΥΖΙΑ.

Χουζία. Mauricius, XI. Strategic. εἰ δὲ καὶ οἶκοι εἰσὶν ἐν αὐτῷ ἐπιτήδειοι πρὸς τὸ καῆναι, διὰ πυρφόρων σαγιττῶν συνεχῶς διὰ πολλῶν τόπων, ἀνέμου μάλιστα σφοδροῦ κινουμένου πέμπειν, καὶ διὰ τῶν λεγομένων χουζίων ἀπὸ πετροβόλων, καὶ αὐτῶν προαναπληρουμένων, καὶ ταῖς σκάλαις ἤτοι κλίμαξιν, εἰ ἐπιδέχεται ὁ τόπος, ἐπιβαίνειν.

Ψ.

ΨΕΥΔΟΠΑΤΙΟΝ.

Ψευδοπάτιον. Gallicè dicimus, Faulx planché. Leo Naumachicis: Ἐχέτω δὲ πάντως τὸν σίφωνα κατὰ τὴν πρῴραν ἔμπροσθεν χαλκῷ ἠμφιεσμένον ὡς ἔθος, δι' οὗ τὸ ἐσκευασμένον πῦρ κατὰ τῶν ἐναντίων ἀκοντίσει· καὶ ἄνωθεν δὲ τοῦ τοιούτου σίφωνος ψευδοπάτιον ἀπὸ σανίδων, καὶ αὐτὸ περιτετειχισμένον σανίσιν, ἐν ᾧ στήσονται ἄνδρες πολεμισταὶ, τοῖς ἐπερχομένοις ἀπὸ τῆς πρῴρας τῶν πολεμίων ἀντιμαχόμενοι. Videatur l. XII. §. Μηδενὶ. C. de ædificiis priuatis, vbi ſcribitur, ψευδόπατον.

Digitized by Google

VARIÆ LECTIONES, ET OMISSA QVÆDAM.

PAG. 4. Ἀβεσταρίου.) Scribe, ὁ ἀβεσταρίου, φύλαξ. τοῦ ἀβεσταρίου, φύλακος.

10. Ροσβορείων.) Legendum fortaſſe, Ῥῶς Βορείων. Nicetas lib. IV. Manuelis Comneni: ἔστι δὲ ἡ Γάλιτζα μία τῶν παρὰ τοῖς Ῥῶς τοπαρχιῶν, οὓς καὶ Σκύθας ὑπερβορέους φασίν. Idem lib. II. ὁ γὰρ τῶν Οὔγγρων ῥὴξ οὐκ ἦν κατὰ χώραν τοῖς γειτνιῶσι Ῥῶς συμπλεκόμενος.

11. ἀλακάπα.) codex Mediceus, ἠλακάπα.

22. δερμοσταλικῶσιν.) ita in duobus codd. mss.

25. μακρῶν.) c. Regius, μικρῶν.

Digitized by Google

32. ἐξ ἐναντίας.) c. R. αὖθις.

πρὸς ἀλλήλους ασ. μ. συμ.) c. M. παρακελεύου πρὸς ἀλλήλοις συμβάλλειν μάχην χωρὶς σιδήρου.

33. βιξελλατιόνων.) ita in codd. R. & M.

42. ἤχω.) c. M. κτύπω.

ἢ τῇ ταυρέᾳ.) hæc deſunt in c. M.

49. διποστάτοι.) ita in libb. mss. variè legitur; vt & δαιμποστάτοι & δεσποστάτοι.

58. poſt &c. adde: Zonaras in Alexio Comneno: ἀπόνως δὲ ἀγγέλλεται ὡς τοὺς Βάραγγοι τὴν ἐν τοῖς ἐξκουβίτοις διειληφότες ὁδὸν, ἔνθα περὶ τούτοις καὶ ἡ κατοίκησις, ἀπελθεῖν δι' ἐκείνης οὐ παραχωροῦσι τινί. &c.

74. μανδάτα γνώμη.) c. M. παραγγέλματα προσθπῆ.

81. κουνία, ἤγουν νουμερικά.) in duobus codd. γουνία ἤγουν νουβερονίκια. Κουνία, κέντουκλα, σπάργανα, Nicet.

82. ἐν ταῖς βίγλαις.) c. R. ἐν ταῖς κούλκαις,

Digitized by Google

ἤγουν ταῖς βίγλαις.

85. συμμέζου.) deeſt in Leone.
κ΄.) al. δύο.
μειζοτέροις.) Leo, μείζοσιν.
κινστερνῶν δεῖ βάλλεσθαι.) Interſerit Leo: κινστ. οἷ συνδέσμους ὡς τραπεζαῖα βάλλ.

86. ἀδιαλείπτου. μ. τ. κ. δ.) c. R. ἀδιάλειπτον, ἢ ἀπὸ πλέθρου ὀλιγουμένου.
Suidas, Μωκισία, κινστέρνα.) adde: Mociſiam ciſternam ab Anaſtaſia Dicoro conſtructam intelligit, de qua Zonaras Annal. To. 3. pag. 46.

89. ταξίωνα.) c. M. ταξίονα. aliàs, ταξαπίωνα. Vide Ἀδνούμιον & Ταξείδιον. Cedren. pag. 365.

98. ἐπιτήδεια.) c. M. ἐπιτηδείων.

102. Poſt hæc verba, κοῦρε γῆς, τὸ τρέχε, adde: De huiuſmodi Curſoribus elegans eſt locus apud Io. Chry-

ſoſtomum Homilia in Iob. Οὐκ εἶδες τοὺς παρ' ἡμῖν ἄρχοντας, ὅταν μὲν μετὰ τιμῆς τινα καλοῦσι, πῶς ἀποστέλλουσι τοὺς δρομεῖς, Κούρσωρας ῥωμαϊστὶ καλουμένους· ὅταν δὲ μετ' ἀτιμίας τινὰς ἕλκουσιν, ἑτέρους ἐκπέμπουσι στρατιώτας; Hunc locum è vetuſtis membranis deſcriptum communicauit mihi vir eruditus Fed.Morellus.

105. κροσίων λίνου.) veteres membranæ: κρωσσίων λεινοῦ.

111. κενουμένης.) γρ. καινομένης.

117. κατὰ δὲ τῶν μήλων.) c. M. κατὰ δὲ τοὺς ὤμους τῆς ζάβας, &c.

121. σημείου.) Leo addit: διδομένου.

τελβούνων.) Leo: κομίτων.

ἐν τῷ φοσσάτῳ εἰσιέναι ἢ ἐξιέναι.) Leo tantùm habet: εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ φοσ.

142. ἐπαιρῆσαι.) γρ. ἐπερῆσαι.

ἤ.) c. M. εἰ.

στασίδιν.) c. M. στάσιν.

145. πτερνιστῆρας.)c.M.ὑπερνιστῆρας.

149. πραγμάτων.)Legendum puto, ταγμάτων.

172. διαστήματα.) c. M. διάστημα.
σκελισμάτων.)c.M.σκελλισ.

181. ἀριστερὸς.) γρ. δεξιὸς.

182. στερεὰς.) c. M. ἰσχυρὰς.

184. ΜΕΔΙΠΑΡΤΙΤΙΣ.) in orâ codicis M. μέσον μερίσατε εἰς διφαλαγγίαν.

185. ΑΔ ΦΟΥΛΚΩ.)Ibidem: ἐπὶ τὴν παραταγήν.
ΠΑΡΑΤΙ.)Ibidem. ἑτοιμάσθητε.
ΑΔΙΟΥΤΑ.)Ibidem: βοήθει.
ΔΕΟΥΣ.)Ibidem: ὁ θεός.

187. ταυρέα.)c.M.σάλπιγγι.

191. τζικούρην.)c.M.τζικούριον.

199. ἐπάνω τῶν ζαβῶν.) c. M. ἐπ. τ. λωρικίων.

208. Χαρτουλάριος.) Lexicon Cyril-

li ms. Κομμενταρείσιοι, οἱ νῦν Χαρτουλάρειοι, οἱ ταῖς ἐγκληματικαῖς ὑπηρετοῦντες δίκαις, ὑπασπιζόντων αὐτοῖς ἀπληκιταρείων κουβικουλαρείων.

Scribebam Lutetiæ Pariſiorum. A. S. cIↄ. Iↄ. xcix. Rebus prolatis.

Pag. 4. lin. 12. Scribe, πηγνύσθω. lin. 13. δεξιόν. P. 9. l. 7. ἀκμῶν. P. 25. l. 8. ὀχυμαῖνες. P. 36. l. 9. βέρεδον. P. 39. l. 5. μερῶν. P. 68. l. 4. γύεσθαι. P. 7. l. 18. διπλοῦς. P. 78. l. 3. βελοποιικῶν. P. 80. l. 12. χιλίαρχος. P. 98. l. 2. ζαγιτῶν. P. 105. l. 13. λίνα. P. 111. dele duas poſtremas lineas. P. 127. l. 1. ὥρας. P. 130. l. 5. ἱππέα. P. 139. l. 18. ὤμων. P. 149. l. 2. κινήσεων. P. 170. l. 8. σπλεπύγιον. P. 175. l. 7. στρογγύλα. P. 184. l. 1. σχηματικῶς;. P. 185. l. 2. STATE. P. 205. l. 18. dele virgulam ante αὐτῶν. Cætera, Lector beneuole, facilè ipſemet emendabis.

Digitized by Google

INDEX AVTHORVM NONDVM EDITORVM, QVI paſſim in Gloſſario citantur.

ANonymus, περὶ καταστάσεως ἀπλίκτου.

Apollodori Poliorcetica.

Baſilij Patricij Naumachica.

Conſtantini Tactica.

Gloſſarium in vetuſtiſſ. membranis, græcolatinum: ſed græca latinis litteris exarata. ex Bibliotheca Cl. Putanei, V. C.

Gloſſarium Cyrilli. } ex bibliotheca P.
Gloſſæ Iſidori. } Petauij, V.C.

Gloſſarium Græcum vetuſtiſſimum. ex bibliotheca Fr. Pithœi, IC.

Iulij Aphricani lib. de bellico Apparatu.

Digitized by Google

Eiuſdem, Παρεκβολαὶ ἐκ τῶν στρατηγικῶν παρατάξεων.
Leonis Imp. Conſtitutiones XX.
Eiuſdem Naumachica.
Mauricij Imp. Tactic. libb. XII.
Philonis Βελοποιϊκά.
Procopius.

INDEX ALIORVM.

A.

AElianus Tactic. 183
Agathias. 177
Alamannorum Leges. 70.87.97
Alexij Comneni Nouel. 24
Antipater. 73
Apuleius. 82
Auſonius. 69

B.

BAiuuariorum Leges. 25
Balſamo. 53. 56. 116. 149. 191. 207
Baſilius Porphyrog. 186
Baſilius Theol. 10
Baſilicorũ Eclogæ. 106. 151. 167. 204

C.

CAllimachi Scholiaſt. 206
Catullus. 136
Cedrenus. 7. 20. 29. 32. 33. 54. 87. 96. 98. 140. 177. 179. 181. 186. 193. 203.
Codini Conſtantino-

polis. 198
Conſtantinus Porphyrog. 40.52.54.58.63.86.87.97.124.194.195.207
Corippus. 102.195
Corona pretioſa.43.84.93.149
Curopalates.5.20.23.34.43.54.60.69.70.89.101.113.119.163.165.168.182.196.201.

F.

FAbij Declamat. 17
Feſtus Auienus. 99
Feſtus Pompeius. 79.95
Frontinus. 202

G.

GRatius Cynegetic. 164
Gloſſarium vetus.10.12.16.26.33.57.62.64.69.93.102.114.123.141.142.145.146.154.162.163.165.180.207.

H.

HYgenus de Limit. 87
Horatius. 117

I.

INſcriptiones. 4.5
Inſtitutiones. 166
Ioannes Tzetzes. 169.177
Iſaacius Tzetzes. 60.62.100
Iſidorus. 23.78.84.131.158.159.202.
Iuliani Anteceſſ. Nouell. 61.111.140
Iuſtiniani Nouell. 21.50.111.114.203
Iuuenalis Interpres. 23.24

K.

KApitula Karoli Magni. 90

L.

LEges Georgicæ. 150
Leonardus Phortius. 132.202
Lucianus. 124

Lucilius. 69

M.

MAnuel Comnenus. 63
Manuel Moſchopulus. 5.113.182.
Modeſtus. 13

N.

NIcetas. 5.11.19.44. 54.69.70.73.79. 80.86. 88.92.97.101. 104.116.128.152.154. 169.171.206.209.
Notitia Imperij. 177

O.

OLympiodorus.40. 129.203
Onoſander.148.150.208
Ouidius. 47

P.

PAulus Aquilegienſis. 58.96.98.140. 155.194.
Petrus Chryſologus. 13
Petronius. 69
Perſius. 69
Interpres. 154
Phauorinus. 116
Plinius. 10.25.26

R.

RVfus. 27.207

S.

SVidas. 5.22.27.28.37. 40.58.71.72.74.79. 80.86.89.90.102.104. 108.109.137.157.185. 187.204
Sidonius. 16.30.64
Statij Interpres. 64

T.

TErtullianus. 90
Theophraſtus Charact. 79
Theophylactus Simocata. 177
Theophilus Anteceſſ.

59.166
Thomas Magiſter. 18. 19.143
ThucydidisScholiaſtes. 10
Turcogræcia. 201

V.

Valafridus Strabo. 77
Varro. 69
Vegetius. 13.37.55.127. 159.162.163.196.199. 200
Vrbicius. 57.79.178

X.

Xenophon. 25.195

Z.

Zonaras. 99.196

INDEX RERVM NOTABILIVM.

A.

ADeſtrata ante Imperatorem. 2. quando in foſſato relinquenda. 4
Adnumiaſtæ. 5
Adnumia catholica. 7
Agricolæ οἰκοφύλακες. 130
Ἀλλαξιμάριον. 5
Ἄλογον, equus. 11
Angaria. 12
Animalia, iumenta. 11
Anteceſſus. Anteceſſor. 12
Antelena. 5
Applicare. 16
Aquam milites ſecum ferebant in flaſciis. 18
Aquam in aridis regionibus quomodo adſeruabant. 44
Arcus tenſus in theca. 65
Arma ſua miles negligere non debet. 152.153
Ἀμαλιά. 22
Armamentum. 21
Armelauſa. 23
A ſecretis. 23
Ategiæ. 24
Ἀθάνατοι. 9
Acatium. 10
A veſtiario, à veſte. 5
Auſcultare. 17

B.

BAccellarius, Bachelier. 32
Bandum, ſignum. 28.171
Banda varij coloris. 29. In conflictu erigebantur. ibid.
Βέργαι ἰτεῖναι. 32
Βεστία ἱμάτια. 5
Βόρδωνες. 5
Βουκέλλος. 41

Βοῦλα

Βῦλα vaginæ. 120
Boues inter impedimenta militum. 14.143
Impediri debent conflictus tempore. ibid.
Buccellarica banda ante Imp. 3
Buccellarij Galatæ. 40
Buccellatum. ibid.
Buccinum. 42
Burdones. 45
Βυρσάρεια. 126
Buttia, cupæ. 43

C.

Caballicatio. 70
Caballicare. ibid.
Calcatura equorum. 71
Calcei militum. 156.157
Καλπάζειν. 71
Camarades. 72
Camela. 72
Campiductor. 74
Καμινοβίγλια. 36
Cantator in bello præco. 75
Canumentum. 33
Cappa ſancti Martini. 77
Cariage. 78
Catheiae. 24
Caſtrum. 80
Κελλάριος. 41
Κένταρχος, ἑκατοντάρχης. 81
Centuclis machinae tectae. 82
Centunculi. ibid.
Κεφαλάδες, κεφαλάδαι. 83
Κίδαρις. 73
Circare. 84
Circationes, Circitus. 83
Ciſternae militares. 85
Clauati militum calcei. 78.79
Circellum. 104
Clibanarij. 89
Cluſares anguli. 87
Coactilia. 26
Comitum varia officia. 90.91
Cortis, curtis. 95
Comiatum, congé. 90
Κοντὰ, curta. 93
Conſcaplium. 165
Contati milites. 92
Contubernium. 93

Digitized by Google

Cortinarij. cortis, curtis. 95. 96. 97
Coruée. 12
Coryton. 64
Cumba. 10. 99
Κυνία, σπάργανα. 81
Κούκουρον, carquois. balga. marſupium. 98
Courſarij. 100
Curſores. 101. 102. 150
Cuſtodia. 30

D.

DEfenſores. 50
Deputati. 47
Deputatorum ſcalæ. 48
Deputati numerorum. 50
Derogatores inuiſi militibus. 154
Deus nobiſcum, vociferatio militaris. 126
Diſpenſatores. 154
Domeſticus. 52
Draconarij. 28
Dromones. 53
Drungus, globus. 55
Drungarij. 56
Δουκάτωρες. 55
Dux ſagittariorum. 14

E.

ENſes militum. 139
Equorum munimenta. 24
Εσώζιγλα. 36
Ε'ξώζιγλα. ibid.
Expeditum. expeditio. 58. 59
Exploratores. 35. 173
Exercitationes militares. 209

F.

FAmiliarica. 197
Φάσκαλος. 18
Feltra. 25
Ferulæ. 31
Fimbriæ in veſtibus militum. 105
Flamula ſua ſingulæ turmæ habebant. 28
Flamula in conflictu deponi debent. 22
Flamulorum vſus varius. 199
Fœderati. 203
Foſſatum. 204
Fratria. 206. 207

Futilia. 101

G.

Galatæ, Buccellarij. 40

Galæa. 47

Goruthum. 64

Grabatus in naui. 104

H.

Hemerobliglium. 25

Hemithecarium. 64

I.

Impedimenta militum. 193

Impetus Barbarorum. 57

Inſulæ ſepulcrorum. 202

Itinera anguſta in aplictis. 123

L.

Lapides optima arma. 103

Legiones. 106

Lintris. 123

Liurées. 108

Loricæ. 167

M.

Manganæ, mangoneaux. 109.110

Manglabitæ, qui iumenta agebant. 116

Mandata Principis. 111

Mandata catholica. 112

ſchematica. ibid.

Μανδύας. 108

Manicæ militares latæ 113

Ματζούκια, Maſſe, maſſue. 115

Matricula, matra, matrex 114

Μαυέλοκια. 117

Menſores foſſatorum. 120

Meditationes ſiue exercitationes militum. 32

Milites ne audeant vagari. 27

Militum veſtes curtæ. 23

Militum animi quibus verbis excitandi. 73

Militum rogæ, annonæ, ſtipendia. 156

Miſſæ in exercitu mane & veſperi. 121

Mocisſa ciſterna. 86

Monobanda. 122

Monocurſa.

Multarij, φερτειάζοντες. 207
Muſcæ pugnaces. 124

N.

NAucellæ. 125

O.

OPinatores. 154
Optimati. 129
Ordinarius,miles. 131
Ordo,acies. ibid.

P.

PAganus. 27
Pallicarij,Pallices,pueri militum. 3.134
Paludamentum. 204
Paludium fallendis hoſtibus. 136
Pecora iumenta. 11
Pedaturæ,podiſmi. 141
Pedica. 146
Pediculum. 145
Peltaſtæ. 143.144
Plagati. 145
Pontes è nauiculis. 147
Porta caſtrorum. 140.141. 147
Poſtelena, ὀπισθοκύρβιον. 57
Præda. 149
Πρεπάτωρες, anteceſſores. 12
Prorogatores. 154
Protocourſa. 100
Publica pugna. 147.148
Pungium,marſupium. 149

R.

ROga,erogatio. 154

S.

SAgittæ. 160
Sagittæ minuſculæ. 124
Sagma ſellæ. 159
Sagma. 158
Sacellus. 162
Sacci legionum. 162
Saltationes inter milites prohibitæ. 122
Samiatores,ſamiarij. 163
Sariſſæ. 163
Scafulæ. 161
Schemata aciei ordinandæ. 80.183.184
Sclauiniſcia. 173
Scribones. 176
Scrobes fallendis hoſtibus. 67

Scythæ Rosborei. 10
Secures miſſiles. 31
Sedeta. 166
Sellæ marſupium. 170
Signa vocalia. 127
Silentium. 172
Siromaſtis publicanorum. 169
Σπάθαρος. 180
Stolæ militares. 182
Subla. Subulones. 177

T.

TAείδης. 54
Tela ignifera. 210. 211
Teſtamentum militare. 166. 167
Teſtudo ſcutatorum. 205
Tentæ. 24
Themata. 63
Thoraces è lanis coactis. 26
Tribuni palatini. 190
Tripudium. 190
Tufæ. 196
Τζαμανδάς. 18

V.

V*Enabulum.* 62
Veredi vſus in bello. 36
Veruta. 33
Veſtiarium. 5
Vicarius, ſucceſſor. 37
Vigiliæ biglæ. 34
Vigiliæ militares viciſſim obſeruatæ. 34
Vigiliæ per quatuor viros. 192
Virgæ ἰπεῖναι. 31
Vexillationes. 33
Vtenſilia militum. 1

Z.

Z*Abarum tegmina.* 17
Zabatii milites. 61
Zabarium. 61

FINIS.

Digitized by Google

Extraict du priuilege.

PAR priuilege du Roy, donné à Paris, le dixieſme iour de Mars, 1601. il eſt permis à Maiſtre Nicolas Rigault Aduocat en Parlement, y denommé, de faire imprimer par tel que bon luy ſemblera, vn liure intitulé *Gloſſarium Tacticum mixobarbarum. De verborum ſignificatione, quæ ad Nouellas Imperatorum de re militari Conſtitutiones pertinent.* auec deffences à tous Imprimeurs & Libraires de ce Royaume, autres que ceux qu'il choiſira, de l'imprimer pendant dix ans, ny en expoſer en vente d'imprimez ailleurs dedans ledict temps, ſinon du conſentement dudict Rigault, ſur peine de confiſcation, & d'amende arbitraire. Et que par l'extraict ſommaire dudict priuilege, mis au commencement, ou à la fin de l'impreſſion, il ſoit tenu, pour ſuffiſamment notifié ſans autre ſignification.

Ie ſoubs-ſigné certifie auoir baillé à Ambroiſe Drouart, & Claude Morel, Marchants Libraires en ceſte ville, vn liure intitulé *Gloſſarium Tacticum mixobarbarum. De verborum ſignificatione, quæ ad Nouellas Imperatorum de re militari Conſtitutiones pertinent*, pour le faire imprimer & mettre en lumiere, ſuyuant la permiſſion & priuilege du Roy, dont l'extraict eſt cy deſſus. Faict à Paris, le 10. Mars, mil ſix cens vn. Ainſi ſigné. N. RIGAVLT.

Digitized by Google